

MESSUKYLÄN TOVERIT RY 1975–2006

– Urheilua sosiaalisen pääoman kentillä

Hanna Hietama
Pro gradu-tutkielma
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2007

Tekijä:	Hanna Hietama	
Tutkielman nimi:	Messukylän Toverit ry 1975–2006 – Urheilua sosiaalisen pääoman kentillä	
Päivämäärä:	26.4.2007	Sivumäärä: 95
Laitos:	Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos	
Oppiaine:	Yhteiskuntapolitiikka	
Ohjaaja:	Marja Järvelä	

Messukylän Toverit, urheiluväen keskuudessa MesTona tunnettu tamperelainen urheiluseura, on perustettu vuonna 1915. Perustamisensa jälkeisinä vuosina seura keskittyi innostamaan Messukylän alueen väestöä urheilu- ja järjestöharrastusten pariin. Tutkielmani päätarkoituksena on siis muodostaa historiikki Messukylän Tovereiden menneistä vuosikymmenistä. Tutkielmassa keskityn kuvaamaan seuran historiaa vuosien 1975–2006 väliseltä ajalta, sillä seuran alkuvuosikymmenistä on jo aiemmin tehty historiikki. Tutkimus perustuu pääosin seura-aktiivien kertomuksista dokumentoituun muistitietoon sekä kirjallisiin dokumentteihin. Tutkimuksen päätarkoituksena on ollut MesTon historian yleisten kehityskulkujen tarkastelu, jotka osaltaan heijastelevat yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä aikansa tapahtumia. Tutkimuksen yhteiskuntapoliittista näkökulmaa edustavat yhteisöllisyyden sekä sosiaalisen pääoman käsitteiden kytkeytyminen urheiluseuratoimintaan; työssäni olen pyrkinyt tarkastelemaan yksityiskohtaisempia piirteitä seuran sosiaalisen pääoman, yhteenkuuluvuuden sekä yhteisöllisyyden muodostumisessa.

Tutkimuksen aineisto koostuu osittain valmiista aineistosta, joka käsittää mm. seuran toimintakertomukset sekä kokousten pöytäkirjat kuluneilta vuosilta. Toisen aineiston osan muodostavat teemahaastattelut. Tutkimusta varten olen haastatellut sellaisia seura-aktiiveja, joilla on pitkä ja kattava seuratyöura takanaan. Tutkimus itsessään koostuu kolmesta erillisestä osiosta: teoreettisesta viitekehystä, historiikista sekä loppuyhteenvedosta, jossa käsittelemme yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman ilmenemistä urheiluseuratasolla. Pyrkimyksenäni on ollut muodostaa historiikista itsenäisesti ymmärrettävä osio, jotta se sellaisenaan palvelisi myös MesTon tarkoituksia. Aineiston analyysimenetelmänä tutkimuksessa olen käyttänyt diskurssianalyysia, joka soveltuu hyvin erilaisten dokumenttien analyysiin. Aineiston analyysissä olen pyrkinyt jaottelemaan aineiston vuosikymmenittäisten pääteemojen / -otsikoiden mukaan. Analyysin tulokset ilmenevät yhteenvedosta sekä historiikkiosiosta, jossa ne on järjestetty oman ajanjaksonsa sekä omien teemojensa alaisuuteen. Tutkimuksen tuloksista voidaan huomata MesTon kehityksen mukailevan laajempaa liikuntakulttuurin yhteiskunnallista kehitystä; suomalaisen yhteiskuntaelämän suuret muutokset ovat jättäneet jälkensä myös urheiluseurojen toimintaympäristöön sekä mahdollisuuksiin.

Avainsanat: urheiluseura sosiaalinen pääoma yhteisöllisyys ammattimaistuminen järjestötoiminta talkootyö muuttuva toimintaympäristö

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO	3
1. JOHDANTO	5
1.1. MESSUKYLÄN TOVERIT 1915–1975.....	7
1.1.1. Tovereiden urheilumuodot.....	8
2. TYÖLÄISURHEILUN AIKAKAUSI	10
2.1. LUOKKATAISTELUN ALKUKIPINÄÄ.....	10
2.2. TYÖLÄISURHEILUN SYNTY JA KEHITYS.....	11
2.3. TYÖVÄENURHEILUN NOUSU.....	14
2.4. TYÖLÄISURHEILUN TAVOITTEET JA TOIMINNAN MUUTOKSEN TUULET.....	17
3. LIIKUNTAKULTTUURI SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA	19
3.1. LIIKUNNAN MERKITYS KANSALAISYHTEISKUNNASSA.....	19
3.1.1. Liikuntapolitiikka ja huippu-urheilu.....	20
3.1.2. Seura- ja liikuntakulttuurin kehitys.....	20
3.2. LIIKUNTA KANSALAISTOIMINNAN KENTÄLLÄ.....	22
4. SOSIAALINEN PÄÄOMA JA YHTEISÖLLISYYS	24
4.1. SOSIAALINEN JA KULTTUURINEN PÄÄOMA.....	24
4.1.1. Sosiaalisen pääoman käsite.....	24
4.1.2. Pääoman eri muodot – Bourdieun jaottelu.....	25
4.1.3. Urheilu sosiaalisen pääoman kenttänä.....	27
4.2. YHDISTYSTEN SOSIAALINEN PÄÄOMA SEKÄ JÄRJESTÖPÄÄOMA.....	28
4.3. SISÄ- JA ULKORYHMÄSTÄ YHTEISÖLLISYYTEEN.....	30
5. AINEISTO JA MENETELMÄT	32
5.1. TUTKIMUSONGELMA.....	32
5.2. AINEISTON KUVAUS.....	33
5.3. TUTKIMUKSEN MENETELMÄT.....	37
6. MESSUKYLÄN TOVERIT RY 1975–2006	41
6.1. 1970-LUVUN MESTO: JUHLIA JA NUORISOTYÖN AIKAA.....	41
6.1.1. Talouden perustana tanssit.....	42
6.1.2. Urheilukentillä jyräivät lentopallo, jalkapallo sekä voimistelu.....	44
6.1.3. Valmennus- ja juniorityö kehittyvät.....	47
6.1.4. Juhlahumua ja elämää urheilun ohessa.....	48
6.1.5. Naistenjaosto aktiivisena.....	50
6.1.6. Mukana työväen toiminnassa.....	50
6.2. SEURATOIMINNAN MUUTOKSIA 1980-LUVULLA.....	51
6.2.1. Urheilutoiminta ja –muodot 1980-luvun MesTossa.....	52
6.2.2. Muutoksia MesTon seuratoiminnassa – golf- ja kioskitoiminnan aikaa.....	56
6.2.3. Talouden uudet tulonlähteet.....	58
6.2.4. Naisten toiminta.....	60
6.2.5. TUL:n merkitys MesTon toiminnassa.....	60
6.2.6. Tavoitteena virkistystoiminnan ylläpito ja vireyttäminen.....	61
6.3. LENTOPALLOILUN HUIPULLE 1990-LUVULLA.....	62
6.3.1. Erikoistumisen ja kilpailullistumisen aikakausi.....	63
6.3.2. Talouden vakauttaminen tavoitteena.....	64
6.3.3. Jäsenistö naisvaltaiseksi.....	65
6.3.4. Naisjaosto vireille.....	66
6.3.5. Lentopallon nousukausi.....	66
6.3.6. Jalkapallokenttien hiljeneminen.....	69
6.3.7. Huvi- ja virkistystoiminnan merkitys vähenee.....	71
6.4. 2000-LUVUN MESTO – TAISTELUA MUUTTUVASSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ.....	72
6.4.1. Taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset 2000-luvulla.....	73

6.4.2.	<i>Lajikartalla ainoastaan lentopallo.....</i>	74
6.4.3.	<i>Voimistelun asema kuntosurheiluna säilyy.....</i>	76
6.4.4.	<i>Virkistystoiminta ja talkootyö taaksejäänyttä elämää</i>	77
6.5.	MESTON TIE 1970-LUVUN YLEISSEURASTA NYKYPÄIVÄN ERIKOISTUJAKSI.....	77
7.	SOSIAALINEN PÄÄOMA URHEILUSEURATOIMINNASSA – JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	
	83	
7.1.	TUTKIMUSPROSESSI JA SEN ETENEMINEN	83
7.2.	URHEILUA SOSIAALISEN PÄÄOMAN KENTILLÄ.....	84
LÄHTEET	91

1. JOHDANTO

Urheiluseurojen historian tutkiminen on ollut Suomessa yleistä ja lähes jokaiselta paikkakunnalta on tutkittu ainakin yhtä urheiluseuraa. Näkökulmat ja tutkimusten tarkoitukset ovat vaihdelleet paljon, mutta kaikille tutkimuksille lienee yhteistä se, että käsiteltävänä on ollut jokin tietty ajanjakso urheiluseuran menneisyydestä. Tämä on ollut tarkoituksena myös minun tutkimuksessa. Tutkimuksessani käsittelen Työväen Urheiluliittoon kuuluneen tamperelaisen seuran, Messukylän Toverit ry:n historiaa vuosien 1975–2006 väliseltä ajalta.

1900-luvun alku oli Suomessa vahvaa yhteiskunnallisen järjestäytymisen aikaa. Perustamisvaiheessaan urheiluseurat ovat hyvin vahvasti heijastelleet kansallisia ja poliittisia ajatuksia sekä keskittyneet ajamaan ”oman” luokkansa etuja. Urheilutoiminta eri muodoissaan on toki ollut seurojen toiminnassa keskeisellä sijalla, mutta sen lisäksi ne ovat toimineet oman aikansa aatteiden ja arvojen esittäjinä, joihin monen suomalaisen on ollut helppo samaistua. Urheilun tärkeys myös kansakunnan itsetunnon kohottajana on varmasti saanut aikaan tutkijoiden kiinnostuksen seuratoimintaa sekä yksittäisiä seuroja kohtaan. Tällaisen tutkimusaiheen tiimoilta on kuitenkin, jos ei helppoa, niin ainakin erittäin todennäköistä löytää urheiluseura, jonka historiasta ei ole vielä tehty tutkimusta. Näkökulmaa vaihtelemalla urheiluseurojen historiasta on mahdollista tehdä useammalle tieteenalalle soveltuvaa tutkimusta.

Tutkimukseni koostuu siis Messukylän Tovereiden historian viimeisistä kolmestakymmenestä vuodesta ja niiden olennaisimmista tapahtumista. Tutkimuksessani tarkastelen niitä yleisiä tapahtumia ja kehityskulkuja, jotka ovat olleet keskeisellä sijalla MesTon historiassa vuodesta 1975 alkaen. Tämän lisäksi tutkimuksen yhtenä päätehtävänä on selvittää, minkälaista sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä seuratoiminta aikaansaa, ja kuinka ne ilmenevät sekä seuran että sen jäsenten toiminnassa. Sosiaalisen pääoman ilmenemistä ja muotoja lähdän käsittelemään Pierre Bourdieun erilaisten pääomalajien näkökulmasta, luonnollisesti korostaen sosiaalista pääomaa. Bourdieun määrittelyn ja teoreettisen perustan olen valinnut sen vuoksi, että hänen mallinsa perustuu pitkälti yhteiskunnan eri luokkien eroille ja luokkien väliselle

”taistelulle”. Bourdieun yhteiskunta muodostuu erilaisista kentistä, joiden hallinnasta sekä resursseista kamppaillaan (Mäkelä, 1995: 244).

Tutkimukseni jakautuu kolmeen ”erilliseen” osaan; ensimmäisen osan muodostavat teoreettinen viitekehys, tutkimuksen kannalta olennaisimmat käsitteet sekä seuran alkuvuosien historia. Toinen osa muodostuu seuran historiasta, joka käsittää vuosien 1975–2006 väliset tapahtumat ja on sellaisenaan itsenäisesti ymmärrettävä osio. Tämä osio tulee perustumaan haastatteluihin sekä muuhun kirjalliseen materiaaliin, joka liittyy olennaisesti 1975–2006 väliseen ajanjaksoon. Tutkimukseni päättyy yhteenveto- ja pohdintaosioon, jossa tarkastelen urheiluseuraa sosiaalisen pääoman myötä muotoutuneena yhteisönä, jossa yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden tuntemuksien taustalla voidaan havaita mm. järjestöpääoman vaikutuksia. Sosiaalisen pääoman muodostuminen urheiluseuratoiminnassa on lähes itsestään selvää; mielenkiintoista onkin se, millaisia ulottuvuuksia ja ilmenemismuotoja se saa urheiluväen keskuudessa sekä yhteisössä, jossa ”me vastaan muut-asetelma” on vahvasti läsnä.

Tutkimuksen aineisto perustuu alkuperäislähteisiin sekä muistitietoon. Valmiin aineiston muodostavat mm. seuran alkuvuosista tehty historiikki, vuotuiset sekä kokouskohtaiset toimintakertomukset, -suunnitelmat sekä pöytäkirjat, lehtileikkeet ja seuran kausijulkaisut. Näiden lisäksi myös haastattelut muodostavat osan – jopa keskeisimmän – tutkimuksen aineistosta. Seuratoimintaa kohtaan koettujen tunteiden sekä siitä saatujen kokemusten kuvaamisessa haastatteluaineisto on eriarvoisen tärkeä; kertomuksista välittyvät ainutlaatuiset kokemukset sekä syvät tunteet, joihin on mahdollista tutustua vain kasvotusten tapahtuvan kommunikaation avulla.

Messukylän Toverit ry, urheilupiireissä MesTona tunnettu, on tamperelainen urheiluseura, joka on perustettu aikana, jona suomalainen yhteiskunta kävi läpi poliittista ja yhteiskunnallista murrosta. MesTon perustamisvuosi sijoittuu vuoteen 1915, jolloin itse Työväen Urheiluliittoakaan ei ollut vielä paperilla perustettu.

1.1. Messukylän Toverit 1915–1975

MesTon alkuperäisenä tavoitteena on ollut TUL:n periaatteita noudattaen tyydyttää Messukylän työväestön liikuntatarpeita. Useat messukyläläiset ovatkin saaneet ensimmäisen järjestökokemuksensa MesTossa. Tampereella ensimmäiset työläisseurat perustettiin jo 1800-luvun loppupuolella. Messukylään perustettiin vuonna 1902 työväenyhdistys, jonka toiminta oli heti alusta alkaen vireää. Työväenyhdistys edisti mm. työväenharrastustoimintaa. Vuonna 1909 perustettiin työväenyhdistyksen yhteyteen nuoriso-osasto, joka oli suuressa roolissa itse urheiluseuraa perustettaessa. (Perälä 1975: 4-5)

Messukylään perustettiin oma urheiluseura 23.1.1915; aluksi seuran nimi oli Messukylän Työväenyhdistyksen voimistelu- ja urheiluseura Toverit ja se toimi työväenyhdistyksen alaosastona. Suomessa urheilun erityispiirteenä on ollut urheiluliikkeen ja työväenliikkeen läheinen liittyminen toisiinsa mm. siten, että urheiluseurat ovat aluksi toimineet paikallisten työväenyhdistysten alaosastoina (Warsell 1984: 75). Seuran alku oli hapuileva, sillä välineiden ja varojen niukkuus rajoitti sen toimintaa. 1930–40-luvuillakin seuran jäsenmäärä oli vielä hyvin alhainen. Seuran ensimmäinen urheilukilpailu järjestettiin 1915, jossa mestolaiset voittivat Järvensivun Katajaiset 8 kilometrin murtomaajuoksussa. Suosituimmat lajit perustamisvuoden jälkeen olivat hiihto sekä yleisurheilu. Naiset otettiin toimintaan mukaan varhaisessa vaiheessa, ja naisjaosto perustettiin jo vuonna 1916. (Perälä 1975: 6-7)

Osa MesTon jäsenistä osallistui kansalaissotaan. Sodan jälkeen pyrittiin kaikin keinoin edistämään työläisurheilutoimintaa Tampereella. ”Vapaaksi itsetoimivaksi seuraksi” MesTo muutettiin 1919. MesTon organisaatio koostuu johtokunnasta sekä sen alaisista jaostoista, jotka ovat lajikohtaisia. 1940-luvulta alkaen seuran harjoittamat lajit ovat selvästi vähentyneet; 1960-luvulla jalkapallo oli ainoa laji, jossa kilpailtiin. Toiminnan keskuksena on kautta vuosien toiminut Messukylän Työväentalo. Vuonna 1933 seura sai oman urheilukentän, joka tulikin tarpeeseen, sillä sitä aiemmin oli kilpailtu pääasiassa maanteilla. (Perälä 1975: 8-11) Talouden perustana ovat olleet jäsenmaksut sekä erilaiset seuran järjestämät tapahtumat. Ensimmäisinä vuosikymmeninä

pääroolissa olivat iltamat, joiden avulla hankittiin varoja toiminnan ylläpitämiseksi. Muita varainhankinnan muotoja ovat olleet arpajaiset, kioskin pitäminen, jätepaperin kerääminen sekä veikkaustoiminta. (Perälä 1975: 11)

Yhteydet muihin seuroihin järjestyivät pitkälti piirijärjestelmän kautta. TUL:ssa on 14 piiriä, joista Tampereen piiri on jäsenmäärältään suurin. 1927 perustettiin TUL:oon Tampereen eteläpuoleisten seurojen piiri, johon mm. MesTo kuului. Tämän jälkeen alkoi seurojen välillä vilkas yhteistoiminta. Työväenurheilijat osallistuivat TUL:n kautta sosialististen maiden välisiin työläisolympialaisiin, mutta perinteiset urheilukilpailut jäivät TUL:n ja SVUL:n välisten riitojen vuoksi väliin aina 1950-luvulle asti. TUL:n ja SVUL:n välinen yhteinen jalkapalloiluliitto, SPL, perustettiin 1955. Työväenyhdistys on ollut läheinen yhteistyökumppani MesTolle. (Perälä 1975: 11–13)

Juhlat olivat olennainen osa yhteishengen kohottamista. Keskeisimmässä roolissa olivat TUL:n liittokokoukset, johon Messukylän Tovereiden jäseniä osallistui ensimmäisen kerran 1934. Piirijuhlat olivat myös merkittävä osa toimintaa; ne olivat kuin pienoiskokoiset liittojuhlat. (Perälä 1975: 13–15.) Juhlien lisäksi seuralla oli oma lehti, ”Toverit”, joka ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1930. Lehti ilmestyi säännöllisesti aina 1950-luvulle asti, jolloin sen painaminen loppui. Seuralehti oli käsinkirjoitettu ja sen sisällössä korostuivat yleiset asiat sekä urheilu. Myös urheilupoliittiset kysymykset saivat huomiota. (Perälä 1975: 17)

1.1.1. Tovereiden urheilumuodot

Aluksi urheilumuodoista keskeisin oli voimistelu, jonka suosio piili siinä, että se soveltui kaikille ihmisille. 1940-luvulle saakka voimistelu keräsi paljon harrastajia, mutta seuraavina vuosina muut lajit syrjäyttivät sen. (Perälä 1975: 20–21.) Yleisurheilulla oli myös vahva asema seuran toiminnan alkuaikoina. Urheilumuoto aloitettiin murtomaajuoksulla, ja harjoitukset sekä kilpailut pidettiin alkuun maanteilla. Yleisurheilu eteni laajalla rintamalla 1930-luvulla, mutta jo 1950-luvulla sen suosio hiipui ja se siirtyi taka-alalle seuran tarjonnassa. Tämän jälkeen tilaa valtasi jalkapallo. (Perälä 1975: 23–24)

Jalkapallon harrastaminen seurassa alkoi 1930-luvulla ja 40-luvulla se syrjäytti lopullisesti pesäpallon. MesTolla oli jalkapallossa vahva joukkue, joka eteni jopa Suomensarjan karsintoihin saakka. Heikkoina vuosia, 1950–52, jalkapallo loppui lähes kokonaan, mutta virkosi taas nuorten aktiivisen toiminnan myötä 1950-luvun lopulla. 60-luvulla jalkapallo syrjäytti kaikki muut lajit ja se olikin ainoa urheilumuoto, jossa kilpailtiin muiden lajien harrastamisen vähentyessä samaan aikaan. Jalkapalloilun saralla MesTo panosti laajaan juniorityöhön, ja vielä 70-luvullakin jalkapallolla oli vahva asema. (Perälä 1975: 25–27)

Perinteisenä lajina hiihto on ollut yksi MesTon harjoittamista urheilulajeista. Aluksi hiihtoa harrastettiin tasamaalla, mutta myöhemmin siirryttiin maastoon. Hiihtokilpailuja järjestettiin alkuvuosina tiuhaan tahtiin ja niihin houkuteltiin osallistujia hyvien palkintojen avulla. Näiden keskeisimpien lajien lisäksi on harrastettu myös sisähyppyjä, 3-ottelua ja lentopalloa. Seuran toiminnassa lentopallo alkoi 1953. Huonon menestyksen vuoksi innostus lajiin tyrehtyi melkein saman tien, mutta 1968 kiinnostus lentopalloa kohtaan heräsi uudelleen. Koripallo valtasi alaa 1950-luvulla ja nyrkkeily puolestaan oli suosittua 40-luvulla. (Perälä 1975: 28–30)

2. TYÖLÄISURHEILUN AIKAKAUSI

Tutkimuskohteen ollessa Työväen Urheiluliiton alainen seura on asianmukaista taustoittaa niitä lähtökohtia, jolle työläisurheilu on perustunut. Katsaus Työväen Urheiluliiton historiaan mahdollistaa ymmärtämään seurakohtaista kehitystä menneillä vuosikymmenillä. Yhteiskunnallisten ja poliittisten tapahtumien sekä olosuhteiden vaikutus suomalaiseen urheilukulttuuriin on ollut erityisen vahva. Poliittiset taistelut työväenluokan ja porvariston välillä ovat osaltaan olleet muovaamassa sekä luomassa nykypäivän seuratoimintaa ja siihen liitettäviä arvoja.

Työläisurheilu syntyi vastavoimana porvarilliselle urheilulle. Työläisurheilussa korostui työväenluokan itsenäisyys sekä orastavat vapausaatteet ja -halut. Kempas (1986: 23) määrittelee työläisurheilun seuraavasti: ”Työläisurheilu on luokkavastakohtaisuuksien yhteiskunnassa syntyneitä ja olemassa olevaa työväestön ehdoin ja työtätekevien hyväksi tapahtuvaa organisoitua toimintaa, jonka pääalueet ovat työtätekevien joukkoliikunta, lasten ja nuorten liikuntatoiminta...” Suomessa urheilulla on perinteisesti ollut yhteiskunnalliset sekä poliittis-ideologiset tavoitteet, ja urheilu onkin esiintynyt suomalaisessa yhteiskunnassa sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä (Kempas 1986: 23). Työläisurheilun syntyminen vaikutti samalla työläisurheilun sekä massaurheilun syntyyn, ja järjestäytyneen kehityksen mahdollisti työläisurheilun organisoimisen (Uutela & Vesa 1989: 9).

2.1. *Luokkataistelun alkukipinää*

Muiden maiden kehitys urheilussa sekä liikuntakulttuurin saralla on vaikuttanut suomalaisen urheilukulttuurin kehitykseen vahvasti; suomalainen urheilujärjestelmä noudatteli pitkälti saksalaista ja ruotsalaista esikuvajärjestelmää. (Kempas 1986: 37). Tampereella urheilutoiminta alkoi siten, että ensimmäinen julkinen kilpailutilaisuus järjestettiin puuvillatehtaan työntekijöille 1866. Tilaisuus muistutti lähinnä kansanjuhlaa. Työväen mahdollisuudet harrastaa eri lajeja 1800-luvun lopun Tampereella olivat vähäiset niukkojen resurssien vuoksi. Tampereen ensimmäisenä urheiluseurana voidaan pitää Tampereen Metsästysseuraa, joka perustettiin 1870-luvulla. Tampereella toimi paljon ns. esikaupunkiseuroja, mm. Pispalan Alku sekä

Messukylän Toverit. (Uutela & Vesa 1989: 11–14) Samaan aikaan kapitalismin aikakausi synnytti Suomessakin luokkavastakohtaisuuksia, jotka heijastuivat laajalti yhteiskuntaelämään. Työväki ymmärsi, että vain se itse voi parantaa olojaan. Työväenpuolue perustettiin Suomeen vuonna 1899. (Kempas 1987: 43–45) Porvariston järjestäytyminen alkoi ennen työväkeä, 1860-luvulla. Myös porvariston toiminnassa korostuivat yhteiskunnalliset tavoitteet; etenkin statuksen ja imagon merkitys olivat tärkeitä. (Kempas 1987: 46)

Kun Suomalainen Voimistelu- ja Urheiluliitto perustettiin 1899, etsi työväenluokka vielä omaa suhdettaan voimisteluun sekä urheiluun. Työväenliikkeen voimistumisen myötä työväki irtisanoutui porvarillisesta ideologiasta ja otti tavoitteekseen sosiaalisen yhteiskunnan rakentamisen. Ensimmäiset punaisen ja valkoisen kaartin väliset yhteenotot alkoivat vuonna 1906, jolloin porvariston ja työväenluokan välinen luokkavastakohtaisuus tuli myös selkeästi esille. Erityisesti äänioikeustaistelu sekä eduskuntauudistus olivat luokkataistelujen uuden vaiheen aloittajina. Samalla sosiaalidemokraattinen puolue aktivoitui ja alkoi koordinoida sekä keskittää eri järjestöjen (työväenyhdistysten, työväenseurojen sekä työläisurheiluseurojen) toimintaa. (Kempas 1986: 47–48, 50–51)

2.2. Työläisurheilun synty ja kehitys

1900-luvun alussa työläiset urheilivat ja voimistelivat työväenyhdistyksissä sekä raittiusseuroissa. Aluksi SVUL:n (Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto) toiminta tyydytti myös työväkeä. Työväen kilpailutoiminta alkoi jo 1800-luvun lopulla, mm. hiihtokilpailujen myötä. Liikuntakulttuuri ei jäänyt työväenliikkeen ratkaisevien vallankumoustaistelujen ulkopuolelle, ja monet urheiluseurat liittyivät jopa punakaartiin. Työväki sai porvariston huolestumaan erityisesti työläisurheilijoiden osallistumisella työväenluokan kamppailuihin vuosina 1904–05, järjestäytymistendenssin voimistumisella sekä luokkatietoisuuden kasvamisella. (Kempas 1986: 51–52)

1910-luvun taitteessa työväki alkoi taistella entistä hanakammin ”alustuspolitiikkaa” vastaan. Urheilun kansainvälistymisen sekä kansainvälisten liittojen perustamisen

myötä porvaristo havaitsi kilpaurheilun väyläksi ajaa kansallisia etuja. Olympiainnostuksen välityksellä urheilu levisi lopullisesti työväenyhdistyksiin. Elokuussa 1914 julistettu sotatila lamaannutti työläisten toiminnan pahasti, mutta sodan loppupuolella se jälleen vilkastui ja taistelutahto kohosi. (Kempas 1986: 53–57) Uusi tilanne syntyi, kun työväenluokka päätti menestyksekkäästi lokakuun vallankumouksen Venäjällä; tämä innosti myös suomalaista työväkeä. Vallankumous johti Suomessa yleislakkoon, jossa työväenluokka vaati vallan ottamista. (Kempas 1986: 57–60) Uutela ja Vesa (1989: 21) toteavat, että jo maaliskuun vallankumous Venäjällä avasi työläisille järjestäytymisen mahdollisuudet ja innosti heitä joukkotoimintaan. Käytännössä voidaan ajatella, että lokakuun vallankumous johti Suomen itsenäistymiseen. Tammikuussa 1918 allekirjoitettiin itsenäistymisjulistus eduskunnassa 6.12.1917 tapahtuneen äänestyksen perusteella. Tämän jälkeen oli selvää, että porvaristo ja työväenluokka olivat toistensa vihollisia ja taistelu heidän välillään oli kovaa. (Kempas 1986: 57–60.)

TUL synty

Urheiluseurat olivat yhtä mieltä työväenurheilijoiden oman liiton tarpeellisuudesta, sillä urheilua alettiin pitää yhtenä työväenluokan vapaustaistelun osana. Kiinnostus järjestötoimintaan oli suurta, ja työläisurheilijat esiintyivätkin heti alusta alkaen taistelevan työväenluokan eturintamassa; tappio kansalaissodassa koettiin myös tappioksi työläisurheilijoille. (Kempas 1986: 62–64) Vuonna 1918 SVUL:sta päädyttiin erottamaan ne seurat, jotka olivat osastoina osallistuneet kapinaan (=kansalaissotaan) sekä ne jäsenet, jotka olivat menettäneet kansalaisluottamuksensa. Nämä päätökset laukaisivat urheiluelämän kahtiajaon ja antoivat sysäyksen oman työväenurheiluliiton muodostamiselle. (Uutela & Vesa 1989: 22.) Työväen Urheiluliitto perustettiin 26.1.1919 Helsingissä (Kempas 1986: 65).

Keskeisimmät syyt TUL:n perustamiseen olivat:

- sosiaalisten aatteiden leviäminen
- työväen järjestäytyminen työväenluokaksi
- kansainvälisen työväenliikkeen ja -urheilun voimakas eteneminen
- luokkavastakohtaisuudet, valkoinen terrori sekä kansalaissota

(Kempas 1986: 65)

TUL:n perustavassa kokouksessa liiton organisaatio määriteltiin seura – piirikunta – liitto-portaiseksi järjestelmäksi. TUL:n Tampereen piiri perustettiin 23.2.1919 puuvillatehtaan juhlasalissa. Alkutaipaleen laimea kokousosanotto jarrutti Tampereen piirin toimintaa. Vuonna 1921 seuroja oli kuitenkin mukana jo 26 ja jäsenmäärä oli 2400. (Uutela & Vesa 1989: 24, 28) Työväen taistelutahto sekä halu luoda liikuntakulttuuria olivat korkealla TUL:n perustamisen jälkeisinä vuosina. Alusta alkaen TUL:n toiminnassa heijastui selkeä luokkalähtökohtaisuus verrattuna mm. porvarilliseen urheiluun. (Kempas 1986: 68) Uutela & Vesa (1989: 30) korostavat, että työläisseurojen tyypillisenä sotien välisen ajan piirteenä oli se, etteivät ne erikoistuneet mihinkään tiettyyn lajiin, vaan niiden toiminnalle oli ominaista useiden eri lajien harjoittaminen. Jäsenmäärältään suurimmat tamperelaiset työväenseurat ennen vuotta 1919 olivat Veikot ja Yritys. Julkisten urheilupaikkojen vähäisyys Tampereella 1900-luvun alussa rajoitti työväen urheilumahdollisuuksia. (Uutela & Vesa 1989: 16–17.)

TUL:n talous perustui perustamisvuosien jälkeen iltamien järjestämisestä saatuihin tuottoihin. 1920-luvulla jouduttiin turvautumaan jopa lainanottoon ennen kuin valtion avustukset alkoivat toimia rahoituksen perustana. Tamperelaisen urheilun keskeisenä harrastuspaikkana toimi aluksi Pyynikin kenttä. Kunnallinen voimistelusalit perustettiin 1933 Frenckellin tehtaaseen. TUL:n järjestämien urheilupäivien ja juhlien tarkoituksena on ollut urheilulajien tuntemuksen lisääminen jäsenistössä. Liittojuhlilla on pyritty omien joukkojen aktivoimiseen sekä voiman näyttämiseen, piirijuhlilla puolestaan seurojen innostamiseen ja joukkojen kokoamiseen. (Uutela & Vesa 1989: 37–44, 53–55)

TUL:n alkutaipaleelle oli ominaista yhtenäisyys ja lujuus, ja se saikin pyyteettömän tuen työväenliikkeeltä. Kansainväliset kysymykset ja kansainvälinen työläisurheilu merkitsivät paljon Suomen työläisurheilulle. TUL:n suhteet Neuvostoliittoon olivat hyvät ja yhteistyötä harjoitettiin jossakin määrin. Ensimmäiset olympialaiset, joihin TUL lähetti urheilijoitaan, olivat vuoden 1925 talviolympialaiset. Työläisolympialaisissa TUL:n menestys oli vahvaa sen ollessa useasti olympialaisten voitokkain liitto. (Kempas 1986: 68–73) 1920–30-luvut olivat kansainvälisen työläisurheilun kulta-aikaa, jolloin urheilu nähtiin arvona sosialistisessa kasvatuksessa.

1930-luvulla fasismi hävitti työläisurheilun lähes kaikista maista. (Itkonen, Olin & Ranto 1992: 57.)

TUL:lla oli jo historiansa alkuvaiheessa itsenäiset kansainväliset suhteet. Yhtenä keskeisenä TUL:n tavoitteena oli kansalaisvapauksien edistäminen. Myös porvaristo oli havainnut TUL:n vahvuuden (liittona sekä kilpakentillä), ja perusti sen vastapainoksi vuonna 1933 Vapaan Työväen urheiluliiton edistääkseen urheiluideologiaansa ja hajottaakseen TUL:n toiminnan. (Kempas 1986: 75–81) TUL:n suosio sekä jäsenmäärän kasvu näkyivät myös Tampereella; 1930-luvulta alkaen Tampereen piiri oli jäsenmäärältään TUL:n piireistä suurin. TUL:n tavoitteena on ollut välttää työväenliikkeen sisäiset ristiriidat, mutta jo 1920–30-luvulla alkoi kamppailu liiton johdosta sekä sen poliittisesta suunnasta. Vuoden 1936 sisäpoliittiset muutokset heijastuivat myös urheilupolitiikkaan. Tampereen piiri vastusti kovasti TUL:n ja SVUL:n yhteistoimintaa, joka kuitenkin saatettiin voimaan vuoden 1938 neuvottelujen jälkeen. Tampereen piirin menestyksekkäimmät lajit 1930-luvulla olivat pikaluistelu ja yleisurheilu. (Uutela & Vesa 1989: 32, 65, 88–89, 109)

Jatkosodan jälkeen Suomessa alkoi demokratisoitumisen vaihe; tällöin astui voimaan TUL:n ja SVUL:n yhteistyösopimus, joka oli seurausta vuonna 1940 tehdylle yleissopimukselle. Yhteistyön strategiana oli kansan eheyttäminen. Sotatoimet heijastuivat TUL:n toimintaan, ja sota olikin suuri koettelemus TUL:lle, sillä se toimi osana sotakoneistoa. Vuonna 1941 pidetyssä liittokokouksessa TUL pyrki muuttamaan liikuntapoliittisen ohjelmansa vastaamaan ajan henkeä. (Kempas 1986: 89–93) Talvisodan jälkeen liittojen välinen yhteistoiminta pyrittiin ulottamaan koko urheiluelämää koskevaksi periaatteeksi (Uutela & Vesa 1989: 123).

2.3. Työväenurheilun nousu

Toisen maailmansodan jälkeen suunniteltiin kovasti TUL:n uutta toimintaa; kasvatustehtävä nousi yhdeksi liiton keskeisimmistä tehtävistä. 1947 saatettiin voimaan uusi yhteistoimintasopimus, johon kuuluivat TUL:n jaostot sekä SVUL:n erikoisliitot. Tämä mahdollisti TUL:n osanoton kansainvälisiin edustuksiin. TUL:n toiminta laajeni 1940-luvulla huomattavasti kasvatus-, koulutus- sekä valmennustyön saralla. (Kempas

1986: 97–98) Työväenluokan ja -urheilun aseman vahvistumiseen porvaristo vastasi perustamalla oman työpaikka- ja puulaakiurheilutoiminnan. Liittojen välinen kamppailu jäsenistä oli kovaa. (Kempas 1986: 99) 1950-luvulla TUL:n jäsenmäärän kasvu oli nopeaa ja se johti palkatun työvoiman käyttöönottamiseen. Jäsenmäärän ohella myös seurojen määrä kasvoi mm. Tampereella. (Uutela & Vesa 1989: 131, 137)

Työläisurheilun itsenäistymiskamppailu

Liikuntakulttuurin vahva yhteys taloudellisiin, poliittisiin sekä ideologisiin tapahtumiin on kiistaton – kansallisella sekä kansainvälisellä tasolla. SVUL irtisanoi yhteistyösopimuksen TUL:n kanssa 1949 ja oikeistovoimat pyrkivätkin lakkauttamaan TUL:n. Aktiiviurheilijoita houkuteltiin jopa liiton vaihtamiseen. (Kempas 1986: 109–110) Hentilän (1987: 19) mukaan erimielisyydet urheiluelämässä olivat ratkaisevana tekijänä kaksikymmentä vuotta kestäneen yhteistoiminnan keskeytymisessä. Helsingin olympialaisten 1952 toivottiin toimivan kansallisen eheyden lisääjänä. Tapahtuma olikin mahtava kansallinen sekä kansainvälinen tapahtuma. (Kempas 1986: 103–106.) TUL:n todellinen hajaantuminen alkoi vuonna 1959, jolloin liiton itsenäisyyden turvaaminen oli korosteisella sijalla (Uutela & Vesa 1989: 180). TUL:n eristäytyminen ja hajaantuminen kavensivat sen urheilupoliittisia vaikutusmahdollisuuksia huomattavasti (Hentilä 1987: 19). Vaikka TUL:n asema oli 1950-luvulla kyseenalainen ja sen itsenäisyys pitkään epäselvä, on kyseistä aikaa silti pidetty työväenurheilun kukoistuksen aikakautena. Työläisurheilun vahva asema luotiin nimenomaan vuosien 1956–62 välisenä aikana (Kempas 1986: 109–110, 160).

SDP:n urheilupoliittinen valta kapeni 1950- ja 60-luvuilla huomattavasti ja sen johto passivoitui urheilupoliittisesti. 1950-luvun vahva TUL oli tarjonnut SDP:lle mahdollisuuden ”urheilupoliittiseen mandaattiin”. (Hentilä 1987: 42) Hentilä (1987: 38) huomauttaakin, että usein ”urheilullisia” ja ”poliittisia” motiiveja on mahdotonta erottaa toisistaan. Seuratasolla usein ”urheilulliset” motiivit ovat vaikuttaneet enemmän, mutta liitto- ja piiritasolla korostuvat ”poliittiset” motiivit. Eheytyiskysymys oli jatkuvasti esillä sosiaalidemokraattisen työväenliikkeen kaikilla lohkoilla; ensimmäisen kerran TUL ja SVUL aloittivat sovintoneuvottelut vuonna 1962. TUL:n ja SVUL:n yhteistoiminnan katkettua 1959 TUL:n urheilijat eivät saaneet osallistua SM-kisoihin,

eivätkä edustaa Suomea arvokisoissa. Tämän myötä TUL menetti myös paljon huippu-urheilijoitaan. (Hentilä 1987: 47, 57–58.)

1950- ja 60-luvuilla TUL:n Tampereen piirin toiminnassa korostui oma kurssi-, valmennus- ja neuvontatoiminta sekä kilpaurheilu. Kurssitoiminnassa yleisurheilu oli suosituin laji ja sen korkea taso olikin Tampereen piirin tavaramerkki. 1950-luvun urheilupoliittisen tilanteen kärjistyminen heijastui myös Tampereen piirin (ja koko TUL:n) kilpailutoimintaan häiritsevästi. Tampereen piirillä oli 50-luvulla jopa noin kymmenen suurempaa kilpailua vuodessa, mutta kansainvälinen kilpailutoiminta rajoittui muutamaankilpailuun. (Uutela & Vesa 1989: 208–209, 211, 214)

1960-luvulla alkoi urheilutoiminnan kehittäminen uudelta pohjalta, jossa valmennus-, kilpailu- ja koulutustoiminnan roolit olivat korosteisia. TUL:n suhde muihin yhteiskunnallisiin tehtäviin määrittyi työväenliikkeen etujen pohjalta. (Kempas 1986: 116.) Hentilä (1987: 66) korostaa urheilukriisin kytkeytyneen sen ajan sisäpoliittisiin valtaviirtoihin; jopa presidentti Kekkonen toimi kriisin ”välittäjänä” vuonna 1960. Vuoden 1966 neuvotteluissa syntyi sopu, ja uusi yhteistoimintasopimus sai alkunsa TUL:n ja SVUL:n välillä. Muiden poliittisten tapahtumien vaikutus neuvottelujen lopputulokseen oli suuri (1966 vaalien jälkeen eduskunnasta tuli vasemmistoenemmistöinen). 1960-luvun lopulla valtion urheiluhallinnossa tehtiin merkittäviä uudistuksia, jotka liittyivät yhteiskunnan ja liikunnan suhteissa tapahtuneisiin muutoksiin (Hentilä 1987: 98, 100, 241).

Suomalaista urheilupolitiikkaa olivat perinteisesti hallinneet TUL:n ja SVUL:n väliset suhteet. Urheilupolitiikan harjoittaminen oli kuulunut järjestöjen toimialaan; valtio ja poliittiset puolueet olivat toimineet niiden ehdoilla. 1960- ja 70-lukujen uudet kehitystendenssit synnyttivät uuden terminologian urheilun kentälle; ”liikunta” vakiinnutti asemansa käsitteenä ja ”urheilun” merkitys keskittyi korostamaan järjestötoiminnan piiriä. Urheiluun käsitteenä alettiin kytkeä nimenomaan kilpa- ja huippu-urheilutoiminta. (Hentilä 1987: 290) 1960-luvulta alkaen yleisessä poliittisessä tilanteessa korostuivat kansainvälistyminen sekä liennytyksen aika. Perusteena nykypäivän liikuntatoiminnalle on ollut liikuntakulttuurin uusarviointi, jossa on pyritty määrittelemään työläisurheilun tavoitteet, tila sekä haasteet. Luokkataistelussa

puolestaan siirryttiin vastakkaisuuksista rinnakkaiselon vaiheeseen. (Kempas 1986: 119, 121)

TUL:n aktiivisempi rooli ja voimakas innostus alkoivat 1970-luvulla (Kempas 1986: 161). Hentilä (1987: 299) esittää TUL:n julistautuneen työväen liikuntapoliittiseksi etujärjestöksi 70-luvulla. Tuona aikana suomalainen yhteiskunta kävi läpi huomattavan nopeaa muutuskautta. Rakennemuutosta vauhdittivat kaupunkiin suuntautuva muuttoliike, palvelualojen nopea kasvu sekä siirtolaisuus Ruotsiin. Vuonna 1972 TUL itse ilmoitti jäsenmääräkseen 250 000 henkeä, mutta sen todenperäisyydestä ei ole täyttä varmuutta. (Hentilä 1987: 303, 305) TUL rekrytoi jäsenensä noin 90 prosenttisesti työväestöstä. TUL on työläisten ja työtätekevien järjestö ja se on naisvaltainen liitto. 1970-luvun Tampereella oli jopa 20 työläisurheiluseuraa. (Kempas 1986: 161–165.) Järjestäytymätön liikunnan harrastus kasvoi 70-luvulla huomattavasti. Tämä ilmiö johtunee muutoksista liikunnan yhteiskunnallisessa merkityksessä ja vapaa-ajassa sekä järjestökulttuurin ”vierastamisesta”. (Hentilä 1987: 323.)

2.4. Työläisurheilun tavoitteet ja toiminnan muutoksen tuulet

Työläisurheilun perimmäisenä tarkoituksena on ollut työläisten terveyden parantaminen, luokkatietoisuuden sekä taistelunvalmiuden nostaminen ja sosialismin ihanteiden ylläpitäminen. Tärkeimpänä osa-alueena TUL:n liikuntakulttuurissa on ollut virkistysliikunta, jonka avulla on tähdätty mielekkääseen vapaa-aikaan sekä terveyden ylläpitämiseen. Toiminnan kohteena on ollut, ja on edelleen, koko työväestö. Toisaalta myös lasten ja nuorten liikuntamahdollisuuksiin on panostettu; tarkoituksena on ollut tehdä nuorisosta henkisesti ja fyysisesti tasapainoinen. Kolmantena osa-alueena on pidetty kilpa- ja huippu-urheilua, jolla on ollut aktiivinen ja näkyvin rooli TUL:n toiminnassa. Kilpa- ja huippu-urheilulle on ollut ominaista kansainvälisen ja kansallisen kilpailun kiristyminen. (Kempas 1986: 172–173, 179–182.)

Työläisurheilun nykykuva on muuttunut huomattavasti verrattuna esimerkiksi 1980-lukuun. Neuvostoliiton romahdus ja lama pakottivat TUL:n sopeutumaan uuteen tilanteeseen. Kysymyksiä on herättänyt myös se, voiko TUL tarjota jotakin uutta ja ainutlaatuista, joka auttaisi suomalaista liikuntakulttuuria uusiutumaan. (Itkonen, Olin &

Ranto 1992: 55) 1980-luvulla TUL:n urheilullinen panos kasvoi ja liikunnallinen ilme monipuolistui, vaikka työväenluokka ikään kuin ”katosi”. 1990-luvulla TUL:n sisäinen tila oli vakaa, eikä sen järjestöllinen olemassaolo ollut uhattuna. Nimitys ”työläis-” / ”työläinen” oli kuitenkin aiheuttanut haittoja seuran toiminnalle ja erityisesti sosialismin romahdus kärjisti näitä rasitteita. Nimitysongelmat osoittavat vain sen, kuinka vaikea työväen urheiluliikkeen on säilyttää yhteys omaan historiaansa. (Itkonen, Olin & Ranto 1992: 59–61)

1990-luvulla Työväen Urheiluliitto aloitti TUL 2000-ohjelman. Ohjelman tavoite määriteltiin seuraavasti (Itkonen ym. 1992: 61): ”Työläisurheilun tulisi pyrkiä demokraattisen ja edistyksellisen urheilu- ja liikuntapolitiikan äänitorveksi kansainväliseen olympialiikkeeseen ja erikoisliittoihin päin”. Toiminnassaan TUL haluaa huomioida suurten joukkojen liikunnan sekä vähemmistöjen tarpeet; tavoitteena on vaihtoehtoinen liikuntakulttuuri, jossa erikoistumisen, eriytymisen sekä pirstoutumisen vastapainoksi etsitään kokonaisuutta, monipuolisuutta, aatetta sekä kulttuuria. (Itkonen ym. 1992: 62, 66)

Keskeiset elementit järjestökentässä 1990-luvulta alkaen tapahtuneiden muutosten taustalla ovat olleet kasvu, eriytyminen ja ammattimaistuminen. SVUL ja TUL johtivat 90-luvulle tultaessa järjestäytyneen liikunnan kenttää. Vuosikymmenen aikana liikunnan järjestökenttä muuttui kuitenkin paljon, erityisesti keskus- ja liittotasolla. Järjestökenttä on avautunut, moniarvoistunut ja monimutkaistunut, mutta samalla myös epä tietoisuus, hämmennys sekä turvattomuuden kokeminen ovat yleistyneet. TUL:n ja SVUL:n vastapainoksi 1990-luvulla syntyi SLU, Suomen Liikunta ja Urheilu ry. SVUL:n ja TUL:n vetäytyminen keskusjärjestöpaikoiltaan sai aikaan valtatyhjiön, joka hävitti liikunnan järjestökentältä vallan ja ohjauksen keskuksen. Tämä johti arvopohjan eriytymiseen. Vallitsevana trendinä liikuntakulttuurissa on ollut toimialoittuminen lasten- ja nuorten liikuntaan, kilpa- ja huippu-urheiluun, harraste- ja terveysliikuntaan, erityisryhmien liikuntaan sekä koululaisten ja opiskelijoiden liikuntaan. Tämän hetken tilannetta liikuntakulttuurissa voidaan kuvata autonomisen johtajuuden ja itseohjautuvuuden ajaksi, jolla avoimuus ja kilpailullisuus korostuvat. (Heikkilä & Koski 2000: 120–124)

3. LIIKUNTAKULTTUURI SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA

Liikuntakulttuurin kehitys on luonnollisesti vaikuttanut seurojen nykyiseen toimintaympäristöön. Siksi sen tarkastelu auttaa käsittämään nykyisiä piirteitä sekä toimintaedellytyksiä, jotka viitoittavat urheiluseurojen kulkua suomalaisessa yhteiskunnassa. Kempaksen (1986: 131) mukaan suomalaisessa yhteiskunnassa urheilulla on ollut luja asema sekä kiinteät yhteydet yhteiskuntaan. Keskusteluissa on tuotu ilmi yhteiskunnallisia, jopa yhteiskuntapoliittisia urheilun käsitteitä. Mielellään ei puhuta porvarillisesta tai työläisurheilusta, vaan pikemminkin järjestöjen (TUL:n ja SVUL:n) tai koko maan urheilusta. Valtion takaama rahoitus on liikunnan merkittävin tulonlähde. Liikuntatieteiden asema on myös kasvanut 1960-luvulta lähtien tutkimuksen ja koulutuksen muodossa. (Kempas 1986:133, 136–137, 147, 150)

3.1. Liikunnan merkitys kansalaisyhteiskunnassa

Kansalaisyhteiskunnalla voidaan tarkoittaa yksityisiä aloitteita ja toimintamuotoja, joiden myötä muodostuu mm. seuroja, yhdistyksiä sekä instituutioita. Nämä puolestaan luovat ”kansalaisuutta sekä kansalaisia”. Kansalaisyhteiskuntaan mielletään kuuluvaksi sivilisoivat, sosiaaliset hyveet sekä taitoihin liittyvät ulottuvuudet. (Koivisto & Uusitupa 1989:66) 1950-luvulta lähtien liikuntakulttuuri on monipuolistunut koko kansan liikuntakulttuuriksi, ja vuonna 1969 opetusministeriön komitea antoikin liikunnalle *kansalaisoikeuden* aseman (Mertaniemi & Miettinen 1998: 8). Euroopassa luokkasidonnaisuus on ollut kaiken kaikkiaan vahvaa; työväenliikkeellä on perinteisesti ollut tavoitteenaan hyvinvointivaltion luominen. Valkoisten ja punaisten vastakkainasettelu on politiikan lisäksi näkynyt myös urheilussa. (Itkonen ym. 1992: 68, 70.) Urheiluliike on jakautunut yhteiskunnassamme luokkajaon mukaan; urheilulla ja järjestöelämään osallistumisella on pitkään ollut yhteiskunnalliset vaikutuksensa järjestöaktiivisuuden muodossa, joka osaltaan on luonut järjestöpääomaa (Itkonen ym. 1992: 84).

3.1.1. Liikuntapolitiikka ja huippu-urheilu

Liikuntapolitiikan merkitys on hyvin laaja yksilö- ja yhteisötasolla, sillä sen tarkoituksena on kaikkien organisoitujen ihmisryhmien hallitseminen. Liikuntapolitiikka käsittää ne toimenpiteet, joita yksityisessä ja julkisessa hallinnossa harjoitetaan liikunnan edistämiseksi. Urheilua pidetään yhtenä konservatiivisimman yhteiskuntaelämän alueista, jossa mm. kilpa- ja huippu-urheilun instituutiot luovat normeja ja sääntöjä. Muutos kuntien liikuntapolitiikassa 1980- ja 90-luvuilla oli suuri ja rakenteellinen. (Itkonen 1992: 88–90)

Huippu-urheilu on ollut poliittis-ideologisen ja kaupallisen kiinnostuksen kohteena jo pitkään. Kansainvälisen vaatimustason nousu ja kilpailun kiristyminen ovat olleet viimeaikaisia trendejä kilpa- ja huippu-urheilussa; 2000-luvulla myös urheilun kaupallisuus on mennyt yli politiikan. Jakautuminen ammattilaisuurheilun, tavallisen kilpaurheilun ja harrastusliikunnan välille on ollut vahvaa. Liikuntapolitiikan tehtävänä on ollut 1990-luvulta lähtien edistää kansalaisten hyvinvointia ja aktivoita heitä liikunnan saralla. (Itkonen 1992: 96–99) Mertaniemen & Miettisen (1998: 9) mukaan liikunnasta on viime vuosikymmeninä tullutkin kulttuurituote.

3.1.2. Seura- ja liikuntakulttuurin kehitys

Liikuntakulttuurissa alkoi 1990-luvulla uusi vaihe, jossa pirstoutuminen eri osa-alueisiin korostuu. Uuden kulttuurin keskeisenä ulottuvuutena on visuaalisuus. Tämän hetkisessä liikuntakulttuurissa huippu-urheilu on merkittävässä roolissa ja se onkin osa kokonaistuotetta. Superefektien tuominen kilpailukentille on yleistä ja eritoten yleisön suosiossa. Uudet toiminnan ja kulutuksen kentät ovat lyöneet itsensä läpi myös liikuntakulttuurissa. Liikunta on kiinteä sekä tärkeä osa kulttuuria. Liikuntakulttuurin muodostavat pääosin seurojen erilaiset kulttuurit. Itkonen ja Nevala (1991: 15) korostavat, että seuratoiminnan laajenemisen taustalla ovat olleet yleiset yhteiskunnalliset muutokset. Järjestölliset urheiluseurat ovat nykyään osana järjestötoimintaa, ja erilaisten liikuntakulttuureiden esille nouseminen voidaan nähdä seurauksena yhteiskunnan ja ihmisten tilanteiden muutoksista. Nykyään liikuntakulttuurissa korostuvat uudet liikuntamuodot ja -kentät. Etenkin

kilpaurheiluseurat ovat kytkeytyneet kiinteästi toisiinsa. Kilpaurheiluseurojen toiminta edellyttääkin omaa, vahvaa juniorityötä. (Itkonen & Nevala 1991: 18, 22, 105–106)

Seurakulttuurin muodostumiseen vaikuttavat paikkakunnan ominaispiirteet, liikuntakulttuurin perinne, luonnonolosuhteet sekä väestön sosiaalinen koostumus. Laajemmat yhteiskunnalliset muutokset ja makrotason liikuntakulttuurin kehitys vaikuttavat paikkakunnan liikuntatoiminnan muodostumiseen. Seuratoimintaan ovat vaikuttaneet myös taloudelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät sekä yleinen liikuntakulttuurin muutos. (Itkonen 1992: 105, 108) Suomen liikuntakulttuurin vaiheet on mahdollista jaotella seuraavasti:

- 1) 1930-luvulle asti: yhtenäiskulttuurin kausi. Tällöin urheilutoiminta oli sidoksissa muuhun järjestökulttuuriin (työväentalot) ja liikunnan asema osana muuta kulttuuria oli vahva. Urheilussa keskityttiin fyysiseen voimaan.
- 2) 1930–1960-luku: harrastuksellinen ja kilpailullinen kausi. Kaudelle oli ominaista yhtenäiskulttuurin mureneminen. Tällä ajalla luotiin myös suomalaisen kilpaurheilun perusta.
- 3) 1970–1980-luku: kilpailullis-valmennuksellinen kausi, jolloin tieteellinen tutkimus ohjasi urheilun valmennusprosessia.
- 4) 1980-luvun lopulta eteenpäin: eriytyneen toiminnan kausi. Aikakaudelle on ominaista yhteenliittymien ja lajitarjonnan kasvu. Myös eksoottiset lajit valtasivat alaa.

(Itkonen ym. 1992: 108–110, Itkonen 2000)

Itkosen (2000) mukaan urheiluseurat voidaan jakaa erilaisiin ryhmiin:

- 1) seurat, jotka osallistuvat erilaisiin kilpailujärjestelmiin. Tällaiset seurat voivat olla:
 - A) huippu-urheiluseuroja, jotka toimivat yritysten tavoin.
 - B) kilpailullis-kasvatuksellisia seuroja. Näitä ovat kasvattajaseurat, jotka eivät voi kohota huippuseuroiksi niukkojen resurssien vuoksi
 - C) liikunnallis-harrastuksellisia seuroja, jotka ottavat osaa kilpailutoimintaan, mutta valmentautuminen ei ole seurojen suunnitelmissa

2) seurat, jotka eivät osallistu kilpailujärjestelmiin. Näitä ovat:

A) yhteisöllis-elämykselliset seurat, joiden tavoitteena on yhteisen kokemuksen jakaminen.

B) alueellis-liikunnalliset seurat, joita esiintyy mm. uusilla asuntoalueilla

C) kasvatuksellis-sosiaaliset seurat, joilla on liikunnan avulla toteutettavia erilaisia kasvatuksellisia tavoitteita.

Jokainen yhteiskunta synnyttää oman liikuntakulttuurinsa. Liikuntakulttuuriin vaikuttavat vahvasti yhteiskunnan taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät, esimerkiksi Suomen olosuhteet ovat talvilajeille suotuisat. (Itkonen 1991: 63.) Liikuntakulttuuri on kytkeytynyt liikunnan kansalaistoimintojen ja julkishallinnon muutoksen suureen linjaan (Itkonen ym. 2000: 44). Nykyisin seurat huomioivat toiminnassaan ympäristön tarpeet ja asettavatkin usein oman tarjontansa vastaamaan oman toimintaympäristön tarpeita (Mertaniemi & Miettinen 1998: 19).

3.2. Liikuntaa kansalaistoiminnan kentällä

Kansalaistoiminnassa voidaan erottaa viisi erilaista kautta ja ajanjaksoa. Ensimmäinen kausi käsittää 1800-luvun loppupuolen, jolloin kansalaisyhteiskunta nousi laajana joukkoliikkeenä. Toisen kauden muodostaa luokka-Suomen kansalaisyhteiskunta. Kolmannelle kaudelle oli ominaista puoluejohtoinen kansalaisyhteiskunta, joka sijoittuu sotavuosien jälkeiselle ajalle. Neljäs kausi ajoittuu 1970–80-luvuille, jolloin hyvinvointi-Suomen kansalaisyhteiskunta korostui. Viides kausi on pirstoutuneen kansalaistoiminnan aikaa, joka alkoi 1990-luvulla. Näillä aikakausilla on ollut huomattava vaikutus liikunnan järjestökäytäntöjen muutokseen. (Itkonen, Heikkala, Ilmanen & Koski 2000: 13)

Liikunta voidaan käsittää myös kansalaisaktiivisuutena. Liikunta on ollut yksi suosituimmista harrastuksista 1900-luvulla. Liikunnalla on useita eri organisoitumismuotoja sekä -kanavia. (Itkonen ym. 2000: 41–43) Virallisten organisoitujen seurojen lisäksi kansalaistoimintana voidaan pitää mm. puulaakiporukoita (Mertaniemi & Miettinen 1998: 18). Suomessa perheillä ja kouluilla

on ollut tärkeä merkitys nuorten liikunnan harrastamisessa. Kansalaisten omaehtoinen innokkuus, vapaaehtoisjärjestöjen ja kuntien rooli on korostunut liikuntakulttuurissa. Suomessa seurat ovat olleet liikunnan organisoijina. Aluksi liikunnan saralla korostuivat taloudelliset sekä poliittiset yhdistykset, mutta 1980-luvulta alkaen harrastusyhdistykset ja vapaa-ajan järjestöt ovat vallanneet alaa. Tällä hetkellä Suomessa on noin 15 000–30 000 liikunnan alalla toimivaa yhdistystä. (Itkonen ym. 2000: 41–43)

Yhdistys on ihmisten yhteenliittymä, jonka päämääränä on toteuttaa yhteisiä tavoitteita sekä arvoja. Yhdistykset ovat jäsenyneet urheilussa tietyn lajin ympärille ja Suomessa niiden toiminnassa ovat erityisesti korostuneet aatteelliset ulottuvuudet, esimerkiksi työväenaate. Liikuntakulttuurin eriytyemisessä, jota on tapahtunut etenkin 1990-luvulta alkaen, korostuu perinteisten organisoitumisen mallien rinnalla uusia muotoja sekä niiden yhdistelmiä. (Heikkilä & Koski 2000: 108–109, 113) Länsimaissa kulttuurin murros on saanut aikaan sosiaalisen elämän kenttien pirstoutumisen, ja yksilö itse on vastuussa oman elämänprojektinsa luomisesta. Kulttuurin muutos on johtanut myös auktoriteetin heikkenemiseen. Kuuluminen tiettyyn ryhmään ei ole enää itsestään selvää ja identiteettiä määritetään jatkuvasti uudelleen. Osallistuminen esimerkiksi seuratyöhön saattaa olla keskeinen identiteetin määrittäjä. Kulttuuri on jotakin, joka on inhimillisessä elämässä opittu ja se siirtyy ihmiseltä toiselle symbolien välityksellä, mm. tiedon, lakien, tapojen ja normien muodossa. (Koski 2000: 136–137, 143)

Seuratoiminnassa voi olla mukana ”muukalaisena”, ”turistina”, ”regulaarina” tai ”insaidarina”. Muukalaiset seuraavat tapahtumia taustaroolissa, turistit ovat aktiivisemmin mukana, esimerkiksi toimitsijatehtävissä, regulaarit ovat sitoutuneet säännölliseen toimintaan ja insaidarit ovat mukana luomassa toimintaa. (Itkonen ym. 2000: 44, 46–47, 52–53, 70) Liikunnan kansalaistoimintaan osallistuminen on mahdollista nähdä sosiaalisena maailmana, johon osallistutaan muukalaisena, turistina, regulaarina tai insaidarina. (Koski 2000: 146, 148.) Aiemmin työ ja ammatti määrittivät keskeisesti ihmisen aseman yhteiskunnassa, nykyään vapaa-ajan aktiviteetit sekä kulutustottumukset toimivat yksilön identiteetin perustana. Seuratoimintaan osallistuminen koskee etupäässä lapsia ja nuoria. Myös kuntoilevat ihmiset sekä toimijat, jotka pyörittävät seuran toimintaa, ovat mukana. Nykyään urheilussa kiinnitytään seuran sijasta ryhmään, eli omaan joukkueeseen. (Koski 2000)

4. SOSIAALINEN PÄÄOMA JA YHTEISÖLLISYYS

4.1. *Sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma*

Tutkimusongelman ymmärtämisen kannalta sosiaalinen pääoma ja sen erilaiset ilmenemismuodot urheiluseuratasolla ovat keskeisessä roolissa. Sosiaalisen pääoman käsitettä ja näkökulmaa olen lähtenyt purkamaan ja tarkastelemaan bourdieulaisesta näkökulmasta. Näin siksi, että uskon sen tarjoavan tämän tutkimuksen kannalta asianmukaisimman välineen sosiaalisen pääoman tarkasteluun seuratoiminnassa, joka alun perin on rakentunut erilaisten yhteiskuntaluokkien taistelulle, ja jossa luokkasidonnaisuus on toiminut suurena vaikuttimena. Bourdieu lähestyy sosiaalisen pääoman käsittelyä erilaisten pääomien lajien ja luokkanäkökulman pohjalta. Hänen mukaansa yhteiskunta muodostuu erilaisista kentistä, joilla tavoitellaan kullakin kentällä hyödykkäimpänä sekä arvokkaimpana koettua pääomaa. (Mäkelä 1995.)

4.1.1. *Sosiaalisen pääoman käsite*

Kovalainen ja Österberg (2000: 74) esittävät, että sosiaaliselle pääomalle ei ole yhtenäistä eikä yksiselitteistä määrittelyä. Sosiaalinen pääoma voidaan kuitenkin yhdistää kolmeen käsitteeseen: A) sosiaalisiin verkostoihin ja niiden organisoitumiseen B) luottamukseen ja C) normatiivisiin sääntöihin sekä vastavuoroisuuteen. Sosiaalinen pääoma ei ole samanlaista kuin taloudellinen pääoma; sitä ei voi irrottaa kantajastaan eikä se ole helposti liikuteltavaa. (Ilmonen 2000: 10.) Bourdieu (1986) ymmärtää sosiaalisen pääoman potentiaalisina resursseina, jotka yhdistyvät molemminpuolisesti tunnustettujen, institutionalisoituneiden suhteiden verkostoon. Väitetään, etteivät sosiaalista pääomaa edustavat sosiaaliset ryhmittymät integroi jäseniään yhteiskuntaan, vaan sen tekevät sosiaaliset verkostot. Sosiaalinen pääoma liitetään usein yhteisöön ja esimerkiksi perheen vuorovaikutuksen kiinteyteen. Sosiaalisen pääoman vahvistuminen luo luottamusta ja vastavuoroisuutta; se helpottaa kommunikaatiota ja edistää verkostoihin kasautuvaa yhteistoiminnan onnistumista. Sosiaalinen pääoma on varanto, joka on tarvittaessa käytössä, mutta sitä ei kuitenkaan voi varastoida. Sosiaalinen pääoma katoaa, mikäli sitä ei käytetä. Sosiaalisen pääoman on oltava kartutettavissa ja

se kuuluu käytössä. Sosiaalinen pääoma on verkostoksi ymmärretty sosiaalinen rakenne ja se kytketään usein sosiaaliseen integraatioon. (Ilmonen 2000: 18, 23, 25, 27)

4.1.2. Pääoman eri muodot – Bourdieun jaottelu

Pierre Bourdieu on ollut 1980-luvulta alkaen yksi sovelletuimpia sosiologian teoreetikkoja. Bourdieun tyyliässä keskeisellä sijalla on ollut uudelleenkirjoitus sekä aiempien ideoiden yhdistäminen uusiin yhteyksiinsä. (Mäkelä 1995: 243) Bourdieu on tunnettu uusien käsitteiden ja termien luojana. Hänen maailmaansa kuvataan ”pysyvien ja ikuisten taistelujen maailmaksi”. (Rahkonen 1999: 16, 17.) Bourdieun sosiologia perustuu vahvasti eri ryhmien ja luokkien välisille jännitteille sekä niistä syntyville taisteluille. Bourdieun luokkakäsityksen perustana pidetään kulttuuristen käytäntöjen synnyttämiä erotteluita; kulttuurisen kompetenssin erot asettavat yläluokan ja työväenluokan maun vastakkain. Keskiluokka haluaa olla kuin yläluokka ja oppia sen säännöt sekä tyylin. Työväenluokka puolestaan on vallan kohde ja samalla kulttuurisen taistelun ulkopuolella. (Mäkelä 1995: 251–252.)

Bourdieuun tuotannossa korostuu refleksiivisyys kauttaaltaan (Mäkelä 1995: 258). Rahkosen (1999: 40) mukaan Bourdieun refleksiivisyyden sosiologialla on vahva sosiopoliittinen funktio. Refleksiivisyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka ympäröivä maailma tuottaa erilaisia käsitteitä, luokitteluja ja selitysmalleja. Bourdieun vahvana puolena on pidetty teorian ja empiirisen tutkimuksen välistä vahvaa yhteyttä. Hänen ajatuksiaan ei koskaan ole pidetty varsin omaperäisinä tai radikaaleina, vaan lähinnä ”turvallisina”. Bourdieulainen näkökulma soveltuu Suomessa parhaiten uuden keskiluokan tarkasteluun. Suomessa erot eri ryhmien välillä ovat pieniä ja niiden mittarit karkeita. Siksi pääsy eri kentille on Suomessa helpompaa kuin esimerkiksi Ranskassa. Bourdieun teoria on Suomessa otettu avoimesti vastaan. (Mäkelä 1995: 258–262.) Bourdieuta on kritisoitu mm. sisäisistä ristiriidoista, erityisesti hänen tapaansa selittää ilmiötä sen seurauksilla. Myös Bourdieun luokkakäsitystä on kritisoitu paljon; Bourdieun luokkayhteiskuntamalli ei ole kovin omaperäinen ja sen väitetään saaneen vaikutuksia Marxin jaottelusta. Bourdieulta puuttuu teoreettinen näkemys instituutioista ja niiden toiminnasta. Lisäksi hänen luokkamallistaan puuttuu dynamiikka ja prosessi. (Mäkelä 1995: 263–265)

Bourdieu (1985) mukaan pääoma voidaan jakaa neljään eri osa-alueeseen: taloudellisen, kulttuurisen, sosiaalisen ja symbolisen pääoman alaan. Sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma edustavat symbolisen pääoman tärkeimpiä alalajeja (Mäkelä 1995: 256). Bourdieun (1993: 7) määrittelemä symbolinen pääoma viittaa arvovaltaan tai kunniaan ja kulttuurinen puolestaan kulttuuriseen tietämykseen sekä pätevyYTEEN. Bourdieu (1986: 249) korostaa, että sosiaalisen pääoman määrä riippuu verkostojen koosta, eikä se koskaan ole täysin itsenäinen suhteessa muihin pääomiin. Tutkimukseni kannalta keskeisimmällä sijalla ovat Bourdieun määrittelemät sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman piirit. Bourdieu (1985: 11–12) korostaa ihmisten olevan agenteja, jotka toimivat sosiaalisen maailman eri kentillä vahvistaen sitä pääomaa, joka on niiden toiminnan kentällä arvokkainta. Ihmisten tavoitteena on voittojen maksimointi eli toisin sanoen pääoman kasaaminen. Ihmiset eivät kuitenkaan myönnä kasaavansa pääomia, sillä Bourdieu uskoo heidän sisäistäneen pääoman kasaamisen asenteina sekä suhtautumistapoina. Näiden järjestelmää Bourdieu kutsuu *habituksiksi*. Habituksen ja pääoman yhteistyö kentällä saa aikaan käytännön (Mäkelä 1995: 244).

Kenttä on arena, jossa kamppaillaan resursseista sekä pääsystä niihin (Mäkelä 1995: 255). Bourdieu (1985:12) esittää, että jokaisella ihmisen toiminnan kentällä vallitsevat omat pelisäännöt, joiden mukaan pääoman arvo määritetään. Hän pitää pääomaa ominaisuutena eli resurssina, eikä niinkään suhteena. Pääoman eri muotoja voidaan siis pitää ihmisten eri ominaisuuksina. Pääoman eri muotoja ihmiset saavat osittain perheen, kasvatuksen ja perinnön kautta. Toisaalta niitä hankitaan kentällä toimittaessa (”taistelussa”, kuten Bourdieu asian ilmaisee). Kentälle, esimerkiksi urheiluseuraan, on mahdollista päästä vain omaksumalla kulloinkin vallitsevat säännöt ja osoittaa myös osaavansa kyseiset säännöt. Pääomia hyödynnetään erottautumalla muista kentälle pyrkijöistä (Mäkelä 1995: 250). Kapinointia on mahdollista harjoittaa sääntöjen puitteissa, esimerkiksi uudet ”pelaajat” saattavat pyrkiä vallitsevien sääntöjen uudistamiseen. Todella rajut muutokset säännöissä saavat aikaan sen, että jotkut pääoman lajit menettävät arvonsa ja tuntemattomat nousevat arvoonsa. Tämä on symbolista taistelua, joka johtaa sääntöjen uudistamiseen. (Bourdieu 1985: 12)

Bourdieu pitää mm. koulutusjärjestelmää olemassa olevien valtarakenteiden ylläpitäjänä. Koulutusjärjestelmä toimii sosiaalisen erottelun kiteytymänä, sillä eliitti

välittää lapsilleen kulttuurista ja symbolista pääomaa koulutuksen sekä kasvatuksen myötä. Koulutusjärjestelmän ohella Bourdieu liittyy myös kieleen symbolisen vallan käsitteen ja sen tehtävät. Kielenkäyttö luo ryhmäidentiteettiä ja tämän vuoksi taistelu kielellisestä vallasta on tärkeää kamppailussa ideologisesta ja poliittisesta vallasta. (Mäkelä 1995: 247, 249)

Sosiaalinen pääoma on sitä, mitä ”normaalissa” kielessä kutsutaan ”suhteiksi”. Bourdieu (1985: 67) kirjoittaa, että ”sosiaalisen pääoman käsitteen muodostaminen merkitsee analyysin välineen luomista sellaista logiikkaa varten, jonka mukaan tämä erityinen pääoman laji kasautuu ja välittyy.” Analyysin avulla on mahdollista ymmärtää, kuinka sosiaalinen pääoma muuttuu taloudelliseksi pääomaksi ja kääntäen, minkä työn hinnalla taloudellinen pääoma voi muuttua sosiaalisesti pääomaksi. Analyysin avulla voidaan myös ymmärtää instituutioiden, kuten perheen funktio, jossa tapahtuu pääoman kasautumista ja välittymistä. (Bourdieu 1985: 67)

4.1.3. Urheilu sosiaalisen pääoman kentänä

Sosiaalisen pääoman voidaan ajatella muodostuvan erilaisista kentistä. Kentät ovat asemien strukturoituja kokonaisuuksia, joiden ominaisuudet riippuvat niiden sijainnista näissä kokonaisuuksissa, ja joita on mahdollista analysoida asemien haltijoiden henkilökohtaisten ominaisuuksien mukaan. Kentillä vallitsee yleisiä lakeja. Jokaisella kentällä taistellaan ja niiden erityiset lait on löydettävä erikseen. Kentän ominaisuudet muodostuvat mm. kentän rakenteesta, joka muodostuu taistelussa mukana olevien agenttien / instituutioiden voimasuhteiden tilasta. Kentän rakenne edustaa myös erityistä pääoman jakautumaa, joka on hankittu taistelun kuluessa. *Erityinen pääoma on arvokasta vain rajojen sisällä* ja vain sen muuttaminen muuksi pääoman lajiksi on mahdollista vain tietyin ehdoin. (Bourdieu 1985: 106) Toinen kentän ominaisuus on yhteenkuuluvuus, joka määrittää yhteiset fundamentaaliset edut. Nämä edut ovat yhteydessä kentän olemassaoloon. Konfliktien taustalla on aina objektiivinen yhteenkuuluvuus. Osittaiset vallankumoukset kentällä eivät kyseenalaista pelin perusteita. Habitus on pääomaa, joka on sisäistetty ja näkyy ”pinnan alla”. (Bourdieu 1985: 107, 121)

Urheiluharrastukset ja lajit voidaan käsittää tarjontana, jonka tavoitteena on kohdata tietty yhteiskunnallinen kysyntä. Bourdieu (1985: 152) pohtiikin, onko olemassa oma tuotannonala, jonka sisällä urheilutuotteet syntyvät, ja kuinka niiden kysyntä syntyy? Urheilussa instituutioiden ja agenttien järjestelmä muodostaa yhden kentän. Mielenkiintoista on se, milloin urheilu on alkanut toimia kilpailukenttänä. (Bourdieu 1985: 153.)

Urheilun historia on ollut suhteellisen autonomista ja sillä on ollut oma kehitysvauhtinsa. Urheilun kentällä vallitsevat omat säännöt ja siellä kehittyy sekä lujittuu kokonaiskulttuuri. Pelialue käsittää oman logiikkansa ja se toimii sijaintipaikkana erilaisille sosiaalisille käytännöille. Urheilun kenttä on muodostunut yhteistoiminnassa tietyn urheilufilosofian kanssa ja kentällä korostetaan urheilua suhteessa kulttuuriin. (Bourdieu 1985: 154–157) Nuorten mobilisointi urheilun avulla on ollut yleistä; mm. urheilujärjestöjä on aluksi perustettu vapaaehtoisesti, mutta myöhemmin valtio on antanut tukensa niille. Pyrkimyksenä on ollut massojen mobilisointi ja poliittinen valloittaminen. Urheilua voidaan pitää myös sosiaalisen nousun väylänä; urheilumarkkinat ovat poikien fyysisen pääoman kannalta vastaava asia kuin kauneuskilpailut tyttöjen fyysiselle pääomalle. Eri urheilulajien harjoittamisen todennäköisyys riippuu ensisijaisesti taloudellisesta pääomasta ja toissijaisesti kulttuurisesta pääomasta (sekä vapaa-ajasta). (Bourdieu 1985: 158–159, 162, 166)

4.2. Yhdistysten sosiaalinen pääoma sekä järjestöpääoma

Yhdistystoiminta luo sosiaalista pääomaa. Kansalaisaktiivisuuden ja toimivan demokratian välistä yhteyttä pidetään itsestään selvänä. Yhdistystoiminnassa kansalaiset oppivat kansalaistaitoja sekä vastavuoroisuusasenteita, jotka ovat sosiaalisen pääoman kehittymisen kannalta tärkeitä. Yhdistystoiminta edustaa tärkeää sosiaalista kenttää, kun selitetään sosiaalisen pääoman syntyä sekä kasaantumista. Sosiaalinen pääoma on yhteisön käytössä oleva yleinen hyödyke eli resurssi, joka hyödyttää koko yhteisöä. Korkealla sosiaalisella pääomalla on myös todettu olevan yhteys talouskasvuun. Paikalliselle yhteisölle yleisen luottamuksen vallitseminen, sosiaaliset verkostot sekä solidaarista toimintaa ohjaavat normit ovat voimavara. (Kaunismaa 2000: 119–121, 125,127)

Kansalaisyhteiskunta on kenttä, joka pystyy vaikuttamaan suuriin systeemeihin kollektiivisella toiminnallaan. Yhdistystoiminnan tarkoituksena on kanavoida protesteja kollektiivisiksi liikkeiksi. Yhdistykset ilmentävät osaltaan myös poliittisia voimia edustaen yhteiskunnan intressejä. Yhdistyksillä on yhteisöllisyyttä muodostavia sekä ylläpitäviä tehtäviä ja ne edustavat sosiaalisten verkostojen sekä solidaarisuuden organisoituja muotoja. Täten sosiaalisessa pääomassa korostuu yhteisöllisyyden funktio, jonka avulla yhdistystoiminta liittyy sosiaaliset verkostot kansalaiskulttuuriin. (Kaunismaa 2000: 128–131)

Sosiaaliset verkostot voivat olla:

- Epämuodollisia, vapaaehtoisia verkostoja, jotka kehittyvät arkipäivän kanssakäymisistä tai kulttuurisista/yhteiskunnallisista syistä. Tällaisia verkostoja edustavat mm. perhe, suku, harrastukset ja paikkakunta. Väitetään, että epämuodolliset verkostot eivät sisällä suurta pääomaa. Ne perustuvat samankaltaisuudelle, yhteiselle identiteetille ja yhteiseen toimijuuteen, joka luo luottamusta.
- Organisoituneet, vapaaehtoiset verkostot ovat esimerkiksi yhdistyksiä, joilla on useita kollektiivisen toiminnan vaihtoehtoja.
- Organisaation toimintapositioniin liittyvät verkostot, mm. talous, hallinto ja politiikka, sisältävät paljon sosiaalista pääomaa

Paikallisissa olosuhteissa tärkeän sosiaalisen pääoman kentän muodostavat epämuodolliset verkostot. (Kaunismaa 200: 133–134)

Siisiäisen (2000: 144) mukaan järjestöllinen pääoma on keskeinen sosiaalisen pääoman osatekijä. Yhdistykset eritoten ovat keino kasata pääomaa. Järjestöllinen pääoma on sosiaalista pääomaa, mutta se sisältää myös kulttuurisen ja taloudellisen aspektin. Järjestöllisellä pääomalla on yksilöllinen ja systeemitasoinen komponenttinsa. Yksilöllinen taso käsittää yhdistysjäsenyyden ja tilanteen, jossa yksilölliset tavoitteet ja halut on organisoitu joukoksi. Systeemitasoinen komponentti edustaa yhteiskuntatason luottamusta. Bourdieulainen sosiaalinen pääoma edustaa nimenomaan luokka-asemaa määrittävää resurssia. Yhdistyksillä on tarkoituksena sitoa jäseniään yhteiskunnan arvomaailmaan; yhdistykset ovat säilyttäneet asemansa keskeisinä kollektiivisen

tulkintakehyksen tuottajina, mutta taistelevat asemastaan mm. median ja mainonnan kanssa. Se, miten yhdistykset pystyvät täyttämään tehtävänsä siirtolinjana kansalaisyhteiskunnan yhteisöllisyyden ja makrotason luottamuksen välillä, riippuu pitkälti sosiaalisen pääoman laadusta. (Siisiäinen 2000: 145, 154,163,165)

4.3. *Sisä- ja ulkoryhmästä yhteisöllisyyteen*

Yhteisöllisyyden peruskysymyksenä voidaan pitää kuulumista, joka toteutuu jatkuvana kommunikaationa. Suomessa kansallinen toiminta kukoistaa; poliittis-ideologisten yhdistysten merkitys on vähentynyt, mutta harrastuksiin keskittyvien yhdistysten merkitys on voimistunut. Tärkeää on yhteiskunnassa vallitseva luottamus, ihmisten välinen vuorovaikutus sekä merkitysten luominen, ts. sosiaalinen pääoma. Tällainen pääoma voi rakentua vain kansalaistoiminnasta käsin. (Hautamäki, Lehtonen, Sihvola, Tuomi, Vaaranen & Veijola 2005: 10, 57)

Yhteisön sisäiset arvot luovat perustan yksilön identiteetille. Yhteisten arvojen myötä jäsenten toiminnalle muodostuu mieli ja merkitys. Yhteisön arvomaailma koostuu merkitysten kokonaisuudesta. Esimerkiksi jalkapalloilijan toiminta kentällä on käsittämätöntä, ellei sen taustalla olisi yhteisiä sääntöjä ja tavoitteita. (Hautamäki ym. 2005: 141–142) Yhteisön toiminnasta on tärkeää erottaa sisäiset ja ulkoiset arvot. Sisäiset arvot antavat toiminnalle mielekkyyden. Yhteisön koossapitävänä voimana toimii jäsenten välinen samankaltaisuus; yhteisö luo yksilön sekä kollektiivisen toiminnan kentän ja määrittelee sille rajat. Yhteisö on olemassa niin kauan kuin on olemassa ulkopuolinen maailma, joka ei kuulu yhteisön piiriin. (Hautamäki ym. 2005: 143, 160)

Bauman (1997: 50) on tehnyt selkeän jaon erilaisten ryhmien välille. Hänen mukaansa ihmiset jakautuvat ”meihin” ja ”heihin” tai vaihtoehtoisesti sisä- ja ulkoryhmään. Tuntemiemme ihmisten kanssa olemme vuorovaikutuksessa usein ja luulemme tietävämme, mitä heiltä voi odottaa. Kommunikoinnin avulla jaamme tietoa. Niiden kanssa, joita tapaamme satunnaisesti, meillä on funktionaalinen suhde. Bauman (1997: 53) tekee selkeän eron meidän ja muiden välillä. Erolla ei viitata ainoastaan kahteen erilliseen ihmisjoukkoon, vaan kahden toisistaan poikkeavan asenteen välisiin eroihin.

”Me” edustaa ryhmää, johon minä kuulun – ”he” puolestaan ryhmää, johon en voi tai en halua kuulua. Näkemykset siitä, mitä ”heidän” ryhmässään tapahtuu, ovat hämääviä ”meidän” ryhmään kuuluvilla. Heidän ajatellaan toimivan omien etujemme vastaisesti. Ryhmistä voidaan käyttää myös nimitystä sisä- ja ulkoryhmä, jotka toimivat toistensa ”muodostajina”. Ilman ulkoryhmätuntemuksia ei ole mahdollista löytää sisäryhmätunnetta ja päinvastoin. Osapuolet täydentävät toisiaan ja ovat toistensa olemassaolon ehtona. Yksinkertaisuudessaan meitä ei ole ilman heitä, eikä heitä ilman meitä. Me ja he ammentavat tyypilliset piirteensä molemminpuolisesta vastakkainasettelusta, joka määrittelee molemmat osapuolet. Kummankin identiteetti on peräisin siitä, että katsomme sen asettuneen vastakkain toisen osapuolen kanssa. Ulkoryhmää voidaan pitää sinä kuvitteellisena vastavoimana, jonka sisäryhmä tarvitsee identiteetilleen, eheydelleen sekä solidaarisuudelleen. (Bauman 1997: 54–55) Hall (2002: 19, 22, 39) käsittää kulttuurisen identiteetin sisältävän identiteettimme puolet, jotka liittyvät siihen, että kuulumme joihinkin selvärajaisiin etnisiin, kielellisiin, uskonnollisiin tai kansallisiin kulttuureihimme. Interaktiivinen käsitys identiteetistä tarkoittaa ”minän” ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta. Identiteetti muotoutuu ajan myötä tiedostamattomissa prosesseissa ja sen yhtenäisyydessä on aina jotakin kuviteltua. Identiteetti voidaan ymmärtää jatkuvana prosessina.

Luonnollista on, että ryhmät puolustavat omaan ryhmään kuuluvien jäsentensä etuja. Kuuluminen yhteisöön ja sisäryhmään, jossa viihtyy ja jonka rajoja puolustaa, on luonnollista. Tällöin ”me” yhdistää voimansa taistellakseen vaaraa (ulkoryhmästä tulevaa) vastaan. Sisäryhmätkin ovat keskenään erilaisia. Ne voivat olla pieniä, kasvokkaisryhmiä, joissa tarkkaillaan toisia jäseniä. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta ryhmästä toimii perhe. Ryhmät voivat olla myös luokkaan, sukupuoleen tai kansakuntaan perustuvia ns. kuvitteellisia yhteisöjä. (Bauman 1997: 56–58) Sisä- ja ulkoryhmän välinen rajaviiva on kiihkeästi puolustettu raja. Ulkoryhmä on sisäryhmälle hyödyllinen, ja jopa välttämätön, sillä se helpottaa sisäryhmän identiteetin rakentumista ja vahvistaa sen yhtenäisyyttä. Ryhmän rajaa uhmataa sekä sisä- että ulkoryhmän toimesta. Uudet tulokkaatkin saatetaan kokea uhkana, sillä heille ryhmän elämäntapa on uusi ja outo. Yhteenkuulumisen tarve saa ihmiset etsimään vahvoja ja kestäviä suhteita toisiin ihmisiin; tätä halua ilmaistaan silloin, kun puhutaan yhteisöstä tai yhteisyydestä. (Bauman 1997: 74–76,79)

5. AINEISTO JA MENETELMÄT

Urheiluseurojen historiaa käsittelevä tutkimus on ollut hyvinkin suosittua ja monimuotoista Suomessa. Ennen kaikkea urheiluseurojen tiiviit yhteydet aikansa poliittisiin, sosiaalisiin sekä yhteiskunnallisiin aatteisiin ovat herättäneet mielenkiintoa sekä tutkijoissa että muissakin kansalaisissa. Suomessa urheiluelämän ja poliittisten sekä yhteiskunnallisten asioiden yhteydet ovat olleet erityisen vahvoja; urheilu on toiminut osittain suomalaisen yhteiskunnan erilaisten ihmisryhmien mielipiteenilmaisun väylänä sekä arvojen ilmentäjinä. Osittain se on myös toiminut kansalaisten itsetunnon kohottajana ja auttanut suomalaisia rakentamaan omaa identiteettiä epävarmuuksien aikakausilla. Täten urheiluseurojen historiasta on mahdollista tehdä useammalle tieteenalalle soveltuvaa tutkimusta riippuen siitä, millaisia näkökulmia ja tutkimusongelmia kulloinkin halutaan korostaa.

5.1. *Tutkimusongelma*

Tässä tutkimuksessa keskitytään lähtökohtaisesti tarkastelemaan niitä tapahtumia, joita Messukylän Toverit ry:ssä on vuosien 1975–2006 välisenä aikana tapahtunut. Pääasiallinen tehtäväni on kerätä ja dokumentoida muistitietoa MesTon historiasta viimeisen kolmenkymmenen vuoden ajalta. Näiden kyseisten vuosikymmenten tutkiminen on varmasti haasteellista, mutta myös kiintoisaa; seuran toiminta on jo pääosin irrottautunut ensimmäisten vuosikymmenten poliittisista ja kansallisista tavoitteista, ja nykypäivän muutokset ovat tavoittaneet myös urheiluseurat sekä niiden organisaatiot. Luokkaerojen ja poliittisten tavoitteiden ilmentyminen seurojen toiminnassa on jo varmasti, ainakin suurelta osin, taakse jäänyttä elämää. Hentilä (1987: 327) toteaa TUL:n seuratoiminnan yhteyden muuhun työväenliikkeeseen olleen jo 1970-luvulla huomattavasti alhaisempi kuin liiton syntyvaiheessa. Tämän hetkessä urheilumaailmassa korostuvat ennen kaikkea kilpailullistumisen, ammattimaistumisen sekä kansainvälisen toimintaympäristön vaikutukset. Uusi toimintaympäristö tarjoaa haasteellisen kentän niin itse urheiluseuralle kuin sen tutkijallekin.

Tutkimuksessani tulen keskittymään urheiluseuran tarkastelemiseen liikkeenä ja kansalaistoimintana sekä siihen, kuinka MesTon historia on heijastellut aikansa

yhteiskunnallisia ja poliittisia olosuhteita sekä tapahtumia, niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Nykypäivän seuratoiminnan kannalta keskeinen kysymys on, millaisia vaikutuksia toimintaympäristön muutos on aikaansaanut seuratyössä. Urheiluseuran tutkiminen liikkeenä edesauttaa ymmärtämään sosiaalisen, kansallisen sekä poliittisen tilanteen vaikutuksia järjestäytymiseen sekä seuran toimintaan.

Urheiluseuratoiminnan liittäminen yhteiskuntatieteelliseen kontekstiinsa onnistuu luontevasti seuratoiminnassa ilmenevän sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden piirteiden myötä. Yleisten suuntauksien ohella haluan tutkimuksessani selvittää yksityiskohtaisempia piirteitä seuran sosiaalisen pääoman, yhteenkuuluvuuden sekä yhteisöllisyyden muodostumisessa. Seuraavat kysymykset toimivat apuna urheiluseurassa ilmenevän sosiaalisen pääoman tutkimisessa:

- Kuinka seuratoiminta on vaikuttanut yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman sekä toisaalta seurakulttuurin kehittymiseen?
- Kuinka yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuutta ja seuran omaa kulttuuria ilmennetään? Millä tekijöillä yhteisöllisyyttä rakennetaan?
- Millaista on urheiluseuran sosiaalinen pääoma ja kuinka se ilmenee seuran toiminnassa?

5.2. Aineiston kuvaus

Tutkimukseni perustuu alkuperäislähteisiin sekä muistitietoon MesTon historiasta; tutkimuksen aineisto koostuu sekä valmiista aineistosta että haastattelujen avulla kerätystä aineistosta. Valmiin, ts. kirjallisen aineiston muodostavat seuran toimintakertomukset, pöytäkirjat hallituksen sekä eri jaostojen kokouksista, toimintasuunnitelmat sekä talousarviot vuosien 1975–2006 väliseltä ajalta. Tämän lisäksi tutkimuksen aineistoon kuuluu lehtileikkeitä ja kausijulkaisuja kuluneilta vuosilta. Kirjallinen aineisto on määrältään melko laaja. Sivumääräisesti aineiston laajuutta on hankala arvioida, mutta se käsittää useamman sata sivua ns. kirjallista materiaalia. Aineistonkäsittelyä on huomattavasti helpottanut se, että aineisto on lajiteltu vuosittaiseen järjestykseen lajityyppinsä mukaan. Valmiin (ns. kirjallisen) aineiston merkitystä ei voi sivuuttaa, sillä se on huomattavasti haastatteluaineistoa

tarkempaa sekä yksityiskohtaisempaa. Valmiin aineiston avulla on ollut mahdollista selvittää tapahtumien tarkkoja kulkuja sekä ajankohtia. Aineiston eri osien – haastattelujen sekä kirjallisen aineiston – tärkeyttä on mahdotonta priorisoida, sillä ne tuovat erilaisia näkökulmia tutkimukseen. Haastatteluissa korostuu kokemuksellisuus ja tunteet, kun kirjallisessa aineistossa puolestaan keskitytään tarkkuuteen tapahtumien ajallisessa sekä toiminnallisessa merkityksessä.

Tutkimusaineiston toinen osa koostuu haastattelujen avulla kootusta aineistosta. Haastattelulla tarkoitetaan henkilökohtaista vuorovaikutusta kysyjän ja vastaajan välillä. Haastattelun etuna voidaan pitää joustavuutta, sillä kasvokkaisessa haastattelutilanteessa on mahdollista tehdä tarkentavia kysymyksiä sekä toistaa asioita tarvittaessa. Tutkija voi myös esittää kysymykset haluamassaan järjestyksessä ja toimia haastattelijan roolin lisäksi havainnoitsijan roolissa. (Tuomi & Sarajärvi 2003: 75)

Aineistonkeruumenetelmänä haastattelujen osalta olen käyttänyt teemahaastattelua. Valinta teemahaastattelun ja syvähaastattelun välillä oli suhteellisen vaikea, sillä kummassakin aineistonkeruumenetelmässä olisi ollut omat etunsa. Päädyin kuitenkin teemahaastatteluihin, joiden avulla on mahdollista rajata sekä määrittää haastattelun aihealueet ennalta, ja täten helpottaa kysymyksenasettelua sekä haastattelutilanteen sujuvuutta. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa haastattelu kohdistuu tiettyihin teemoihin. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä sen vuoksi, että yksi haastattelun aspekti, eli aihealueet, ovat kaikille samat. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 47.) Teemahaastattelu on avoimuutensa osalta hyvin lähellä syvähaastattelua. Teemahaastattelun tarkoituksena on siis lähestyä tutkittavaa ilmiötä keskeisten, ennalta valittujen teemojen kautta. Metodologisesti teemahaastattelussa korostuvat ihmisten tulkinnat asioista, heidän asioilleen antamat merkitykset sekä se, kuinka merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2003: 77.) Tekemissäni teemahaastatteluissa olen edennyt nk. suppilotekniikalla, laajoista kysymyksistä täsmällisempiin ja rajatumpiin kysymyksiin

E erityisen tärkeää teemahaastattelussa on se, että sen avulla korostetaan haastateltavien elämysmaailmaa sekä heidän määritelmiä tilanteesta (Hirsjärvi & Hurme 2000: 48). Teemahaastattelu sisältää laadullisen tutkimuksen perinteisiin liittyviä näkökulmia sekä samalla makuasiakysymyksiä; tuleeko kaikille haastateltaville esittää kaikki suunnitellut

kysymykset, tuleeko kysymykset esittää tietyssä/samassa järjestyksessä ja tuleeko sanamuotojen olla kaikkien haastateltavien kohdalla samat. Olennaisinta teemahaastattelussa on kuitenkin se, että siinä pyritään löytämään tutkimusongelman kannalta merkityksellisimmät vastaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2003: 77) Aineistoa kerätessäni olen muunnellut teemahaastattelurunkoa eri haastateltavien kohdalla; kysymysten järjestys ei ole ollut kaikkien haastateltavien kohdalla sama, ja joitakin kysymyksiä olen jättänyt myös kokonaan pois. Mielestäni ei ollut tarkoituksenmukaista kysyä kaikilta henkilöiltä samoja kysymyksiä samassa järjestyksessä, sillä haastateltavat ovat olleet eri alan osaajia, eikä kaikilla haastateltavilla ole samanlaista tietämystä kaikista seuratoiminnan alueista. Tämän vuoksi olen painottanut teemahaastatteluissa niitä asioita, jotka ovat olleet seuratoimintaa ajatellen vastaajan aseman kannalta keskeisimpiä tekijöitä, ja joista kyseinen henkilö on ollut parhaiten tietoinen.

Lähestymistapani haastatteluja tehdessä ei ole suinkaan ollut se, että minun olisi tullut olla yksi mestolaisista, eli kuulua ”heidän porukkaansa”. Lähtökohtanani ei siis ole ollut päästä osaksi mestolaista yhteisöä, enkä sellaista olisi voinut vaatiakaan. Haastattelijana olen lähinnä toiminut ”ulkopuolisen tarkkailijan” roolissa; tavoitteenani on ollut luoda sellainen yhteys / suhde seura-aktiiveihin, että heidän on ollut mahdollista paljastaa minulle syvemmän tason kokemuksiaan suhteessa seuratoimintaan. Tietyllä tavalla olen pyrkinyt voittamaan seurajäsenten luottamuksen, jotta syvempi kokemusten jakaminen olisi ollut mahdollista. Tärkeää minulle on ollut myös se, että raapaisu pintaa syvemmälle toisi esiin niitä aitoja tunteita, joita seuratyötä ja itse seuraa kohtaan tunnetaan. Olen pyrkinyt huomioimaan haastattelijana sen, etten käytä asemaani ”väärin”, tai tietoisesti kyseenalaista heidän kokemuksiaan seuraan kuulumisesta.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrää tärkeämpää on se, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät ilmiöstä mahdollisimman paljon. Tiedonantajien valinnan tulisi olla harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Eliittiotannalla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen perusjoukko voi olla pieni tai suuri, mutta tiedonantajiksi valitaan ne henkilöt, joilta uskotaan saavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2003: 87–88.) Tutkimuksessani olen keskittynyt haastattelemaan sellaisia henkilöitä, jotka ovat pitkään olleet (tai ovat yhä edelleen) aktiivisesti seuratoiminnassa mukana; suurin osa haastatelluista on ollut seuratoiminnassa mukana jo usean vuosikymmenen ajan ja heillä on runsaasti kokemuksia urheiluseuratoiminnasta eri vuosikymmeniltä. Haastatellut

ovat olleet erilaisissa tehtävissä seuran organisaatiossa, ja täten on ollut mahdollista kerätä monipuolista ja kattavaa tietoa seuran toiminnan eri lohkoista. Haastateltavien henkilöiden valinnasta on pääosin vastannut seuran puheenjohtajana pitkään toiminut henkilö, joka on ollut seuratoiminnassa mukana useamman vuosikymmen ajan. Hänen pitkä seuratyöuransa on mahdollistanut ilmiön kannalta tarkoituksenmukaisimpien haastateltavien valinnan. Tutkimuksen aineiston suhteen on kuitenkin huomioitava se, että haastateltavat ovat nimenomaan seuran aktiivisia jäseniä. Heidän kokemuksensa pohjautuvat pääosin seuratyön nk. ydinryhmän toimintaan ja sen muodostamaan ”yhteisöön”. Tämä tarkoittaa sitä, että vähemmän aktiivisten, eli ydinryhmän ulkopuolisten jäsenten kokemuksia ei tässä työssä juurikaan esiinny. Tutkimusongelman, ja ylipäänsä historiikin, kannalta koin näiden ”passiivisten” henkilöiden haastattelun toissijaiseksi. Se täytyy toki myöntää, että heidän kokemuksensa mm. seuran yhteisöllisyydestä olisi saattanut olla toisenlainen kuin aktiivijäsenten. Tärkeimpänä kuitenkin pidän sitä, että haastateltavilla on syvää tuntemusta seuran asioista sekä niiden kehityksestä. Haastatteluaineistoni koostuu kahdentoista seura-aktiivin haastatteluista ja on pituudeltaan noin 200 sivua.

Teemahaastatteluaineiston analyysissä on joitakin yleisiä peruspiirteitä. Kaikkea aineistoa ei ole yleensä tarkoituksenmukaista analysoida. Analysointia on syytä miettiä jo aineistoa kerätessä. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 135.) Tähän olen pyrkinyt kiinnittämään huomiota haastatteluja tehdessäni ja luonnollisesti jo haastattelurunkoa muotoillessani; pyrkimyksenäni on ollut esittää haastateltaville sellaisia (tarkentavia) kysymyksiä, jotka parhaiten palvelevat tutkimusongelmaani. Haastatteluaineistoa on mahdollista analysoida kolmella tapaa: A) aineiston purkaminen ja eteneminen suoraan analyysiin B) aineiston purkaminen, koodaaminen ja analyysiin eteneminen tai C) aineiston purkamisen ja koodaamisen yhdistäminen sekä analyysiin eteneminen. Analyysin alkaa usein jo itse haastattelutilanteessa, jossa tutkijalla on mahdollisuus havainnoida haastateltavia. Analyysin tarkoituksena on merkitysten löytäminen ja tiivistäminen. Narratiivinen strukturointi on tekstin järjestämistä ajallisesti ja sosiaalisesti. Merkitysten tulkinnassa pyritään löytämään piirteitä, joita ei ole suoranaisesti tekstissä lausuttu. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 135–137)

5.3. Tutkimuksen menetelmät

Tutkimukseni edustaa historiallista tutkimusta, jota on luonnehdittu ideografiseksi erotukseksi nomoteettisesta tutkimuksesta. Historiallisessa tutkimuksessa pyritään selittämään yksittäistä tapahtumaketjua tai ilmiötä, eikä siinä pyritäkään selitykseen, joka edustaisi jotakin yleistä lainalaisuutta. Olennaista on, että eri lähteet antavat erilaista informaatiota, eikä ”raakahavaintojen” yhdistämistä juurikaan tarvita. (Alasuutari 1994: 30, 39) Ginzburg (1996: 17) on tarkastellut kirjoituksia mikrohistoriasta sekä historiallista metodia. Populäärikulttuuria on perinteisesti pidetty asemaltaan ala-arvoisena ja kyvyttömänä synnyttämään koherenttia sekä pysyvää maailmankuvaa. Populäärikulttuuri sysätään usein yhteiskunnan valtavirtojen sivuun. Tämän vuoksi Ginzburg pitää huomionarvoisena vähemmän tärkeiden, ”sivistymättömien” ihmisten tutkimisen. Tällainen tutkimus on ”vaikeaa”, mutta toisaalta ”kiistanalaista” tutkimusta.

Mikrohistoriallisessa lähestymistavassa on vanhoja ja tuttuja aiheita sekä teemoja: A) poikkeukselliset yksilöt tai ilmiöt, joilla on ollut merkittäviä seurauksia B) tyypilliset tutkimuskohteet: tietty alue tai määrätty kylä ja C) tyypillinen poikkeus. Ne, mitkä asiat ovat tyypillisiä poikkeuksia, on tutkijan itse päätettävä. Kvalitatiivisissa tieteissä tutkimuskohteina on lähestulkoon aina yksilöllisiä tapauksia, tilanteita ja dokumentteja. Tämän vuoksi tutkimustuloksissa on aina huomioitava sattuman mahdollisuus. (Ginzburg 1996: 21, 50) Omassa tutkimuksessani korostuu myös varsin vahvasti se, että tutkittava kohde on yksilöllinen tapahtumaketju, jonka eri osia eri yksilöt vieläpä voivat kokea täysin eri tavoin. Tutkimuksessani tutkimuskohteena on mikrohistoriallista metodia mukailien tietty alue ja siellä tietty yksikkö, eli urheiluseura, jonka ”poikkeuksellisia” yksilöitä sekä ilmiöitä tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan.

Aineiston analyysimenetelmänä olen tutkimuksessani käyttänyt sisällönanalyysia. Sisällönanalyysiin päädyin sen vuoksi, että sen avulla on mahdollista analysoida dokumentteja systemaattisesti sekä objektiivisesti, ja tähän juuri historiikin kaltaisessa tutkimuksessa on olennaista. Sisällönanalyysissa dokumenteilla tarkoitetaan esimerkiksi kirjoja, artikkeleita, puheita, haastatteluita raportteja ym. (Tuomi & Sarajärvi 2003: 105) Tuomen ja Sarajärven (2003: 93–94) mukaan sisällönanalyysia

voidaan pitää paitsi yksittäisenä metodina myös väljänä teoreettisena kehyksenä. Laadullisessa tutkimuksessa esiintyy usein erinimisiä analyysimenetelmiä, jotka kuitenkin usein perustuvat jollakin tapaa sisällönanalyysiin. Laadullinen analyysi voi olla induktiivista tai deduktiivista. Induktiivisessa analyysissä edetään yksittäisestä yleiseen ja deduktiivisessa sitä vastoin yleisestä yksittäiseen. Oman tutkimukseni analyysi edustaa deduktiivista kantaa, sillä etenen tutkimuksessa yleisen teoreettisen tason kautta tarkastelemaan yksityiskohtaisia ja tapauskohtaisia kehityskulkuja, soveltaen samalla yleisemmän tason teorioita oman tutkimuskohteeseeni.

Teorialähtöinen analyysi on perinteinen analyysimalli. Tällöin analyysi nojaa tiettyyn teoriaan tai malliin. Tutkimuksessa kuvaillaan tämä malli ja sen mukaan määritellään mm. tutkimuksen keskeisimmät käsitteet. Sisällönanalyysissa on tarkoituksena saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysin avulla kerätty aineisto on mahdollista järjestää vain johtopäätösten tekoa varten ja sitä onkin kritisoitu keskeneräisyydestä. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan tekstianalyysia, kuten esimerkiksi historiallista analyysia. Historiallisen analyysin tarkoituksena on luoda menneisyydestä kokonaiskuva. Sisällönanalyysi tarkastelee ja kuvaa inhimillisiä merkityksiä, ts. tekstin merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2003: 199, 105)

Sisällönanalyysia käytetään myös aineiston kvantifioimismenetelmänä. Kontekstianalyysi yhdistettynä sisällönanalyysiin on sen kontekstin tarkastelua, jossa kiinnostuksen kohteena olevat asiat esiintyvät. (Tuomi & Sarajärvi 2003: 107.) Sisällönanalyysin pyrkimyksenä on siis kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti, ja siksi se mielestäni sopii erinomaisesti historiallisen aineiston analyysimenetelmäksi. Sisällönanalyysin avulla voin muodostaa aineistostani selkeän ja yleisen kuvauksen, jossa kuitenkin on mahdollista päästä myös syvemmälle aineiston merkityksiin.

Laadullisen aineiston sisällönanalyysia voidaan siis tehdä aineistolähtöisesti (induktiivisesti), teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti (deduktiivisesti). Tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja analyysin tavoitteena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus ilmiöstä. Sisällönanalyysi helpottaa aineiston järjestämistä tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. Hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota. Aineiston analyysissa olen käyttänyt nimenomaan teorialähtöistä sisällönanalyysia, jossa käsitteet ovat teorian

myötä ”valmiina” ja aineiston luokittelu perustuu aiempaan viitekehykseen. Ensimmäisenä vaiheena analyysissä käytetään analyysirungon muodostamista. Runko voi olla myös väljä, mutta sen sisälle rakennetaan erilaisia luokituksia ja kategorioita. (Tuomi & Sarajärvi 2003: 110, 116) Aineiston analyysissä olen pyrkinyt jaottelemaan aineiston vuosikymmenittäisten pääteemojen / -otsikoiden mukaan. Pyrin siis hahmottamaan sellaisia teemoja, jotka ovat olleet keskeisessä roolissa tiettyinä ajanjaksona seuran toiminnassa, ja tämän lisäksi erittelemään yksityiskohtaisempia teemoja ja aiheita ”pääotsikoiden” alaisuudesta.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tehtävänä on sisällönanalyysin avulla ymmärtää kulttuurin jäsenten käyttämiä kategorioita (Metsämuuronen 2005: 88). Sisällönanalyysissä edetään seuraavien vaiheiden mukaisesti:

- aineiston sisäistäminen ja teoreettisen kehyksen luominen
- aineiston luokittelu teemojen ja luokkien avulla
- tutkimustehtävän täsmennys ja käsitteiden määrittely
- ilmiöiden esiintymistiheyden toteaminen sekä poikkeusten esiintymisen huomioiminen
- Ristiinvaldiointi → saatujen luokkien puoltaminen / horjuttaminen aineiston avulla
- Johtopäätösten ja tulosten muodostaminen: analyysin tulos laajempaan kenttään suhteutettuna

(Metsämuuronen 2005)

Aineiston käsittelyssä olen edennyt ajallisesti vanhimmista lähteistä ja tapahtumista uusimpiin, nykypäivää koskeviin tapahtumiin. Aineiston sisäistämisen myötä olen pyrkinyt luomaan sille sopivimman sekä tarkoitustani parhaiten palvelevan teoreettisen viitekehyksen, joka mahdollistaa lukijan ymmärtämään tutkimukseni sijoittumisen laajempaan kontekstiin. Olen luokitellut aineistoni karkeiden teemojen avulla ja luokittelun jälkeen järjestänyt tapahtumat sekä ilmiöt teemojen alle sellaiseen järjestykseen, että ilmiöiden esiintymiset tukisivat mahdollisimman hyvin toisiaan. Tämän jälkeen olen päätenyt keskeisimpien johtopäätösten ja kehityskulkujen kuvaamiseen; tavoitteenani on ollut keskittyä olennaisimpaan ja tutkimuksen rajaamiseksi olen joutunut jättämään pois liian yksityiskohtaista, mutta tosin mielenkiintoista tietoa. Paikoitellen olen joutunut käyttämään karkeampia yleistyksiä,

sillä muutoin tutkimuksen laajuus olisi muodostunut ongelmaksi. Uskon tutkimuksen kuitenkin tarjoavan kattavasti kuvauksia menneiden vuosikymmenien tapahtumista sekä samalla vastaavan ennalta-asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Olen jakanut tutkimukseni kolmeen erilliseen osaan; ensimmäisen osan muodostavat teoreettinen viitekehys, tutkimuksen kannalta olennaisimmat käsitteet sekä seuran alkuvuosien historia. Toinen osa muodostuu seuran historiasta, joka käsittää vuosien 1975–2006 välisen ajan ja on sellaisenaan itsenäisesti ymmärrettävä osio. Jälkimmäinen osio tulee perustumaan haastatteluihin sekä muuhun kirjalliseen materiaaliin, joka liittyy olennaisesti 1975–2006 väliseen ajanjaksoon. Viimeinen osio käsittelee laajemmin sosiaalisen pääoman ilmenemistä sekä merkityksiä urheiluseuratasolla. Samalla se toimii tutkimuksen yhteenvedona pyrkien kiteyttämään tutkimusprosessin herättämiä ajatuksia ja mietteitä.

6. MESSUKYLÄN TOVERIT RY 1975–2006

Messukylän Toverit on tamperelainen urheiluseura, jonka keskeisenä tavoitteena on ollut urheilun ja erilaisten liikuntamuotojen harrastamisen edistäminen. Toiminnan keskipisteenä ovat kautta aikain olleet Messukylän, Takahuhdin sekä Kaukajärven kaupunginosat Tampereen kaupungissa. Valtaosa jäsenistöstä on lähtöisin nimenomaan näiltä alueilta, ja seuran toiminnan sidonnaisuus tiettyyn alueeseen on ollut erityisen vahvaa. Messukylän Toverit on historiansa saatossa tarjonnut urheiluväelle – niin seuran jäsenille kuin muillekin urheilusta kiinnostuneille – suuria kokemuksia sekä tunteita urheilun ja muun järjestötoiminnan saralla. Seuran toiminta ei ole rajoittunut vain urheiluelämysten tarjontaan, vaan se on aktiivisesti ollut mukana kaikilla järjestötoiminnan alueilla, rakentaen omannäköistään kulttuuria sekä yhteisöä Tampereella. Paikallisen seuran vaikutukset ovat usein paikallisia; niin tässäkin tapauksessa, mutta MesTo on onnistunut koskettamaan jäseniään sekä yleisöään syvällisesti saaden aikaan yhteisön, jossa onnistumiset sekä vastoinkäymiset on koettu yhteisvoimin.

6.1. 1970-luvun MesTo: juhlia ja nuorisotyön aikaa

Suomessa maaltapako oli voimakkaimmillaan 1970-luvulla, ja jopa yli 50 prosenttia maalaisväestöstä jätti maaseudun taakseen. Poliittisella kentällä Keskustapuolueen menestys jatkui 70-luvulla vahvana SDP:n puolestaan menettäessä ääniä eduskuntavaaleissa. Suomen kansainväliset suhteet sekä asema olivat muutoksen alla ja niiden kehitys olikin huomattavan nopeaa 1970-luvulla. ETYKin (Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi) ensimmäinen vaihe avattiin Helsingissä 1973 ja konferenssin juhlallinen päätösistunto annettiin Suomen isännöitäväksi. Suomen poliittinen puolueettomuus sai vahvistusta sekä julkisuutta kansainvälisesti, ja Suomi vakiinnutti asemansa länsivaltojen tietoisuudessa. Suomen taloutta koetteli erityisesti vuoden 1974 öljykriisi; Suomessa inflaatio oli korkea, työttömyys kasvoi ja taloudellinen kasvu oli heikkoa. (Jussila, Hentilä & Nevakivi 2006:281, 306, 308) Nämä keskeiset tapahtumat loivat perustan suomalaisen yhteiskunnan ja sen eri osien rakentumiselle 1970-luvulla.

1970-luvun seuratoiminnalle tyypillistä ollut kilpailullis-valmennuksellinen (Itkonen) ulottuvuus ei juurikaan näkynyt vielä tuolloin MesTon toiminnassa. Seurahallinnon hoitaminen oli kaukana ammattimaisesta toiminnanharjoittamisesta, ja urheilutoiminnan kilpailullisuuden aste oli vielä alhainen. Yhtään väheksymättä, 1970-luvun MesTossa korostui kauttaaltaan ”harrastelijamainen” ote – niin kilpailukentillä kuin hallinnollisella puolellakin. Toisaalta, menestyminen urheilutoiminnassa ei vielä 70-luvulla huippuunsa järjestäytynyttä organisaatorakennetta vaatinutkaan; hallinnon sekä urheilutoiminnan kehittäminen ja ammattimaistuminen tulivat vuoroon vasta seuraavien vuosikymmenten aikana. 1970-luvulle ominainen piirre seuratoiminnassa oli kuitenkin se, että osallistuminen urheilukenttien ulkopuoliseen toimintaan oli erittäin vilkasta ja aktiivista. Hyvä talkoohenki ja kiinnostus oman yhteisön rakentamista kohtaan korostuivat juuri tällä aikakaudella. Urheilumenestyksen tavoittelemisen ohella yksi seuran tärkeimmistä tehtävistä – ellei jopa tärkein – oli yhteishengen luominen jäsenistössä sekä yhteisen toiminnan järjestäminen.

Urheilutoiminnan myötä MesTon mahdollisuudet jäsenten, ennen kaikkea nuorison, kasvatustyössä korostuivat; urheiluseuratoiminnan avulla oli mahdollista ajaa sekä seuralle että siihen kuuluville jäsenille tärkeitä ideologioita sekä arvoja. TUL:n ja sen jäsenseurojen yhtenä tärkeänä tavoitteena on ollut nuorison henkisen sekä fyysisen puolen vahvistaminen kasvatustyön kautta (Kempas 1986). Yhteisten arvojen ja asenteiden siirtäminen sukupolvelta toiselle koettiin myös MesTossa tärkeäksi. Urheiluseura-arvoihin on perinteisesti liitetty puhtaat elämäntavat ja niiden vaalimisen tärkeys. Kasvatustyö näiden asioiden parissa lankesikin usein urheiluseurojen kontolle. Tällaisten yleisten arvojen ohella urheiluseurat ovat tulleet tunnetuiksi myös sellaisten yhteiskunnallisten arvojen ilmentäjinä, joita sen jäsenistö edustaa, MesTon tapauksessa työväenluokan tavoitteiden edistäjänä.

6.1.1. Talouden perustana tanssit

Seuratoiminnassa talouden merkitys toiminnan suuntaajana sekä mahdollistajana on eriarvoisen tärkeä. Työväenurheilijoille erilaisten iltamien sekä tanssiaisten merkitys talouden perustana oli jo 1900-luvun alussa keskeinen. MesTon talous nojasi vielä 1970-luvullakin lauantaitanssien suosioon. Tanssiaisten suosio oli vankkaa ja yleisöä

ilmaantui paikalle runsaasti lauantaista toiseen. Tanssit järjestettiin seuran toiminnan keskeisenä paikkana toimineessa Messukylän työväentalossa ja niiden järjestelyt hoidettiin yhteistyössä Tampereen painiseuran kanssa. Tanssit muodostivat noin 80 prosenttia seuran tuloista ja ne olivat ainoa huomattava taloudellinen tulonlähde. Tämä koettiin 1970-luvun lopulla ongelmalliseksi, sillä jo yksi heikompi vuosi tanssiaisten saralla aiheutti ongelmia rahoituspohjan vakauteen. Tämän myötä keskustelu muiden tulonlähteiden hankkimisesta sekä uudesta rahoituksen perustasta kiihtyi 70-luvun lopulla. Vaihtoehtoisina tulonlähteinä tulevana vuosina pidettiin kioskitoiminnan aloittamista sekä oman pienoiskolfradan rakentamista. Seurassa ymmärrettiin, että toimivan taloudellisen tilanteen myötä on helpompi saavuttaa myös seuran itselleen asettamia tavoitteita sekä hyviä tuloksia. Lyhyeksi kokeiluksi seuran historiassa jäi nuorisodiscojen järjestäminen, joka ei kovasta yrityksestä huolimatta saavuttanut suurempaa menestystä. Vuosikymmenen taitteessa toimintaympäristön muutokset sekä seuraorganisaatioiden kehittyminen olivat nähtävissä myös MesTossa: toiminnan laajennettua seura palkkasi riveihinsä toiminnanjohtajan vuonna 1979. Aiemmin kaikki seuratyö oli perustunut talkootoiminnalle, mutta nyt oli ensimmäinen palkattu työntekijä mukana toiminnassa. Toiminnanjohtajan tehtävänä oli keskittyä kehittämään seuran toimintaa sekä luoda sellaiset puitteet, joissa MesTon olisi mahdollista vastata järjestökentän muutoksiin ja niiden mukana tuomiin haasteisiin.

Muita tulonlähteitä olivat Kaukajärven kentän hoitamisesta saatava korvaus, seuran logolla varustettujen tuotteiden myynti sekä kaupungin jokavuotinen avustus urheiluseuratyötä varten. Avustus kattoi seuran menoista kuitenkin vain 10 prosenttia, joten sen merkitys jäi koko talouden kannalta varsin vähäiseksi. Muutamana vuonna MesTo jopa myöhästyi anomusten tekemisessä, ja täten menetti oikeutensa vuotuisen avustukseen. Palloliiton myöntämä valmennusraha kartoitti osaltaan MesTon kassaa. Satunnaisia lahjoituksia MesTo sai myös muilta tahoilta, mutta niiden merkitys toiminnan rahoittamisessa oli vähäinen. Muita, merkitykseltään pienempiä keinoja toiminnan rahoittamisessa olivat mm. TUL:n Kisa ja Työ arvat, joita seura myi useampana vuotena 1970-luvulla. Niistä saatava tuotto ei tosin ollut huima, mutta myyntityöhön osallistumisen avulla saatiin myös seuran nuoret innostumaan seuratyöstä. Tämän lisäksi arpojen tuotto meni TUL:n kautta urheilun edistämisen hyväksi. Täten edistettiin useampaa hyvää tavoitetta samanaikaisesti. Yhteydet työväentoimintaan olivat vielä 1970-luvun aikana suhteellisen vahvat; MesTo myi mm.

lippuja työväenteatterin näytöksiin ja oli muutenkin aktiivisesti mukana työväen toiminnassa.

1970-lukua voidaan pitää seuran talouden kannalta kaiken kaikkiaan vakaana aikana, sillä edes lamavuodet eivät tehneet suurempia kolhuja talouteen. Talkootyön merkitystä MesTon taloudelle ei sovi unohtaa. Talouden perimmäisenä kivijalkana toimi se aktiivinen talkooporukka, joka oli mukana järjestämässä erilaisia tapahtumia ja iltamia. Talkootyötä tehtiin puhtaalla auttamisenhalu-mentaliteetilla, sillä siitä ei maksettu rahallista palkkiota. Palkkiona jäsenille tehdystä työstä oli hyvä mieli sekä yhteisen tekemisen ja osallistumisen tunne. Jo 1970-luvun lopulla oli havaittavissa muutoksia talkootyöläisten määrässä sekä osallistumisaktiivisuudessa; talkootyöläisten alhainen määrä aiheutti päänvaivaa, sillä järjestelytöihin olisi kipeästi kaivattu lisää uusia kasvoja. Tämä olisi myös tasoittanut vastuunjakoja ja vähentänyt sen hetkisten seuraaktiivien työtaakkaa. Vuonna 1977 oltiin erityisen huolestuneita siitä, että aktiivurheilijoiden osallistumisaktiivisuus talkootyöhön oli huomattavan alhaista. Tähän kiinnitettiin huomiota erityisesti siitä syystä, että juuri heidän menoihinsa kului suurin osa seuran budjetista. Talkootyön elvyttäminen ja uusien järjestöaktiivien värväminen toimikin seuratyön tavoitteiden suuntaajana uudelle vuosikymmenelle siirryttäessä.

6.1.2. Urheilukentillä jyräävät lentopallo, jalkapallo sekä voimistelu

Seuratoiminnan kannalta 70-luku tarjosi MesTolle sekä edistysaskeleita että toisinaan myös takapakkia. Urheilutoiminta puolestaan oli vilkasta koko 1970-luvun ajan. Lajivalikoima oli seuran alkuvuosien laajasta tarjonnasta kaventunut kolmeen säännöllisesti harjoitettavaan lajiin – jalkapalloon, lentopalloon sekä voimisteluun. Satunnaisesti harjoitettiin myös muutamaa muuta lajia, kuten hiihtoa ja patikointia, mutta niiden harrastusmahdollisuudet rajoittuivat seuran vuotuisiin yhteistapahtumiin. Täten jalkapallon, lentopallon sekä voimistelun merkitys MesTon menestyneimpinä ja pitkäaikaisimpina lajeina oli jo 1970-luvulla ilmeinen. Tuolloin vielä raja naisten ja miesten harrastamien lajien välillä oli huomattavan suuri; useasta yhteydestä tulee ilmi, kuinka tytöt yhdistettiin luonnollisesti voimisteluun, kun taas pojat ja miehet liitettiin jalkapalloon sekä lentopalloon. Nykyään rajat ”naisten ja miesten lajien” välillä ovat

kuitenkin huomattavasti hälventyneet, eikä lajin perusteella ole mahdollista tehdä suoria johtopäätöksiä sen harjoittajakunnasta. Ongelmana seuran kaikkien lajien harrastamisen kohdalla oli harjoittelutilojen sekä -aikojen vähäisyys, jopa puute niistä. Tämän vuoksi mm. naisten lentopallon aloittaminen lykkääntyi vuonna 1977.

Jalkapallo

Jalkapallo oli ylivoimaisesti seuran suosituin ja eniten harrastettu laji 1970-luvun lopulla. Edustusjoukkueen taso ja innostus vaihtelivat hieman vuosittain, mutta kokonaisuudessaan jalkapallon suosio piti pintansa. Junioritoiminta oli erityisen vilkasta vuodesta 1975 alkaen. Juniorityön kehitys näkyi etenkin nuorisjoukkueiden määrässä. MesTolla oli 1970-luvun lopulla jopa seitsemän kilpailevaa juniorijoukkuetta. Kokonaisuudessaan jalkapalloilun joukkuemäärä kattoi vuonna 1976 jo kymmenen joukkueen verran, joista kolme oli aikuisten joukkueita. Edustusjoukkueen lisäksi MesToa edusti jalkapallossa miesten II-joukkue, jonka taso oli vuosikymmenen saatossa parantunut, sekä ikämiesten joukkue. Jalkapalloilun edustusjoukkueen pitkäaikaisena valmentajana 70-luvulla toimi Sauli Siidoroff.

Vuosikymmenen taitteeseen tultaessa jalkapalloilussa koettiin pienoista noususuhdannetta ja seuraa edusti jopa kolme erillistä miesten joukkuetta, edustus- II- ja III-joukkue. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun MesTossa saavutettiin ikämiesten lisäksi kolmen miesjoukkueen määrä. Näistä edustusjoukkue pelasi kolmosdivarissa. Ennen vuosikymmenen vaihtumista, vuonna 1979, jalkapalloilussa saavutettiin sille asetetut tavoitteet siten, että edustusjoukkue sijoittui sarjassaan kolmen parhaan joukkoon. Jalkapalloilun hyvä vire oli jatkunut lähes koko vuosikymmenen kasvattaen lajin harrastajamääriä sekä samalla myös joukkuemääriä. Omien sarjapeliensä lisäksi joukkueet osallistuivat SPL:n Tampereen piirin sarjoihin; perinteisesti MesTosta näihin sarjoihin osallistuivat edustusjoukkue, II-joukkue, ikämiesjoukkue sekä useimmat juniorijoukkueista.

Lentopallo

1970-luvulla jalkapallon viedessä suurimman huomion MesTon lajikartalla oli lentopallonostus samaan aikaan vielä melko alhaista. Mestolaisen lentopalloilun

laimeasta suosiosta 1970-luvulla kertoo myös se, että lentopallon harrastajia seuralla oli ainoastaan noin 30 henkilöä ja rekisteröityneitä pelaajia puolestaan 15. Lentopallossa seuralla oli joukkueita ainoastaan miesten sarjoissa, eikä varsinaista juniorityötä lentopalloilun osalta ollut vielä aloitettu. Lentopalloilun alku 1970-luvulla olikin takkuinen, sillä vuosikymmenen puolivälin jälkeiset pari kautta olivat melkolailla tappioiden sävyttämiä. Hiljalleen lentopalloilun suunta alkoi kuitenkin kääntyä nousujohteiseksi, kun miesten edustusjoukkue vuonna 1977 nousi IV-sarjaan. Tämän jälkeen lentopalloharrastajien määrä ja innostus alkoivat osoittaa hienoisia kasvun merkkejä. Tämä sai aikaan lentopallotoiminnan huiman kehityksen, ja siitä osoituksena miesten joukkue otti historiallisen voiton vuoden 1978 TUL:n Tampereen piirin B-sarjassa. Lentopallomenestys oli kuitenkin vaihtelevaa ja seuraavana vuonna kehityksessä tapahtui hienoista takapakkia, kun edustusjoukkue putosi sarjaporrasta alemmaksi V-divariin. Ennen vuosikymmenen vaihtumista lentopallojaostossa pohdittiin lentopalloilutoiminnan lopettamista jopa kokonaan. Jaoston lopettamishdotuksesta päätellen lentopalloilun saralla esiintyvät ongelmat olivat seuralle lähes ylitsepääsemättömiä. Lopettamispäätökseen ei kuitenkaan päädytty ja lentopallotoiminta sai täten jatkua myös tulevina vuosikymmeninä.

Voimistelu

Mestolaisen voimistelun juuret olivat pitkällä ajassa taaksepäin, sillä voimistelutoiminta oli alkanut lähes samaan aikaan seuran perustamisen kanssa. Voimistelu oli lajeista tasaisimmin säilynyt seuran kokoonpanossa vuosikymmenestä toiseen. Voimistelun suosio perustui siihen, että se soveltui useimmille harrastajille (Perälä 1975), ja tämän lisäksi se oli seuran ainoa urheilumuoto, joka toimi puhtaasti kuntourheilulliselta pohjalta. Voimistelun puitteissa ei siis juurikaan osallistuttu kilpailutoimintaan, vaan sitä järjestettiin lähinnä harrastuspohjalta. Tämän vuoksi voimistelu oli MesTossa vielä 1970-luvullakin vahvassa asemassa jalkapallon sekä lentopallon ohella. Voimistelutoiminnan säännöllisyyden sekä usean vuosikymmenen takaisen suosion perustana oli aktiivinen ja toimintahaluinen naisjaosto. Seuran aktiivinaiset, mm. Irja Vilenius sekä Leena Välimäki, olivat naisjaoston myötä merkittävässä roolissa seuran voimistelutoiminnan ylläpitämisessä. Tyttöjen ja naisten voimistelussa hyvä vire sekä aktiivinen osallistumisinto jatkuivat aina 1970-luvun loppuun saakka.

6.1.3. Valmennus- ja juniorityö kehittyvät

MesTo huomasi jo hyvissä ajoin, että seuran urheilullisen menestyksen tulevaisuus nojautuu hyvin pitkälti junioreiden ja uusien pelaajalupausten kehittämisen varaan. Juniori- ja valmennustyön kehittäminen alkoivatkin täydellä teholla 1970-luvulla. Pääpaino juniorityössä tuolloin oli jalkapalloilun saralla. Lentopalloilu tuli juniorityön suhteen kaukana jalkapallon perässä, sillä siinä tuskin oli otettu edes ensimmäisiä, haparoivia askeleita nuorisotyön kehittämisen suuntaan. Kun juniorityön tärkeys kerran MesTossa havaittiin, toimi se selkeänä tienviitoittajana tulevaisuuden toimintamalleja ajatellen. Nuorisotyön saralla tehtiin yhteistyötä muiden lähialueiden seurojen kanssa. Rantaperkiön Iskun kanssa seura järjesti yhteisiä kesäleirejä innokkaille junioriharrastajille. Vuotuisiksi perinteiksi muodostuivat MesTon järjestämät lentopallokoulut sekä jalkapalloleirit, joiden avulla pyrittiin laajan harrastajakunnan vakiinnuttamiseen. Muun junioritoiminnan ohella MesTossa toimi vuonna 1979 oma nuortenjaosto, joka pääsi sekin vaikuttamaan asioihin sekä järjestämään tapahtumia. Täysin nuortenjaoston vastuulla oli mm. vuosittaisten hiihtokilpailujen järjestäminen

Junioritoiminnan kehittämisen lisäksi myös seuran valmennustyön parantaminen oli työn alla. Valmennus- sekä kehitystyössä tehtiin paljon yhteistyötä Työväen Urheiluliiton kanssa, ja se loikin alaisuudessaan toimiville seuroille ne puitteet, joiden mukaan toimintaa järjestettiin sekä kehitettiin. TUL:n vaikutus seuratasolla oli muutoinkin merkittävä; koulutus- ja valmennusopit, joita MesTokin toiminnassaan hyödynsi, olivat peräisin TUL:n linjauksista. MesTon valmennustyötä kehitettiin mm. lähettämällä seuran jäseniä ja valmentajia TUL:n Tampereen piirin lentopalloilun valmentajakurssille. 1980-luvulle tultaessa seuran valmentajien osaamistaso olikin jo selvästi kohonnut suuren kehitystyön myötä. Valmentajien määrä sen sijaan pysyi alhaisena ja tuotti ongelmia seuran urheilutoiminnalle. Osallistuminen TUL:n järjestämiin tapahtumiin (TUL:n Cup-kilpailu 75–76, TUL:n Tampereen piirin työläispalloilijain neuvottelutilaisuus ym.) oli aktiivista ja niistä muodostui vuosittainen perinne. Erityisesti TUL:n järjestämiin juhliin MesTossa suhtauduttiin kunnioituksella, sillä olihan TUL sentään työväenurheilijoita yhdistävä liitto.

6.1.4. Juhlahumua ja elämää urheilun ohessa

Vuosi 1975 käynnistyi seuralämän saralla odottavissa tunnelmissa, sillä seuralla oli edessään 60-vuotisjuhlat. Valmistelut sekä juhlien suunnittelu oli MesTossa aloitettu jo hyvissä ajoin, sillä vuosi oli seuralle historiallisesti merkittävä juhluvuosi. Myös MesTon 60-vuotishistoriikki valmistui juuri sopivasti juhlan kynnyksellä; historiikki oli näet tarkoitettu jakaa ilmaiseksi juhluvieraille seuran pääjuhlassa. Juhlan laajuus sekä merkittävyys vaativat seuralta suuret valmistelutoimet; koristelut, kutsujen lähettäminen, haastattelut, esiintyjien valitseminen ja mainoksien tekeminen vaativat suuren talkooporukan taakseen. 60-vuotisjuhlat järjestettiin Messukylän työväentalolla ja ne onnistuivat erinomaisesti. Tanssiaiset järjestettiin 5.4.1975 ja seuraavana päivänä vuorossa oli itse pääjuhla. Pääjuhlan ohjelma koostui mm. juhlamuodollisuuksista, kuten puheista, sekä elävästä musiikista, josta vastasi TTY:n soittokunta. Perinteitä kunnioittaen pääjuhlassa jaettiin ansiomerkkejä pitkään seuratoiminnassa mukana olleille aktiivijäsenille; kultaisen ansiomerkin saivat 20 vuotta mukana olleet jäsenet ja hopeiseen puolestaan vaadittiin kymmenen vuoden seuratyötaival. Pääjuhla onnistui erinomaisesti, ja juhailta päättyi ravintola Kaksikossa järjestettyyn illalliseen. Pääjuhlan ohella nuorisolle järjestettiin oma 60-vuotisjuhla, jonka ohjelma oli suunnattu nimenomaan seuran nuoremmille jäsenille. Nuoris juhlan ohjelma koostui seuran oman pop-orkesteri Pyramidin sekä tyttöjen voimisteluryhmän esityksistä. Tämän lisäksi nuoria viihdytettiin taikatempuilla, kilpailuilla ja tarjolla oli myös ”limpsaa ja pullaa” sekä ”lopuksi tunti disko-jytää” (Johtokunnan kokouksen pöytäkirja 03/1975).

Yhteishengen luontia

Erilaiset tapahtumat ja riehut olivat 1970-luvulla erityisen suosittuja MesTon toiminnassa. Esimerkiksi seuran joulujuhla oli ollut menestys, ja ennen kaikkea jäsenistön koolle saattava tapahtuma, jo useamman vuoden ajan. Oheistoiminnalla haluttiin myös innostaa jäseniä entisestään seuratyön pariin sekä tarjota vastapainoa urheilulle sekä talkootyöpuurtamiselle. Urheilun lisäksi mestolaiset järjestivätkin monenlaista yhteispuuhaa seuratyön puitteissa; perinteisimpiä tapahtumia olivat osallistuminen Kaukajärviweekille (esim. myyjäisten muodossa), kauden päättäjäiset, naamiaiset, lauluillat sekä monet muut yhteishenkeä nostattavat tilaisuudet. Näiden tapahtumien tarkoituksena ei ollut ainoastaan yhteishengen luominen ja parantaminen,

vaan niiden avulla oli myös tarkoitus kerätä rahoitusta seuratoiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. 1970-luvulla MesTon kantapaikkana erilaisissa tapahtumamuodoissa toimi Ravintola Kaksikko, jossa vietettiin monet mukavat ja vauhdikkaat ilmat. Osalla perinteisistä seuratoimintatapahtumista on siis ollut tärkeä rooli sekä yhteishengen nostattamisessa että taloudellisen tilanteen kohentamisessa. Tällaisesta toiminnasta hyvinä esimerkkeinä toimivat vuonna 1976 aloitettu joulupukkipalvelu sekä jokavuotiset kirpputorimyyjäiset. Kaiken kaikkiaan 1970-luvun oheistoiminta oli varsin vilkasta, ja sillä olikin useita toisiaan tukevia tavoitteita: yhteishengen luominen, yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden rakentaminen, osallistumisen sekä aktiivisuuden lisääminen ja seuratoiminnan rahoittaminen.

Kilpailutoiminnan lisäksi MesTossa järjestettiin yhteistä urheilutoimintaa myös kuntourheilun muodossa. Perinteisiä vuosittaisia tapahtumia olivat seuran järjestämät hiihto- ja pilkkikilpailut. Hiihtokilpailut oli suunnattu nuorille, ja tapana oli jakaa kaikille osallistuneille palkinnot. Hiihtokilpailujen saavuttaman suosion myötä MesTossa alettiin pohtia nuorille suunnattavan hiihtovalmennuksen aloittamista. Aktiivisten toimeenpanijoiden puuttuessa ehdotus jäi vain ajatuksen tasolle. Hiihto- ja pilkkikilpailujen lisäksi järjestettiin satunnaisia patikkaretkiä sekä maastajuoksukilpailuja. Kaikissa näissä liikuntamuodoissa korostui ennen kaikkea mahdollisuus koko perheen yhdessäoloon; tämän vuoksi MesToa voidaan jossakin määrin pitää perheseurana, joka on huomioinut perheenjäsenten erilaiset tarpeet ja mahdollistanut jäsenten osallistumisen seuratoimintaan sekä liikuntaharrastuksiin koko perheen voimin.

Marraskuussa 1975 päätettiin seuran oman lehden julkaisusta, joka aloitettaisiin seuraavana vuonna. Lehden julkaiseminen hieman viivästyi ja paria vuotta myöhemmin päätettiin perustaa lehden toimittamista varten oma toimikunta. Vihdoin vuonna 1979 seuralehti ”Mestolainen” ilmestyi monen vuoden tauon jälkeen. Lehti jaettiin kaikille seuran jäsenille sekä toimitettiin yleiseen levitykseen alueen pankkeihin ja posteihin. Lehden toimittamisen lisäksi MesTo tarjosi myös muunlaista kulttuuritoimintaa siitä kiinnostuneille; seuralla oli oma nuoriso-orkesteri, jossa musikaalisesti lahjakkaiden jäsenten oli mahdollista päästä esiintymään. Vuonna 1976 nuoriso-orkesteri osallistui mm. Jyväskylän talvipäiville.

Perinteisenä urheiluseuraan kuulumisen tunnusmerkinä ja oman joukkueen erottautumisvälineenä on ollut oma, jäsenistön sekä joukkueen kattava, yhtenäinen kilpailuasua. Yhteisten asujen merkitys ryhmäidentiteetin muodostamisessa on väistämättä ollut tärkeä. MesTolla oli logolla varustettuja, seuran värejä edustavia urheiluasuja, kuten verryttelypukuja. Luonnollisesti myös jokaisella kilpailevalla joukkueella oli oma kilpailuasua (pelipaita tmv.). Kaikilla seuran jäsenillä oli mahdollisuus ostaa omakseen seuran verryttelypuku. Valmentajat puolestaan saivat verryttelypuvun korvauksena seuratyöstä. Yhdenmukaisen pukeutumisen avulla urheiluseurojen on ollut mahdollista erottautua muista ja näyttää kuuluvansa tiettyyn ryhmään sekä edustavansa tiettyjä arvoja.

6.1.5. Naistenjaosto aktiivisena

Naistenjaoston toiminta oli erittäin vilkasta koko 1970-luvun ajan. Naistenjaosto kantoi päävastuun urheilun ulkopuolella järjestettävistä tapahtumista. Naisjaosto oli aktiivisesti luomassa mestolaista yhteisöä seuratoiminnan ympärille. Yhteisön rakentaminen tapahtui järjestämällä jäsenille erilaisia illanviettoja sekä kilpailuja, joiden avulla oli mahdollista tutustua seuran muihin jäseniin. Toiminta oli erityisesti sellaista toimintaa, joka tapahtui urheilukenttien ulkopuolella, ja jonka tarkoituksena oli kannustaa kaikkia jäseniä osallistumaan seuratyöhön - muodossa tai toisessa! Naisjaoston aktiivinen ote seuratoiminnassa oli eriarvoisen tärkeää MesTon kannalta. Uusia aktiiveja vakiorukan rinnalle kaivattiinkin mukaan jo 1970-luvulla, sillä tapahtumajärjestelyt vaativat paljon aikaa sekä työtä.

6.1.6. Mukana työväen toiminnassa

Työväen urheilulle perustuneiden arvojen ja aatteiden tavoittelemisen sekä ilmentäminen viitoittivat vielä jossakin määrin 1970-luvun urheilu- ja järjestötoiminnan kehitystä MesTossa. Suhde TUL:oon oli kiinteä ja kattojärjestöä arvostettiin MesTossa kovasti. Merkinä TUL-henkisyydestä olivat useat TUL:n puitteissa järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, joihin seura aktiivisesti osallistui. Myös MesTon valmennus- ja koulutusmenetelmät nojasivat yksinomaan TUL:n ohjeistamille menetelmille. Vuonna 1975 seura osallistui ainakin kolmeen työväen tapahtumaan, mm.

työläisnuorisoviikon tilaisuuden järjestelyihin. Aktiivisuudesta työläistoimintaan oli merkinä myös se, että MesTo oli usean vuoden ajan ollut mukana myymässä lippuja Tampereen työväenteatterin näytöksiin sekä TUL:n Kisa ja Työ-arpoja. Tällaisen myyntityön motiivina ei ainoastaan ollut TUL-henkisyys, vaan sen avulla oli yksinkertaisesti mahdollista kartuttaa myös seuran rahakirstua. TUL:n järjestämät tapahtumat painottuivat pitkälti kulttuuripohjaisiin nuorisotapahtumiin, joita TUL:n Tampereen piiri järjesti suhteellisen tiuhaan. MesTo oli innokas osanottaja erilaisissa tapahtumissa, sillä osanotolla haluttiin edistää työläisurheilun yleisiä tavoitteita sekä vaikuttaa nuorison aktivisoitumiseen.

TUL:n liittojuhlien merkitystä ei työläisseurojen historiassa voida väheksyä; MesTossa valmistautuminen liittojuhliin aloitettiin aina hyvissä ajoin. Seura osallistui liittojuhlissa useimmiten laji- sekä kulttuurikilpailuihin lähettämällä niihin jäseniään. Vuosi 1979 oli merkittävä vuosi TUL:lle. Liiton hajaannus päättyi eheytykseen ja samalla vuosi oli sekä koko TUL:lle että sen Tampereen piirille 60-vuotis juhlavuosi. Samalle vuodelle osuivat kahdet suuret urheilu- sekä kulttuuritapahtumat, jotka järjestettiin TUL:n puitteissa; Helsingissä järjestettiin TUL:n kahdeksannet liittojuhlat sekä nuorisokisat, joille MesTon riveistä osallistui noin 100 henkeä. TUL:n eheytyssuunnitelman 1970-luvun lopulla kosketti myös sen alaisuuteen kuuluvia seuroja; MesTon hallitus hyväksyi TUL:n laatiman eheytyssuunnitelman, joka ohjasi liiton toimintaa. Tarkoituksena oli säilyttää TUL:n itsenäisyys sekä pitää sen toiminnallinen linja suhteellisen vakaana. (Uutela & Vesa 1989)

6.2. *Seuratoiminnan muutoksia 1980-luvulla*

1980-luku alkoi ikävissä merkeissä presidentti Kekkonen sairastuttua vakavasti. Hänen jouduttuaan sairauslomalle tehtäviä siirtyi hoitamaan pääministeri Koivisto, jonka kannatus oli kovassa kasvussa. Lopulta Koivisto valittiin 28.1.1982 tasavallan uudeksi presidentiksi. Ulkopoliitikassa Koiviston aikakaudella korostui matalan profiilin politiikka, ja ennen kaikkea Koiviston edustama jatkuvuus oli Suomen idänpolitiikalle tervetullutta vaihtelua. Sisäpoliittisessa linjauksessa korostui se, ettei kansandemokraatteja enää yritetty väkisin pitää hallituksessa ja sitä myöten miellyttää Neuvostoliittoa. Vuonna 1983 Neuvostoliiton ja Suomen YYA-sopimusta jatkettiin

kahdellakymmenellä vuodella. Neuvostoliiton ja Suomen kauppasuhteissa ilmenneet ongelmat saivat Keskustan ja SDP:n puheenjohtajat törmäyskurssille vuonna 1986. Tämä puolestaan aiheutti ongelmia poliittisessa hallitusyhteistyössä. Suomen taloudellinen kehitys kansantalouden perusmittareiden mukaan oli nopeaa 1980-luvulla; vuonna 1970 Suomen bruttokansantuote oli ollut OECD-maiden keskinäisessä vertailussa sijaluvulla 17, kun vuonna 1986 se oli jo 13. sijalla. Seuraavina vuosina rahavaltaisuus hallitsi entistä laajemmin Suomen kansantaloutta. Suomen kehitys oli sikäli huomiota herättävää, että julkisten kokonaismenojen kasvu painottui kulutusmenojen, mm. koulutus- ja sosiaalimenojen kasvuun, kun taas investoinnit olivat olleet viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajan huomattavassa laskussa. Tämä loi pohjan ”perusteettoman hyvinvoinnin synnylle”, jopa tuhlaukselle. Vuodesta 1988 lähtien hallitus pyrki kulutuksen sekä velkaantumisen hillitsemiseen. Seuraavana vuonna Suomen Pankki vapautti valuuttasäännöstelystä yritysten sekä yksityisten sijoitukset ulkomaille. 1980-luvun loppu oli taloudellisesti todella epävakaata aikaa; taloudellisen tilanteen heikkenemisestä huolimatta hallituspuolueiden luottamus tulevaisuuteen sekä seuraaviin eduskuntavaaleihin pysyi suhteellisen korkeana. Kauttaaltaan 1980-luku toi suomalaisten elämään epävakaata sekä syvän laskusuhdanteen, jotka vaikuttivat yhteiskuntaelämän kaikkiin osa-alueisiin. (Jussila ym. 2006: 315, 316, 319, 322, 325, 326)

6.2.1. Urheilutoiminta ja –muodot 1980-luvun MesTossa

Uusi vuosikymmen lähti vauhdilla käyntiin, sillä vuosi 1980 oli olympiavuosi. Talvikisat järjestettiin USAssa ja kesäkisat Neuvostoliitossa, Moskovassa. Nämä olivat ensimmäiset sosialistisissa maissa järjestetyt olympialaiset sitten toisen maailmansodan. (Uutela & Vesa 1989) Suomalaista urheilukulttuuria yleisesti 1980-luvulla hallinnut kilpailullis-valmennuksellinen suuntaus näkyi myös MesTon toiminnassa. Panostaminen juniorijoukkueiden valmennukseen korostui vahvasti seuran toimintaperiaatteissa. 1980-luku oli MesTolle kaiken kaikkiaan liikunnallisesti hyvää aikaa; menestys ei toki kaikkina vuosina ollut edellytysten mukaista, mutta hyviä hetkiä vuosikymmeneen mahtui paljon. Vuosikymmenen viimeisinä vuosina kilpailullinen toiminta oli vireää ja keskittyi selkeästi jalkapalloon sekä lentopalloon. Harrastus- ja

virkestystoiminnan aktiivisuus yllätti jopa seurajohdonkin; tapahtumien järjestäminen sekä yhteistoiminta olivat vielä tämänkin vuosikymmenen aikana erittäin vireää.

MesTon toiminnan painopisteet seuratyössä keskittyivät kilpaurheilun, valmennuksen sekä koulutuksen, kuntoliikunnan ja kulttuuritoiminnan alueille. Näitä neljää painopistettä pyrittiin kehittämään em. järjestyksessä. Työväen Urheiluliiton alaisuuteen kuuluvien urheiluseurojen toiminnassa oli kautta aikain korostunut seurojen monilajisuus. Urheilullisella kentällä yksi seura kilpaili useassa eri lajissa. Myös MesTolla oli tarkoituksena kilpailla useammassa eri lajissa – ja mielellään vielä huipputasolla. Kuitenkin seurojen harjoittamien lajien määrä on vähentynyt vuosikymmenten saatossa huomattavasti ja niiden painopisteet ovat muutamassa päälajissa. 1980-luvulle tultaessa MesTon lajivalikoima oli kaventunut jalkapalloon, voimisteluun ja lentopalloon. Näistä kolmesta voimistelun kilpailullisuus oli ollut jo jonkin aikaa vähenemään päin. Hiihtotoimintaa harjoitettiin jossakin määrin vielä 80-luvun puoliväliin asti, jonka jälkeen se todella alkoi tyrehtyä. Edelleen 1980-luvulla, kuten aiempinakin vuosina, MesTon toimintaa häiritsi harjoittelupaikkojen sekä -aikojen vähäisyys; joukkueet eivät päässeet harjoittelemaan niin useasti kuin heidän toiminnalleen suotuisa kehitys olisi edellyttänyt.

1980-luvun lopussa alkaneet liikunnallisesti hyvät vuodet jatkuivat vuosikymmenen taitteeseen asti. Etenkin jalkapallon ja lentopallon kohdalla menestys oli aiemmista heikommista vuosista poiketen kohtalaista, ellei jopa hyvää. Lajeissa saavutettiin hyviä tuloksia, mutta luonnollisesti koettiin myös pettymyksiä. Harrastus- sekä virkestystoiminta olivat yllättävän vireää. Joukkueiden omalla vastuulla lepäsi joukkuekohtaisen virkestystoiminnan järjestäminen.

MesTon toiminnassa oli pitkään uurastanut sama ydinporukka, jonka vastuulla oli ollut seuratyön organisoiminen sekä järjestäminen. Kohtuullista oli muistaa niitä henkilöitä, joiden työpanos seuralle oli ollut merkittävä. Tämän vuoksi seuran toiminnassa pitkään vaikuttaneita henkilöitä oli tapana palkita muistomerkeillä - kultaisella ansiomerkillä muistettiin 1980-luvun aikana Rauno Jokisaloa, Lauri Lepistöä sekä Raimo Selkämaata. Valmentajien, ja yleisestikin koko seuratoiminnan, koulutus lepäsi yhä pääosin TUL:n järjestämien koulutustapahtumien harteilla. 1980-luvulla TUL:n kiinnostus lajina

lentopalloa kohtaan edisti myös mestolaisen lentopalloilun tukemista sekä kehittymistä suotuisissa olosuhteissa.

Jalkapallon suosio hiipuu

Mestolaisen jalkapalloilun kulta-aikana voidaan eittämättä pitää 1980-lukua, jolloin jalkapallon juniorityö oli laajempaa kuin koskaan aikaisemmin seuran historiassa. Myös menestys miesten sarjassa vaikutti lupaavalta. Vaikka kiinnostus lajia kohtaan oli suurta, häiritsi jalkapallon juniorityötä kuitenkin jossakin määrin se, että Tampereella joukkueiden välinen kilpailu jalkapallojunioreista oli kovaa; perinteisenä jääkiekkoseurana tunnettu Ilves tehosti omaa jalkapallotoimintaansa ja tämä pienensikin huomattavasti MesTon juniorijoukkueiden kokoa. Monet vanhemmat halusivat siirtää lapsensa ns. nimekkäämmän joukkueen riveihin.

Jalkapalloilun 80-luku alkoi työntäyteisesti; menestys oli kohtalaista, vaikka edustusjoukkue putosikin sarjaa alemmaksi. Tämä merkitsi tulevana vuosina jalkapallovalmennuksen sekä koko lajin tehostamista ja kehittämistä. Vuonna 1980 MesTolla oli jalkapalloilussa yhä kolme miesjoukkuetta, joista edustusjoukkueen valmentajana toimi Rauno Jokisalo. Kyseisenä vuonna perustettiin myös seuran ensimmäinen jalkapalloilun mimmijoukkue. Juniorityön laajuudesta huolimatta menestys junioritasolla oli suhteellisen heikkoa vuosikymmenen alussa. Tällöin jalkapallo oli vielä selkeästi MesTon päälaji - menestyksekkäin, mutta samalla myös työteliäin laji. Jalkapallo kulutti eniten MesTon varoja sekä resursseja. Esimerkiksi vuonna 1981 MesToa edusti jalkapallossa yhteensä 12 joukkuetta, joista yhdeksän oli juniorijoukkueita. 1980-luvun alkua ei suotta pidetä MesTossa juniorityön kehittämiseksi suotuisana ajanjaksona.

Valmentajapulan lisäksi jalkapallossa kärsittiin myös pelaajapulasta; pelaajien vähäinen määrä vaikutti osaltaan jalkapalloilun hiipumiseen seurassa. Edustusjoukkueen heikohko joukkuehenki ja vähäinen kannustus eivät parantaneet sen asemaa jalkapallosarjassa. Lajin menestyksen heiketessä ja innostuksen laskiessa seuran valopilkkuna toimi kuitenkin ikämiesjoukkue, jonka menestys ja aktiivinen ote olivat huomionarvoista. Ikämiesjoukkueensa menestystä MesTo voi pitää jopa hyvänä. Tilanne muuttui kuitenkin nopeasti ja ikämiesjoukkueen aktiivipelaajien määrä väheni

huomattavasti. Pidemmälle 80-lukua mentäessä jalkapallon juniorijoukkueiden määrä laski heikohkojen tulosten myötä. Heikosta menestyksestä huolimatta jäljellä olevien joukkueiden innostus säilyi korkeana. Vuosikymmen eteni vaihtelevasti eri joukkueiden osalta. Edustusjoukkueen kulku jalkapallosarjoissa oli ollut suhteellisen tasaista koko 1980-luvun ajan, ja vuosikymmenen lopussa joukkue pelasi VI-sarjassa. Edustusjoukkueen valmentajina olivat jo useamman vuoden ajan toimineet Olli Lindroos sekä Kari Wallenius. Olli Lindroos edusti MesToa myös TUL:n Tampereen piirin jalkapallojaostossa.

Jalkapallon juniorityö oli vielä 1980-luvun lopussa vahvaa ja sitä toteutettiin laajalla rintamalla. Nappulajalkapallo oli innostanut myös junioreiden vanhempia mukaan seuratoimintaan. Junioritasolla päätarkoituksena oli uuden jalkapallosukupolven kasvattaminen. Valmentajatilanne juniorijoukkueiden osalta oli myös kunnossa ennen vuosikymmenen vaihtumista.

Lentopallo nousuun juniorityön kautta

Myöskään lentopalloilun uusi vuosikymmen ei käynnistynyt vahvasti; miesten edustusjoukkueen IV-sarjan paikka säilyi vuonna 1980 vain täpärästi. Lentopallojoukkueen tilaa heikensi pelaajapula. Uusia pelaajia kaivattiin kipeästi, sillä joukkueen suurimpana tuolloisena ongelmana voidaan pitää sen korkeaa keski-ikää. Toisena keskeisenä ongelmana lentopallossa oli pelaajien suuri vaihtuvuus; suurimmat pelaajalupaukset pelasivat joukkueessa opiskelujensa ohella ja siirtyivät niiden loputtua pois seurasta (ja koko kaupungista). Seuraavana vuonna lentopallojoukkue putosi V-sarjaan, mutta seurassa uskottiin silti lajin tulevaisuuteen. Lentopalloilun tila kirvoitti monia vakavia keskusteluja vuonna 1982. Heikon menestyksen syynä pidettiin suunnittelun sekä selkeiden tavoitteiden puuttumista. Lentopallon sekava tilanne oli haitannut lajin kehittymistä jo useita vuosia ja lajin piirissä tapahtuva yhteispeli oli vähäistä.

Tehostettu nuorisovalmennus lentopallossa aloitettiin vuonna 1982. Lentopallolle asetettiin selkeät tavoitteet ja valmentajien koulutus päätettiin nostaa III-tasolle. Myös yhteiset harjoitukset Koivistonkylän Kunnon kanssa olivat joukkueelle suureksi avuksi. Lentopallon todellinen nousu alkoi 80-luvun puolivälissä; harrastajien määrä kasvoi

huomattavasti ja nousun keskeisimpänä vaikuttimena voidaan pitää tunnollista sekä ahkerää työtä. Lentopallossa tärkeinä kehittämisen kohteina olivat miesten edustusjoukkue, tyttöjen juniorijoukkueet, poikien lentopallokoulu sekä kehittyvä valmennustyö. Salivuorojen määrä alkoi hiljalleen lisääntyä ja joukkueet pääsivät harjoittelemaan useammin. MesTon naisten joukkueen kehitys oli nopeaa ja vuonna 1987 naiset pelasivat jo jopa IV-sarjassa. Seuraavana vuonna naisten joukkue nousi III-sarjaan. Samaan aikaan tyttöjen lentopalloilu oli kovassa nousussa. Tytöt olivat TUL:n nuorisolentopalloseurojen kilpailussa kuudensia, ja tämä oli seuran historian paras siihenastinen saavutus lentopallossa. Vuonna 1989 naiset tekivät uutta lentopallohistoriaa ja tulivat toisiksi TUL:n liittujuhlaturnauksessa. Vuosikymmenen loppua kohti tullessa alkoi miesten lentopallomenestys puolestaan heikentyä. Aktiivisuus sekä innostus miesten joukkueessa laskivat, ja alhainen pelivire oli joukkueen kehityksen esteenä.

Voimistelu kuntoliikuntana

Voimistelun suosio kuntoliikuntamuotona oli edelleen korkea. Naisjaoston aktiivinen toiminta ja voimistelutoiminnan organisoiminen piti kuntoliikuntaharrastajien kiinnostusta seuran jumppatunteja kohtaan yllä. 1980-luvun lopulle tullessa naisvoimistelun harrastajien määrä oli suhteellisen korkea, varsinkin voimistelun resursseihin nähden. Uusia ryhmiä ei kuitenkaan voitu perustaa, sillä seuralla oli jo muutenkin pulaa jumppatuntien vetäjistä. Vuosikymmenen lopussa erityisesti tilaongelma vaivasi voimistelijoiden harrastusta.

6.2.2. Muutoksia MesTon seuratoiminnassa – golf- ja kioskitoiminnan aikaa

MesTon toiminnan kehittämisen lähtökohtana olivat TUL:n periaatteet. Seuran tavoitteena oli monipuolistuminen yleisseurana, urheilullinen voimistuminen sekä valmentajakoulutuksen tason kohottaminen. Virkistystoimintaan ja uusien jaostoaktiivien etsimiseen haluttiin myös panostaa; MesTolla oli suurena huolenaiheena se, kuinka jäsenten aktiivisuutta saataisiin nostettua toivotulle tasolle. Seuraorganisaation tehostamista pidettiin ensisijaisena tavoitteena uuden vuosikymmenen alusta alkaen. 1980-luvulla MesTossa alkoikin seuratoiminnan

laajempi organisointi sekä seuratyön ammattimaistuminen. Vuonna 1981 päätettiin panostaa seuran tulevaisuuden lajivalikoiman laajentamiseen. Samalla sovittiin tehtävien tarkemmasta delegoimisesta eri jaostoille ja henkilöille näiden alaisuudessa. Ajankohtaiseksi tuli myös jäsenrekisterin päivittäminen. Jäsenpolitiikan tärkeys näkyi monella tapaa 1980-luvun seuratyössä; uusien jäsenten hankkimista sekä vanhojen aktivoimista pidettiin seuratyön sujuvuuden kannalta tärkeänä tavoitteena. MesTossa ryhdyttiin mm. jäsenhankintakampanjaan, jonka tarkoituksena oli lisätä jäsenten määrää ja palkita eniten uusia jäseniä hankkineita henkilöitä. Vuonna 1983 kampanja saatiin päätökseen, mutta palkinnot jäivät jakamatta, sillä toivottuja tuloksia ei saavutettu.

Juhlavuosi 1985 toimi tietynlaisena käännekohtana MesTon historiassa. 70-vuotisjuhlista huolimatta vuosi oli ollut koettelemusten vuosi; seuran jäsenistön aktiivisuudessa sekä taloudellisissa voimavaroissa oli havaittu huomattavia puutteita. Uusia rahoituskeinoja sekä uusi suunta MesTon toiminnalle oli löydyttävä. Seuraavina vuosina koettiin aktiivisen liikunnallisen kasvun aikaa, jota siivittivät mm. MesTon lentopalloturnaukset sekä Mäntässä järjestetty TUL 86-tapahtuma.

Johtokunta ja jaostot

MesTon hallinnollinen organisaatio koostui johtokunnasta sekä eri lajeja edustavista jaostoista. Jaostot kantoivat päävastuun lajin urheilullisesta toiminnasta, sen kehittamisestä sekä tapahtumien järjestämisestä urheilulajin puitteissa. Johtokunnan kokouksia pidettiin vähintään kerran kuussa. Kokouksiin osallistuttiin suhteellisen aktiivisesti koko vuosikymmenen ajan. MesTon selkeänä tavoitteena oli jaostotoiminnan kehittäminen entisestään. Seura halusi jaostojen toimivan itsenäisesti ja aktiivisesti. Tämä edesauttoi tehtävien hoitamista ja tulosten saavuttamista. Jaostojen toimintaan pyrittiin saattamaan myös aiempaa selkeämmät rajat, jolloin oli mahdollista selkeyttää toiminnallista linjaa ja parantaa seuratoiminnan tehokkuutta.

Jäsenmäärä kasvussa

Jäsenmäärän kehitys 1980-luvulla oli aiempia vuosikymmeniä mukailleen tasaista; jäsenmäärä nousi vuosikymmenen aika noin 700:stä jäsenestä 800 jäseneen. Suurin nousu jäsenmäärässä tapahtui vuosien 1984–85 välisenä aikana, jolloin jäsenmäärä

nousi 716:stä jäsenestä 750 jäseneseen. Vuonna 1989, jolloin jäsenrekisteri muuttui ATK-pohjaiseksi, seuralla oli jäseniä kaiken kaikkiaan 775. ATK-pohjainen rekisteri helpotti huomattavasti jäsenmäärän seuraamista tulevaisuudessa. Naisten suhteellinen osuus jäsenistä oli ollut nousussa koko vuosikymmenen ajan.

6.2.3. Talouden uudet tulonlähteet

MesTon toiminnan rahoitusmuodot muuttuivat huomattavasti 1980-luvulle tultaessa. Aiemmin talouden perustana toimineet iltamat alkoivat hiljalleen jäädä taustalle, sillä 70-luvun lopussa oli päätetty oman golfradan rakentamisesta sekä kioskitoiminnan aloittamisesta. Hankkeiden toteuduttua vuonna 1980 (kioski valmistui 20.11.1980) niiden keskeinen rooli seuran rahoituksen lähteenä oli ilmeinen. Kioskista saatavat tuotot kertyivät vuokratulojen muodossa, sillä kioskitilaa vuokrattiin ulkopuoliselle liikkeenharjoittajalle, aluksi Lauri Lepistön Laurilli Ky:lle. 1980-luvun aikana kioskia mm. remontoitiin, vaihdettiin vuokralaisia, ja seura anoi kaupungilta jopa toista kioskitilan paikkaa, mutta ei sitä saanut. Vuonna 1981 kioskiin murtauduttiin, mutta vahingot jäivät pieniksi.

Vuotta 1980 voidaan pitää MesTossa talkootoiminnan huippuvuotena, sillä golfradan ja kioskin rakentaminen olivat vaatineet paljon talkootyötunteja, kärsivällisyyttä sekä yhteistyötä seuran aktiivijäseniltä. Laajan talkootyörupeaman vuoksi seuran muu toiminta oli kärsinyt melkoisesti ja urheilullisesti vuosi olikin melko vaisu. Kioskin ja golfradan valmistumisen myötä seuran taloudellinen tulevaisuus vaikutti hyvältä ja turvatulta, mutta johtokunnan kokouksissa painotettiin kuitenkin huolellisuutta varojen käytössä. Etenkin golfrataa povattiin taloudellisesti tuottavaksi. Tanssien suosio alkoi laskea huomattavasti heti 80-luvun alusta alkaen. Kaupungin avustus oli edelleen yksi keskeinen rahoituksen lähde, ja sen määrä nousikin hienoisesti 1970–80-lukujen taitteessa uuden liikuntalain myötä.

Vuosikymmenen seuraavat vuodet olivat MesTossa laimeita talkootyön osalta, sillä vuosi 80 oli ollut suhteellisen kuluttava vuosi. Taloudellisesti nämä vuodet olivat kuitenkin hyviä, sillä etenkin kioski- ja golftoiminnan kehitys oli suotuisaa. Tanssitoiminnassa oli myös hyviä sekä tuottoisia vuosia, tosin tanssiaisten menestys oli

laadultaan muuttunut satunnaisemmaksi aiempiin vuosiin verrattuna. Seuran tarkka varojen käyttö osaltaan edisti toiminnan kehitystä. Hyvien taloudellisten vuosien jälkeen MesTon oli mahdollista investoida seuran varoja mm. pikkubussiin, joka helpotti kuljetusjärjestelyitä huomattavasti. Maksullisen työn ja talkootyön roolia seuran tulevaisuuden toiminnassa pohdittiin paljon; pyritäänkö jäseniä edelleen innostamaan talkootyöhön vai keskitytäänkö ennemmin palkkaamaan uusia työntekijöitä.

Vuonna 1984 MesTo otti historiansa ensimmäistä kertaa käyttöönsä jäsenmaksut. Jäsenmaksujen kerääminen oli melko näennäistä, sillä niistä saatavat tulot jäivät vähäisiksi ja merkityksettömiksi seuran talouden kannalta. Vuodesta 1987 alkaen MesTo harjoitti tanssiaistoimintaa ilman yhteistyökumppania ja pian lauantaitanssit alkoivatkin olla seuralle tappiollisia. 80-luvun lopussa tanssiais- ja pienoisgolf-toiminta alkoivat osoittaa todellisia hiipumisen merkkejä, ja niistä oli tullut seuralle lähinnä taloudellinen rasite. Harrastajien ja kävijöiden alhainen määrä pakotti MesTon myymään golfradan pois vuonna 1987 ja luopumaan osittain tanssien järjestämisestä.

Seuran budjetin kehitys 1980-luvulla eri lajien osalta oli mielenkiintoista. Lähestyttäessä 1980- ja 90-lukujen taitetta lentopallosta aiheutui seuralle suurin menoerä, ja kioskista puolestaan ansaittiin suurimmat tulot. Budjettivertailujen valossa lentopalloilun nousu tapahtui todella nopeasti: esimerkiksi vielä vuonna 1982 lentopalloilun budjetti oli ainoastaan 1950 markkaa ja jalkapallon vastaavasti jopa 56 540 markkaa. Tilanne kuitenkin kääntyi päinvastaiseksi muutaman vuoden sisällä, ja vuosikymmenen lopussa lentopalloilu nieli suurimman osan seuran tuloista, ja samalla koko budjetista.

Vuosikymmenen viimeiset vuodet olivat taloudellisesti hyviä; MesTon talous oli vakaalla sekä toimivalla pohjalla. Seuran menot kasvoivat huomattavasti aktiivisen toiminnan vuoksi, mutta samoin kävi myös tuloille. Uusien rahoitusmuotojen tarve tunnistettiin seurassa, mutta mm. uusi kioskihanke kariutui siihen, kun kaupunki ei myöntänyt seuralle toista kioskipaikkaa. Keskeisimmistä tulonlähteistä tanssiaisten järjestäminen väheni viikoittaisesta tapahtumasta kuukausittaiseen. Tavanomaisten tulonlähteiden ohella MesTo sai tuloja TUL:n ja Teboilin tekemästä sopimuksesta. Myös veikkausasioimistomisto toi seuralle lisätuloja. Aktiivisen talkoohengen avulla

oli mahdollista parantaa taloudellista tulosta ja se toimi edelleen taloudellisen menestyksen peruspilarina.

6.2.4. Naisten toiminta

Perinteiseen tapaan naisten toiminta jatkui aktiivisena myös 1980-luvulla. Seuran naiset osallistuivat hanakasti erilaisten tapahtumien järjestämiseen ja kantoivat luonnollisesti päävastuun voimistelutoiminnan ylläpitämisestä. Naiset osallistuivat sankoin joukoin etenkin golf-, tanssi- ja huvitoiminnan järjestämiseen. Naisjaoston rooli korostui ompeluseurojen, siivoustoiminnan, tapahtumien järjestämisen ja myyjäisten saralla. Naisjaoston kantavana voimana läpi 80-luvun toimi Sinikka Siltanen. Naisjaoston talkootyöosuus seuran toiminnassa oli erittäin keskeinen. Seuran aktiivisimmat jaostot kautta aikojen ovatkin olleet nais-, lentopallo- ja jalkapallojaostot.

6.2.5. TUL:n merkitys MesTon toiminnassa

Osallistuminen työväen urheilutoimintaan jatkui aktiivisena uudelle vuosikymmenelle tultaessa. Työläispalloilupäivät, joihin myös MesTo osallistui, järjestettiin vuonna 1980. Samalla muotoiltiin seuran säännöt vastaamaan TUL:n asettamia määräyksiä. TUL:n tapahtumista näkyvimpiä olivat Tervettä menoa-kampanja, jonka puitteissa järjestettiin erilaisia tapahtumia ja kilpailuja. MesTo oli mukana Tervettä menoa-pyöräilytapahtuman järjestelyissä ja osallistui muutoinkin aktiivisesti TUL:n tapahtumiin sekä niiden järjestelyihin. Työväen urheilun perimmäiset aatteet näkyivät seuran toiminnassa mm. siten, että MesTo liittyi vuonna 1983 Suomi-Neuvostoliitto seuraan. Merkittävin MesToa koskettanut TUL:n alaisuudessa järjestetty tapahtuma 1980-luvulla oli TUL 84-tapahtuma Tampereella, jonka järjestelyistä seura kantoi päävastuun. Tapahtumajärjestelyt vaativat MesTolta paljon talkoohenkeä sekä vapaaehtoistyötä. TUL 84 oli vuoden suurin Suomessa järjestetty urheilutapahtuma. Tapahtumaan osallistui yli 25 000 osanottajaa ja sen tarkoituksena oli edistää TUL:n kilpailutoimintaa. Ohjelmaan kuului myös Tervettä menoa-kuntoliikuntakampanja. (Uutela & Vesa 1989: 261, 263)

6.2.6. Tavoitteena virkistystoiminnan ylläpito ja vireyttäminen

Virkistystoiminnan vilkastuttaminen koettiin olennaiseksi tehtäväksi seuran 80-luvun toiminnassa. Vastapainoksi urheilulle ja kilpailemiselle haluttiin kehittää uusia yhdessäolon muotoja. Urheilukenttien ulkopuolella tapahtuva yhdessäolo erilaisten tapahtumien muodossa nautti laajaa suosiota vielä 1980-luvun ensimmäisinä vuosina; vuosikymmen käynnistyi innostusta puhkuen ja huvijaoston voimin järjestettiin mm. ohjelmallinen iltama työväentalolla. Työväentalon merkitys MesTon keskeisenä toiminta- ja tapahtumapaikkana on ollut eriarvoisen tärkeä; vuosikymmenten saatossa sen suojissa harrastettiin ja koettiin runsaasti yhdessäolon hetkiä. MesTo hyödynsi työväentalon tiloja myös urheilun ohella järjestettävissä tapahtumissa, esimerkiksi iltamien, tanssien ja näyttämötaiteen piirissä. Seura vuokrasi vuonna 1980 Messukylän työväentalon lisäksi kerhotilan Kaukajärven vapaa-aikatalolta. Lisätila tulikin tarpeeseen, sillä harrastusjaosto tarvitsi toiminnalleen tilan työskennellä. MesTon tarkoituksena oli järjestää tapahtumia siten, että jokaisen jäsenen olisi mahdollista löytää jotakin mielekästä puuhaa urheilun ulkopuolelta. Perinteisiin vuosittaisiin tapahtumiin 1980-luvulla kuuluivat pilkkikilpailut, myyjäiset, patikointiretket sekä teatterireissut. Nuorisoa pyrittiin innostamaan kulttuuriharrastusten pariin monin eri keinoin: 70-vuotisjuhlan kunniaksi kokeiltiin jopa ”Mesto 70 vuotta” kirjoituskilpailua, joka ei kuitenkaan ollut menestys.

Nuorille suunnattua ohjelmatarjontaa pidettiin MesTossa tärkeänä. Erilaiset kilpailut ja leirit olivat perinteisiä nuorisotyön muotoja, mutta myöhemmin alettiin panostaa nuorison omaan virkistys- ja retkitoimintaan. Nuorisolle suunnatun ohjelman lisäksi MesTon seuratyössä korostui koko perheen huomioiva toiminta; urheilua ja siihen liittyvää yhdessäoloa haluttiin kehittää koko perheen yhteisen toiminnan näkökulmasta. Talkootyön osalta tilanne heikkeni entisestään; talkootyöhön osallistumisen alhainen innostus koettiin ongelmaksi seuratoiminnan kaikilla osa-alueilla – uusia keinoja sen elvyttämiseksi olisi siis löydettävä! Seuran jäsenet tiedustelivat mm. tuttaviaan mukaan arvokkaaseen seuratyöhön, tosin ilman suurempia saavutuksia. Kuntoliikunnan merkitys ja olemassaolo seuran toiminnassa oli eriarvoisen tärkeää: pilkkikilpailut ja muu jäsenille järjestettävä leikkimielinen kilpailutoiminta kuuluivat juuri kuntoliikunnan piiriin. Tämän lisäksi MesTo järjesti kuntoilupäiviä, joiden tarkoituksena oli parantaa ja

ylläpitää jäsenistön kuntoa ja motivoida heitä liikkumaan myös seuratoiminnan ulkopuolella.

Juhlat

Merkittävimmit juhlat vuosikymmenen aikana olivat seuran perinteitä noudattavat vuosijuhlat – vuonna 1985 MesTo juhli 70-vuotisjuhliansa näyttävästi. Vuotta voidaan pitää jopa seuran siihenastisen historian suurimpana ”julkisuusvuotena”. Mittava työ urheilun, työväestön ja TUL:n hyväksi näkyi laajalti seuran toiminnassa. Juhlavuosi keräsi Tampereen seudulla myös median kiinnostusta. Juhlan kunniaksi seuralehti Mestolaista painettiin jopa 15 000 kappaletta. Seuran kunniaksi järjestettiin Messukylän Työväentalolla perinteiset juhlatanssit 20.4.1985, joissa solistina toimi Anita Hirvonen. Tansseihin osallistui jopa 400 juhlijaa. Varsinainen pääjuhla pidettiin päivää myöhemmin samaisessa paikassa ja yleisöä kertyi noin 300 henkeä. Illan ohjelma muodostui erilaisista näytöksistä, seuran uuden kulkuelipun vihkimisestä sekä juhlaillan päättämisestä illalliskutsujen muodossa Ravintola Kaksikossa.

Muita merkittäviä juhlia, joihin seura osallistui, olivat mm. vuonna 1982 järjestetyt SPL:n 75-vuotis juhlat sekä TUL:n liittojuhlat. Liittojuhlat järjestetään kymmenen vuoden välein ja niiden merkitys MesTolle on suuri. Vuoden 1989 liittojuhliin osallistui ennätysmäärä MesTon aktiivisia jäseniä, jopa 107 urheilun ystävää. Liittojuhlissa oli edustettuna seuran lentopallo- sekä jalkapallojoukkueet, jotka esiintyivät hienosti seuraperinteitä kunnioittaen. Myös TUL:n Tampereen piirin juhlat ovat mainitsemisen arvoisia, sillä osallistuminen niihin on ollut MesTolle tärkeää. Mm. vuonna 1981 seuran jalkapalloilijat osallistuivat kaikkien joukkueidensa voimin Tampereen piirin juhliin.

6.3. *Lentopalloilun huipulle 1990-luvulla*

1990-luvun alku oli Suomelle taloudellisessa mielessä lähes katastrofaalista aikaa. Suomen poliittista yhteiskuntaelämää leimasi uuden keskustavetoisen hallituksen ja Suomen Pankin väliset vastakohtaisuudet. Vastakkainasettelua aiheutti se, että Suomen Pankki pyrki kaikin keinoin puolustamaan kovan linjan rahapolitiikkaansa. Heikon taloudellisen tilanteen vuoksi Suomen Pankki päätyi devalvoimaan markan jopa 14

prosentilla. Vuoden 1992 syksyllä viennin ja työttömyyden kriisin jatkuessa markka päästettiin kellumaan ja tämän seurauksena se menetti ecuun nähden arvoaan huimat 27 prosenttia. Työttömyys kasvoi Suomessa ennätysellisiin lukemiin, ja vuonna 1993 tilastojen mukaan 515 000 suomalaista kärsi työttömyydestä. Markan arvon pudottua vienti kasvoi nopeasti, mutta investointiaste pysyi edelleen alhaisena. Vuoteen 1995 mennessä valtion velkaantuminen oli kasvanut yli kaksi kolmasosan kansantuotteesta, eli yli 350 miljardin. 1990-luvun poliittisen kentän toiminnalle oli ominaista se, että SDP kieltäytyi sekä vuoden 1991 että 1995 vaalien jälkeen hallitusyhteistyöstä Keskustan kanssa. Maaliskuun 1999 eduskuntavaaleja leimasi puolestaan kansalaisten alhainen osallistumisprosentti, 65,2, jota pidettiin suorastaan hälyttävänä. Prosenttiluku oli alhaisempi kuin milloinkaan toisen maailmansodan jälkeen. (Jussila ym. 2006, 331–332,337, 341)

6.3.1. Erikoistumisen ja kilpailullistumisen aikakausi

MesTo oli urheilupiireissä perinteisesti tunnettu yleisseurana, eli seurana, joka pyrki harjoittamaan useita eri lajeja sekä kilpailemaan niiden puitteissa. Suurin osa TUL:n jäsenseuroista oli yleisseuroja, kun taas SVUL:n seurat kuuluivat erikoisseurojen joukkoon. Vuosikymmenien edetessä MesTon kehitys alkoi kuitenkin kulkea erikoistumisen suuntaan, nimenomaan siten, että lentopalloilun korostuminen kilpailullisella ja toiminnallisella kentällä oli ensisijaista. 1990-luvulle ominaista ollut urheilutoiminnan pirstoutuminen eri osiin, ja huippu- sekä kilpaurheilun korostuminen (Itkonen 1992) näkyivät MesTon toiminnassa voimakkaasti, sillä lopulta lentopalloilu oli ainoa laji, jossa seura kilpaili. Useimpien seurojen resurssit eivät enää huippu-urheilun korostumisen aikakaudella riittäneet kuin yhden lajin täysipainoiseen kehittämiseen. Luonnollisena kehityskulkuna voidaan pitää sitä, että myös yleisseurat alkoivat hiljalleen muuttua erikoisseuroiksi.

Seuratoiminnassa tehtiin suuria päätöksiä 90-luvulla; oli päätettävä toiminnan kehittämisestä kilpaurheilun tai kuntourheilun pohjalta. Seuratoiminnan muutokset kytkeytyivätkin pitkälti siihen, haluttiinko toiminnan ensisijaiseksi tavoitteeksi menestyminen kilpakentillä vai harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen ei-kilpailulliselta kuntoliikuntapohjalta. Myös MesTon toiminnassa muodostui tarkka raja ”harrastamisen” ja ”kilpailemisen” välille – seuran toimintalinjaksi valittiin

jälkimmäinen. Nousujohteinen tuloskehitys 1990-luvulla edesauttoi kannattajien määrän kasvattamista, mutta samalla menestys edellytti toiminnan keskittämistä. Tämä puolestaan edellytti lentopalloiluun panostamista siinä määrin, että kaikki muut lajit (sekä toiminta) jäivät selkeästi taka-alalle. 1990-luku oli monessa muussakin mielessä merkittävä MesTolle; vuosikymmenen aikana jalkapallotoiminta lopahti kokonaan ja lentopallo kohosi kovan panostuksen myötä ennennäkemättömään kukoistukseen. Seura-aktiivien alhainen määrä oli pitkään ollut ongelmallinen seuratoiminnan kannalta, ja 90-luvulla tilanne ei helpottunut lainkaan. Myös kansallisella tasolla seuratoiminta-aktiivisuus oli laskusuunnassa. Lama ja yhteiskunnalliset ongelmat aiheuttivat päänvaivaa monelle urheiluseuralle - MesTokin sai kokea niiden vaikutuksia jossakin määrin sekä taloudellisessa että urheilullisessa toiminnassaan. 1990-lukua voidaan myös kiistatta pitää urheilukulttuurin suunnanmuutoksen vuosikymmenenä; ammattimaistuminen, kilpailullistuminen, kaupallistuminen sekä kansainvälistyminen valtasivat vauhdilla alaa. (Itkonen 1992.)

1990-luvulla MesTon panostus junioritoimintaan eri lajeissa oli erittäin vahvaa. Osoituksena tästä olivat valmentajille tulleet huomionosoitukset Tampereen urheilunedistämissäätiöltä. Seura-aktiivien kasvattaminen juniorityön myötä oli yksi seuran toiminnallisista tavoitteista. Tarkoituksena MesTolla oli kasvattaa sellaisia seura-aktiiveja, joiden sitoutuminen seuran toimintaan mahdollistaa sen vakaan kehityksen. MesTon toiminnassa jaostoilla oli edelleen erittäin vahva rooli ja ne vastasivat eri lajien toiminnan suunnittelusta.

6.3.2. Talouden vakauttaminen tavoitteena

Taloudellisesti uusi vuosikymmen ei alkanut yhtä hyvin kuin 80-luku oli loppunut. Lamavuosista johtuen kaupungin avustus väheni hieman, mutta sen merkitystä seuran rahoituspohjalle ei kuitenkaan voida vähätellä. Seuran kokonaistulot olivat siis heikon kansallisen talouskehityksen vuoksi laskeneet ja kulut vastaavasti nousseet. Etenkin jalkapallojuniorit haukkasivat budjetista suuren osan. Myös koulutuskustannukset olivat nousussa; positiivisesti ajateltuna kustannusten nousu oli merkinä seuran henkilöstön koulutuspääoman ja ammattitaidon kasvusta. Tanssitoiminta oli tyrehtynyt lähes kokonaan ja tanssiaisten järjestäminen oli melko epäsäännöllistä; tansseja järjestettiin

enintään kerran kuukaudessa sekä juhlapyhinä. Talouden pohjana 1990-luvulla olivat edelleen MesTon omistamasta kioskista saatavat vuokratulot. Pientä lisää tuloihin toivat mm. jäsenmaksut, teatterilippujen myynti ja erilaisten tapahtumien järjestäminen. Tapahtumajärjestelyt seuran tulonlähteenä olivat kuitenkin huomattavasti menettäneet merkitystään aiempiin vuosikymmeniin verrattuna. Seuran talous oli 90-luvun alkupuolella täysin velaton, mutta talouden vakavana uhkana pidettiin kuitenkin kuntien toteuttamia säästötoimia.

Hyvän tuloskehityksen myötä toiminnan laajeneminen näkyi osaltaan myös seuran taloudessa; uusia investointeja suunniteltiin esimerkiksi uuden pakettiauton hankkimisen muodossa. Kioskin nykyaikaistaminen oli sen vuokrausta ajatellen olennainen toimenpide, johon ryhdyttiin 90-luvun lopussa. Lentopallojaoston aktiivisuus varojen hankinnassa oli seuralle suuri apu ja samalla tärkeä tulonlähde; aktiivinen lentopallojaosto osallistui muun toiminnan lisäksi varojenkeruuseen myymällä erilaisia tuotteita ja tavaroita.

6.3.3. Jäsenistö naisvaltaiseksi

MesTon jäsenmäärä oli ollut jo edellisen vuosikymmenen ajan hienoisessa laskussa, ja vuonna 1990 seuralla oli jäseniä 760. Lentopalloilussa painopisteen siirryttyä tyttöjoukkueisiin naisten määrä koko jäsenistöstä oli kasvanut. Vuonna 1992 seuralla oli jäseniä 775, joista alle 15-vuotiaita oli noin kolmannes. Jäsenistön nuortuminen kertoo myös osaltaan juniorityön (etenkin lentopalloilussa) tehokkuudesta sekä laajentumisesta.

1990-luvun lopussa MesTon jäsenistö koostui erilaisista jäsenryhmistä: kilpailu-, kuntosuoritus-, harrastus- ja kannustajaryhmistä. Suurin osa jäsenistöstä oli jollakin tavalla joukkue- ja kilpailutoiminnassa mukana. Suuri joukko mestolaisia osallistui myös arvokkaaseen nuorisotoimintaan. Seurajäsenistöstä kolmasosan tuolloin muodostivat aktiiviurheilijat. Loput jäsenistön kaksi kolmannesta kuuluivat harrastus-, kannustus- sekä vapaajäsenten ryhmiin. Vapaajäsenet ovat MesTon entisiä jäseniä, joiden osallistuminen seura- ja kannustustoimintaan nykyisellään on erittäin vähäistä, mutta jotka kuitenkin maksavat seuran jäsenmaksun.

6.3.4. Naisjaosto vireille

Naisjaosto saatettiin uudelleen vireille heti vuosikymmenen vaihduttua. 1980-luvun lopussa naisten toiminta oli tyrehtynyt lähes kokonaan, mutta uuden vuosikymmenen käännyttyä naisjaosto aloitti jälleen aktiivisen toimintansa. Naisten toiminnan pääpainopisteenä oli edelleen voimistelu, mutta he puuhailivat myös tapahtumajärjestelyjen parissa. Voimistelu oli seuran alkuvuosiin verrattuna muuttunut kilpailutoiminnasta lähinnä erilaisten jumppien muodossa tapahtuvaksi kuntourheiluksi. Useamman vuoden tauon jälkeen, 1990-luvulla MesTo osallistui joukkuevoimistelun piirimestaruuskisoihin tyttöjen voimistelujoukkueella. Voimistelukilpailujen aikaansaama kimmoke sai seuran osallistumaan joukkue- ja välinevoimistelukilpailuihin useana vuonna 90-luvun aikana. Myös tyttöjen voimisteluleiri vakiinnutti asemansa vuosittaisten urheilutapahtumien joukossa. Naisjaoston pääasialliset tehtävät jumppatoiminnan vetämisen ohella koskivat tälläkin vuosikymmenellä TUL:n Tampereen piirin tapahtumien järjestämistä. Naistoiminnan historiikki oli myös työn alla 1990-luvulla.

Naisjaoston toiminta vireytyi entisestään huvitoimikunnan toiminnan hiivuttua vuonna 1992. Tämän jälkeen naisjaoston harteilla oli urheilukenttien ulkopuolisen yhteistoiminnan järjestäminen. Huomattavaa tosin on, että mitä pidemmälle 90-lukua mentiin, sitä vähäisemmäksi yhteinen virkistys- ja huvitoiminta kävi. Naisjaoston pitkäaikaisena edustajana TUL:n Tampereen piirissä toimi Sinikka Siltanen. Vuosikymmenen viimeisinä vuosina naisjaoston toiminta hiljalleen hiipui, ja lopulta se vastasi enää voimistelutoiminnan järjestämisestä sekä ylläpitämisestä.

6.3.5. Lentopallon nousukausi

1990-lukua ei suotta pidetä mestolaisen lentopalloilun kukoistuskautena. Uusi vuosikymmen lentopalloilun osalta tosin alkoi vaihtelevissa merkeissä, ja vuonna 1990 koettiin suuria toiminnallisia ongelmia lajin saralla. Seurassa käytiin paljon keskusteluja valmennusperiaatteista ja pelaajien osallistumisesta seuratoimintaan kilpailutoiminnan ohella. Naisten ja tyttöjen pelilliset saavutukset olivat hyviä. Tämän myötä tavoitteita oli mahdollista asettaa entistä korkeammalle, ja toiminnassa tunnistettiin

määrätietoisien työn tarve. Naiset voittivat ensimmäistä kertaa seuran järjestämän MesTo-turnauksen vuonna 1990. Kehitys miesten ja poikien lentopalloilussa ei edennyt yhtä suotuisissa merkeissä, sillä joukkueiden menestymismahdollisuuksia rajoitti jo useamman vuoden ajan jatkunut valmentajapula. Kyseinen ongelma oli vaivannut seuraa vuosikymmenten ajan myös muiden lajien puolella. Kaiken kaikkiaan lentopalloilun suosio sekä menestys 1990-luvulla olivat nousujohteisia ja se näkyikin suurena urakkana lentopallojaoston työmäärässä; jaostoaktiivit olivat puhtaasti talkootyöllä toiminnassa mukana ja ansaitsevat toiminnan pyörittämisestä varmasti suurkiitokset! Päävastuun lentopallojaoston toiminnan pyörittämisestä hoiti jaoston pitkäaikaisena puheenjohtajana sekä seuran lentopallovalmentajana toiminut Mikko Salo.

1990-luvulla seuran lentopalloilijoiden kokonaisjoukkue määrä oli kasvanut jo 11 joukkueeseen, joista kahdeksan oli tyttöjoukkueita, kaksi naisten ja yksi miesten joukkue. Hyvin koulutettujen valmentajien määrä oli MesTossa korkeampi kuin koskaan aiemmin. Seuran ensisijaisena tavoitteena lentopalloilussa oli harjoittaa kauaskantoista kehitystyötä sekä rakentaa lajille vakaa pohja. Vain sen myötä joukkueiden tasaisen menestyksen turvaaminen tulevaisuudessa olisi mahdollista. Lentopalloilussa oli vuosien saatossa muodostunut perinteitä turnausten saralla; seura osallistui vuosittain järjestämäänsä MesTo-turnaukseen, joiden kahdeksas vuosikerta pelattiin vuonna 1991. A-tyttöillä jokavuotisia turnauksia olivat Misaka-turnaus sekä TUL:n mestaruuskilpailut, joissa he voittivat kaudella 1990–91 hopeaa. SM-sarjaan A-tytöt nousivat vuonna 1990. Seuran pitkäaikaiset panostukset juniorityössä ilmenivät nuorisojoukkueiden huimana kehityksenä; hiljalleen seuran pelaajat alkoivat kerätä maajoukkue-edustuksia tililleen, esimerkiksi kaudella 1990–91 seuran edustajaksi maajoukkueleirille valittiin Mira Takkunen. Laajan juniorityön tuloksena voidaan pitää myös sitä, että E-tytöt voittivat aluemestaruuden vuonna 1992. Voittojen ja menestyksen myötä nuorisojoukkueiden harjoitustahti tiivistyi huomattavasti ja harjoituksia pidettiin 3-4 kertaa viikossa riippuen joukkueen tasosta ja pelattavasta sarjasta.

Nuorisojoukkueiden nopean kehityksen lisäksi myös naisten joukkueiden taso oli kovassa nousussa. Pitkän aikavälin kehitystyö, joka MesTossa oli täysipainoisesti aloitettu jo 1980-luvulla, näkyi positiivisena tuloskehityksenä naisjoukkueiden

pelillisissä esityksissä. I-joukkueen otteet pelikentällä paranivat vuosi vuodelta ja edellytykset asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi kohenivat. Naisten II-joukkue väläytteli myös hyviä otteita heti vuosikymmenen ensimmäisinä pelikausina, ja nousu III-sarjaan oli todella lähellä. Miehet puolestaan kilpailivat IV-sarjan paikoista, mutta alhainen pelaajamäärä koettiin todelliseksi ongelmaksi. Mestolaiselle lentopallolle oli tunnusomaista se, että naisten joukkueet koostuivat osittain nuorisoujoukkueiden parhaista pelaajista; iältään nuorten joukkueisiin soveltuvat pelaajat edustivat samanaikaisesti seuraa myös aikuisten sarjoissa. 1990-luvulla lajin parissa uurasti tietty ydinporukka, joista usealla oli kokemuksia sekä kilpailu- että valmennuspuolelta. Tämä oli selkeä etulyöntiasema valmennusperiaatteita pohdittaessa.

Yhdeksännessä MesTo-turnauksessa vuonna 1992 oli ennätysmäärä osanottajia mukana, jopa 60 joukkuetta. MesTon naiset esiintyivät turnauksessa voitokkaasti ja hyvä vire jatkui edelleen tulevalla pelikaudella. Naiset nousivat II-sarjaan ja A-tytöt puolestaan voittivat SM-pronssia. Mestolaisen lentopalloilun huikea kehitys näkyi myös tilastoissa: vuonna 1992 TUL:n liittojoukkueissa seuraa edusti peräti kahdeksan tyttöä ja C-tyttöjen Sanna Järvinen pääsi mukaan maajoukkuepeleihin. Samaisena vuonna järjestettiin CSIT:n lentopallokisat Tampereella ja Suomen joukkueessa MesToa edusti kaksi tyttöä, Marika Peltola sekä Elina Heinonen. Naisten II-joukkue jatkoi pelejään IV-sarjassa. C-tytöt pelasivat I-sarjassa ja D-tytöt puolestaan SM-sarjassa.

Lentopalloilussa siihenastinen huippujakso koettiin vuosina 1996–97, kun nousujohteinen kausi sai arvoisensa päätöksen; vuonna 1997 MesTon naisten I-joukkue nousi ensimmäistä kertaa supersarjatasolle paikkaluovutusten jälkeen, ja samalla naisten uudeksi valmentajaksi tuli Vladimir Bartunov. Valmennusjohto oli yksimielinen siitä, että supersarjatasolla pelaajasopimuksien muodostaminen sekä kirjallisten tavoitteiden laatiminen ovat avainasemassa. Toisen merkittävän voiton naiset ottivat voittamalla seuran ensimmäisen TUL:n naisten mestaruuden. Tähän asti mestolainen lentopalloilu oli osittain toiminut ”harrastuspohjalta” ja lajin toiminnallinen organisaatio oli myös sen mukainen. Menestyksen kuitenkin kasvaessa myös seuran organisaatio pääsi osalliseksi suotuisasta kehityksestä. Seuraavina kausina (1998–99) ennen vuosituhanteen vaihtumista naisten joukkue jatkoi pelejään supersarjassa. Joukkue uudistui sarjanousun jälkeisille kausille lähes kokonaan ja teki ”farmisopimuksen” naisten II-joukkueen kanssa. Tavoitteena vuosikymmenen lopulla oli liigakarsintaan eteneminen ja vähintään

supersarjapaikan säilyttäminen. Naisten muut joukkueet pelasivat alemmilla tasoilla, lähinnä III ja IV-sarjassa.

Vihdoin myös laaja juniorityö alkoi tuottaa todellista menestystä, sillä naisten supersarjapaikan lisäksi kauden 1996–97 parhaita saavutuksia olivat C-tyttöjen pelaaminen SM-loppuotteluturnauksessa sekä E-tyttöjen aluepronssi. Samaan aikaan lentopalloilussa saatiin muutama uusi joukkue kokoon, mutta ongelmaksi muodostui se, etteivät harjoitusvuorot lisääntyneet samassa tahdissa joukkuemäärän kasvun kanssa. Nuorten sarjoissa menestystä tuli seuraavinakin vuosina C-tyttöjen sekä nuorten joukkueen (alle 21-vuotiaiden) voitettua pronssia ja B-tyttöjen saavutettua lounaisen alueen tuplamestaruuden. Vaikka A-tyttöjen joukkue oli menestynyt hyvin omassa sarjassaan, oli joukkueen sisäisessä yhteishengessä silti parantamisen varaa tulevia kausia ajatellen. Yhteishengen heikkous voi pahimmillaan laskea suoritusta ja pilata mahdollisuudet kärkisijoihin. Nuorisojoukkueiden suurimpana ongelmana vuosikymmenen aikana oli se, että osa tytöistä pelasi useassa eri joukkueessa samanaikaisesti. Tämä aiheutti ailahtelevuutta peliesityksissä ja esti yhteishengen kehittymistä jossakin määrin; sitoutuminen sekä keskittyminen tiettyyn joukkueeseen jäivät vaillinaisiksi ja vei usein tehoja nuorilta pelaajalupauksilta.

Nuorisotyössä edettiin 1990-luvulla siihen pisteeseen, että harjoitukset, ja osittain jopa turnauksetkin, alkoivat olla huomattavan ammattimaisia. Joukkueiden kehitys ja menestys vaativat itse pelaajien lisäksi heidän vanhemmiltaan suunnatonta tukea sekä apua. Merkkinä tehokkaasta ja hyvästä juniorityöstä 1990-luvulla olivat edelleen Tampereen urheilunedistämissäätiöltä saadut stipendit ja huomionosoitukset, joita seura saikin useampana vuonna. Mm. vuonna 1997 A-tyttöjen valmentaja Pertti Selin sai tunnustuksen onnistuneesta valmennustyöstä. Eniten maajoukkue-edustuksia MesTosta olivat vuosikymmenen aikana kahmineet nuorisojoukkueiden Sanna Lindholm, Katja Järvinen, Mira Takkunen, Sanna Järvinen, Minna Talvia, sisarukset Milla ja Salla Kerminen, Maarit Kuittinen, Sanni Hakala sekä Johanna Siuro.

6.3.6. Jalkapallokenttien hiljeneminen

1990-luku alkoi jalkapalloilun saralla vahvasti, eikä sen toiminnan pikaista loppumista vielä silloin osattu aavistaa. Uuden vuosikymmenen ensimmäisinä vuosina laji oli

edelleen seuran suosituin urheilumuoto ja se päihitti jopa nousussa olevan lentopallon. Edustusjoukkueen itsetunto oli korkealla, vaikka nousu V-divariin jäi toteutumatta. Joukkueen taso oli edellisvuosia korkeampi ja valmentajina jatkoivat 80-luvun tapaan Olli Lindroos ja Kari Wallenius. MesTossa suunniteltiin kovasti jalkapalloilun juniorityön tehostamista, sekä samalla sen laajentamista. Seuran toimintaa vaikeuttanut valmentajapula oli kuitenkin suurena esteenä laajentamishaaveille. Valmentajapulan ohella jo useamman vuosikymmenen ajan MesToa vaivannut harjoittelupaikkojen sekä -vuorojen ongelma oli edelleen mittava. Nämä tekijät olivat osaltaan vaikuttamassa siihen, että mestolainen jalkapalloilu laajenemisen sijaan suistui sivuraiteille, ja tyrehtyi lopulta kokonaan.

1990-luvun ensimmäinen jalkapallokausi alkoi vahvasti edellisvuosien lajisaavutusten tasoon nähden, sillä edustusjoukkue nousi V-divariin ja ikämiestenkin pelit olivat sujuneet hyvin. Vuonna 1992 tehtiin mestolaisessa jalkapalloilussa historiaa, kun C-juniorit voittivat Palloliiton sarjoissa piirimestaruuden. Tällaista voittoa ei yksikään seuran jalkapallojoukkue ollut aiemmin saavuttanut. Voittoaustalla oli aktiivinen talkootyö sekä koulutetut valmentajat. Voitosta huolimatta seuraavat vuodet olivat jalkapalloilussa kuitenkin hiljaiselon aikaa; kilpailutoimintaa toki oli, mutta se oli yleisilmeeltään melko laimeaa. Tästä esimerkkinä on se, että kaudella 1996–97 edustusjoukkue pelasi ainoastaan SPL:n Tampereen piirin II-divaripelejä, eikä se ollut enää mukana taistelemassa voitoista kansallisella sarjatasolla. Samoihin aikoihin pelaajien vähäisyys alkoi aiheuttaa todellisia ongelmia joukkueiden peliesityksissä.

Kaudella 1997–98 tehtiin jalkapalloilussa edustusjoukkueen kohdalla merkittävä päätös: joukkue luopui sarjapaikastaan ja samalla päätettiin lopettaa kilpailutoiminta jalkapalloilun edustusjoukkueetasolla. Syyt jalkapallokenttien hiljenemiseen, ja lopulta joukkueiden lopettamiseen, johtuivat pääosin aktiivisten pelaajien vähäisestä määrästä. Tämä aiheutti sen, että vähäisetkin, jäljellejääneet joukkueaktiivit lopettivat pelaamisen MesTossa ja siirtyivät muihin joukkueisiin. Tampereella oli jo aiemmin koettu yleisenä ongelmana se, että pienet yleisseurat olivat useamman vuoden ajan menettäneet lupaavimpia pelaajiaan suurille ja nimekkäille seuroille - niin juniori- kuin aikuissarjatasollakin. Taistelu jalkapalloilun saralla oli kovaa Tampereen kokoisessa kaupungissa, jossa monella seuralla oli kohtuutasoinen jalkapallojoukkue kisaamassa sarjatason pelipaikoista. Vuoden 1998 päätöksen seurauksena ikämiesten

jalkapallojoukkue oli lajin ainoa mestolainen joukkue, joka mitteli voitoista kansallisella sarjatasolla. Odotettavissa kuitenkin oli, että jalkapalloilu lajina tulisi lähitulevaisuudessa katoamaan mestolaiselta urheilukartalta kokonaan.

6.3.7. Huvi- ja virkistystoiminnan merkitys vähenee

Virkistystoiminnan väheneminen 1990-luvulla oli silmiinpistävän huomattavaa. Vuosikymmenen alussa vuotuisesti järjestettäviä tapahtumia oli enää muutamia; perinteiset joukkueiden omat saunaillat säilyttivät suosionsa, mutta seuran koko jäsenistön yhteiset tapahtumat kävivät vähiin. Teatteriretket, jotka suuntautuivat eri paikkakunnille, olivat lähestulkoon ainoita tapahtumia, joissa eri lajien sekä joukkueiden edustajilla oli mahdollisuus tavata toisiaan. Satunnaisesti järjestettiin myös syys- sekä kevätiehoja, jotka olivat avoimia kaikille jäsenille. Ainoana suurempana yhteistapahtumana 1990-luvun alkupuolella oli seuran 75-vuotisjuhla, joka järjestettiin 31.3.1990. Juhlat olivat täysiä kymmeniä huomattavasti hillitymmät ja ne olivat lähinnä iltamien tapaiset. Näillä tapahtumilla oli kuitenkin vähäinen vaikutus yhteisön ylläpitämisessä ja yhteishengen nostattamisessa. Seuratoiminnan tavoitteena ei enää ollut samanlaisen yhteisöllisyyden rakentaminen, kuin mitä kahdella aiemmalla vuosikymmenellä oli tavoiteltu. Kilpailutoiminnan vaatavuus sekä sitovuus olivat ensisijainen resurssien suuntaamisen kohde. Yksi keskeisistä virkistys- ja yhteistoiminnan vähäisyyttä selittävästä tekijöistä oli talkoohengen huomattava lasku; uusia seuratyöstä kiinnostuneita talkootyöläisiä oli vaikea tavoittaa ja kilpailutoiminnassa mukanaolevat halusivat keskittyä ainoastaan seuratoiminnan kilpailulliseen puoleen. Talkooporukan kokoamisesta ja uusien seura-aktiivien kasvattamisesta oli muodostunut niin suuri haaste, että siihen ei MesTo enää 1990-luvulta edespäin ole pystynyt kunnolla vastaamaan.

1990-luvun lopun lähestyessä virkistystoiminta oli muuttanut muotoaan siten, että koko seuran kattavat tapahtumat olivat vähentyneet ja typistyneet joukkueittain järjestettäviin yhteisiin tilaisuuksiin, mm. sauna-iltoihin. Tämä kertoo osaltaan seurakulttuurin muutoksesta sen, että seuratasolla toimiva yhteisö alkoi murentua palasiin, jotka käsittivät suppeamman, joukkuekohtaisen ryhmän yhteistoiminnan. Enää ei ollut yleistä, saatikka todennäköistä se, että kaikki tunsivat seurassa toisensa. Keskittyminen joukkuekohtaisiin kokonaisuuksiin muutti seurakulttuurin luonnetta huomattavasti

karsien siitä pois vielä 1980-luvulla vahvana ilmenneen yhteisöllisyyden sekä sen tärkeyden. Työväen Urheiluliiton merkitys seuralle oli 1990-luvulla huomattavasti vähäisempi kuin aiemmilla vuosikymmenillä. MesTo toki edelleen osallistui TUL:n järjestämiin tapahtumiin, mutta työläisideologia itsessään oli jo suurelta osin taaksejäänyttä elämää. TUL:n työläisurheilupohjainen merkitys työväestölle sekä sitä edustaville urheiluseuroille oli muutenkin vähenemässä. Mm. TUL:n mestaruuskilpailut olivat nykyään kaikille seuroille sekä joukkueille avoimet, eivät enää ainoastaan Työväen Urheiluliiton alaisuuteen kuuluville seuroille suunnatut.

1990-luku oli monessa mielessä vivahteikas vuosikymmen – toisaalta se oli menestyksen, mutta ennen kaikkea menetyksien vuosikymmen. Kilpailutoimintaa seurassa harjoitettiin enää lentopallossa; jalkapallojoukkueet junioritasolla sekä aikuisten sarjoissa ikämiehiä lukuun ottamatta olivat lopettaneet toimintansa kokonaan. Yhteishengen ylläpitäminen väheni romahdusmaisesti, ja virkistystoiminta lopahti lähes kokonaan. Naisjaoston toiminta keskittyi enää voimistelun ympärille, sillä perinteisistä tapahtumajärjestelyistä luovuttiin tyystin. Seuraorganisaation muutokset painoutuivat ammattimaistumisen sekä keskittymisen suuntaan. Tämä loi menestymismahdollisuudet seuran nykyisessä päälaajissa – lentopalloilussa. Talkooaktiivisuuden vähennyttyä ja muun toiminnan kuihduttua pois seuran kaikki resurssit suunnattiin lentopalloilun tukemiseen. Tämä tuottikin tulosta, sillä 1990-luku nosti Messukylän Toverit lentopalloväen tietoisuuteen taistelemaan tosisijoituksista!

6.4.2000-luvun MesTo – taistelua muuttuvassa toimintaympäristössä

Yhteiskunnallinen ja poliittinen passiivisuus jatkuivat edelleen 2000-luvun Suomessa. Vuoden 2000 kunnallisvaalien osallistumisprosentti jäi todella alhaiseksi, vain 55,9 prosenttia suomalaisista kävi äänestämässä. Vuoden 2003 eduskuntavaaleissa äänestysaktiivisuus ei juurikaan kohonnut. Vaalien lopputuloksena SDP joutui hyväksymään Keskustan kumppanikseen uuteen hallitukseen. Kuumimpia yhteiskunnallisen keskustelun aiheita 2000-luvun alussa olivat mahdollinen NATO-jäsenyys sekä kasvavat tuloerot. Vuonna 2004 nousuun kääntynyt kansantalouden ei ole kyennyt vakuuttamaan kansalaisia elintason pysyvyydestä tai sen vakaudesta. Levottomuutta ovat lisänneet työmarkkinoiden häiriöt sekä suuryritysten tunteita

kuohuttaneet optiosopimukset. Suurimmat huolenaiheet liittyvät terveydenhoidon rapistumiseen sekä koulutoimeen kohdistettuihin säästötoimenpiteisiin. (Jussila ym. 2006: 341, 345, 346)

Urheiluseuratoiminnassa 2000-lukua voidaan pitää monessa suhteessa uuden alkuna; MesTo oli 1990-luvulla tehnyt laajan pohjatyön tulevaa menestystään varten. Ylimääräiset toiminnot olivat karsiutuneet pois, ja tämä edesauttoi seuraa keskittymään vain olennaisimpaan, lentopallotavoitteiden saavuttamiseen. Laaja ja pitkäjänteinen juniorityö oli täyttänyt jo edellisen vuosikymmenen lopulla tavoitteensa. Se tarjosi hyvän ponnahduslaudan 2000-luvun koitoksiin; tärkeänä tavoitteena oli luoda omista kasvateista huippulupauksia, jopa kansainvälisille areenoille asti.

6.4.1. Taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset 2000-luvulla

Vuosituhanen alku oli useammalla toiminnan saralla positiivinen ja toiveita herättävä. Seuran talous oli tasapainossa ja lentopalloilun tulevaisuus vaikutti menestyksekkäältä. Taloudellisen toiminnan saralla tärkeimpiä investointeja tehtiin jo 1990-luvun lopulla aloitettuun kioskin saneeraukseen. Tavoitteena oli varmistaa tulevaisuutta ajatellen kioskin vuokratulojen jatkuvuus nykyaikaistamalla liiketila siten, että tulevaisuudessa kioskin vuokraamisessa ei tulisi olemaan ongelmia. Kioskin uudistaminen tapahtui lainarahoituksen avulla, sillä suoritettavat toimenpiteet olivat laajahkoja. Kioskiremontti saatiin päätökseen vuoden 2000 loppupuolella.

Lentopalloilun huikea tuloskehitys tyttöjen ja naisten kohdalla vaikutti myös seuran hallintoon. Tärkeänä pidettiin omien toimitilojen olemassaoloa sekä niiden siisteyttä. Tämän vuoksi MesTo päättikin kunnostaa toimistonsa edustuskuntoon tulevia koitoksia varten. Naisten liiganousu keväällä 2001 aiheutti seuralle taloudellisia haasteita, jopa ongelmia, sillä sarjamaksut olivat suuret, etenkin pienen ja kokemattoman seuran resursseihin nähden. Sarjamaksujen suuruudesta kertoo varmasti paljon se, että niiden kokoon saamiseksi MesTo myi jopa omistamansa puhelinosaakkeet.

Muutoksia MesTon rahoituspohjassa on tapahtunut hyvin vähän, sillä tälläkin vuosituhanella merkittävimpiä tulonlähteitä ovat kioskin vuokratulot, kaupungin avustus sekä lentopallonaisten kausijulkaisun mainostuotot. Talouden suhteen aiempiin

vuosikymmeniin verrattuna suurin eroavaisuus lienee siinä, että MesTon järjestämä tanssitoiminta on loppunut kokonaan. 2000-luvulla tanssiaisia ei ole järjestetty enää lainkaan, sillä kysyntä tanssiaisten kaltaiselle tapahtumalle on ollut lähes olematonta. 1990-luvulla tanssiaisia järjestettiin vielä satunnaisesti, mutta niiden merkitys seuran taloudelle oli jo tuolloin melko näennäinen. Tämä muutos on siinä mielessä merkittävä, että tanssiaistoiminta muodosti vielä 1970–80-luvuilla yhden seuran tärkeimmistä tulonlähteistä ja toimi samalla tärkeänä yhteisön koossapitävänä voimana. Tanssiaiset toimivat tuolloin seuran talouden kivijalkana tarjoten toimivan rahoitusmuodon aktiiviselle seuratyölle.

6.4.2. Lajikartalla ainoastaan lentopallo

Jalkapallotoiminnan täysin loputtua lentopallo oli ainoa laji, jossa seuran puitteissa kilpailtiin. Suuria haasteita olikin luvassa heti uuden vuosituhannen alkuun; Tampereella järjestettävän lentopalloturnauksen, Power Cupin, järjestelytoimet olivat pääosin MesTon vastuulla. Turnaukseen odotettiin yli 8000 osallistujaa ja valmisteluihin tarvittiin suuri ja aktiivinen talkooporukka. Yllättävää kyllä, talkoohenkeä löytyi vielä sen verran, että suuri talkootyöläisten joukko saatiin kokoon. Power Cupin järjestelytoimet vaativat seuralta huikeat 3000 talkootyötuntia. Hieman myöhemmin järjestettiin TUL:n Tampereen piirin piirijuhla. Power Cupin laajat järjestelytehtävät verottivat sen verran voimia, että seuran osallistumisaste piirijuhlaan jäi alhaiseksi. Juniori- ja naispelaajien määrä oli ollut kasvussa jo muutaman viimeisen vuoden ajan; jäsenistö koostui 48:stä alle 18-vuotiaasta tytöstä, 122 aikuispelaajasta sekä 200 vapaajäsenestä. Vapaaajäsenten joukko oli huomattavan suuri verrattuna muuhun jäsenistöön, mutta luvussa tulee huomioida se, että nimenomaan seuran organisaatiota pyörittävät henkilöt sekä talkootyöporukka suurilta osin kuuluvat vapaajäseniin.

Naisten ja tyttöjen lentopalloilun taso nousi vuosi vuodelta. Naisten joukkuemäärä kasvoi neljään joukkueeseen, joista I-joukkue palloili edelleen supersarjatasolla vuonna 2000. Naisten joukkueen kehitys oli viimeisten vuosien ajan ollut tasaista, mutta hienoisesti nousujohteista. Naisten I-joukkueen harjoituspaikkana toimi seuralle perinteinen paikka, Kaukajärven vapaa-aikatalo. Valmentajana toimi Kai Kortteinen.

Naisten joukkueen pelaajarunko koostui puoliksi A-tyttöissä pelaavista lupauksista. Muutoinkin naisten joukkueiden ja nuorisojoukkueiden harjoituksia pyrittiin yhdistämään, sillä tavoitteena oli junioreiden taitojen kehittäminen. Juniorityön ja uusien pelaajalupausten kehityksen kannalta tämä oli eriarvoisen tärkeää, mutta toisaalta kahdessa joukkueessa pelaaminen kasasi paineita sekä väsymystä junioripelaajien otteisiin. Naisten II-joukkue kunnostautui nousemalla lentopalloilun II-sarjaan keväällä 2000.

Seuraavana vuonna naisten lentopalloilu koki huippuhetkiä; keväällä 2001 naisten joukkueen peleissä kaikki palikat osuivat kohdalleen ja nousu lentopalloliigaan tuli todelliseksi. Menestyksen lisäksi liiganousu aiheutti myös seurajohdolle haasteita. Liiganousun jälkeen alkoi uuden joukkueen rakentaminen tulevaa koitosta varten sekä joukkueen muokkaaminen siten, että se täytti liigakelpoisuusehdot. Liiganousun myötä myös MesTossa on turvauduttu ulkomaispelaajien hankintaan; tällä hetkellä naisten joukkuetta vahvistaa brassipassari Tina Guimaraes. Ulkomaalaisvahvistukset kertovat osaltaan seuran lentopallotoiminnan ammattimaistumisesta sekä kansainvälistymisestä. Nykyään pelin henki sekä menestymistavoitteiden saavuttaminen edellyttävät ulkomaalaisten, huipputason pelureiden hankkimisen seuraan. Ensimmäisen, historiallisen liigavoiton naisten joukkue koki 7.10.2001 Vaasan Vasamaa vastaan lukemin 3-1. Tämän jälkeen joukkueella alkoikin kahdeksan ottelun tappioputki, joka osaltaan vaikutti siihen, ettei menestystä liigatasolla liiemmin tullut. Kaiken kaikkiaan MesTon naiset kilpailivat liigatasolla kolmen kauden ajan. Joukkue ei sijoittunut yhdelläkään kaudella sarjataulukon kärkipäähän, mutta kehitti tasaisesti omaa pelityyliään ja sai arvokasta kokemusta suomalaisen lentopalloilun korkeimmalta kilpailutasolta. Keväällä 2004 joukkue kuitenkin putosi takaisin supersarjaan, jossa se on pelannut aina näihin päiviin saakka.

Nuorisosarjoissa vuosituhat käynnistyi menestyksekkäästi, sillä seuran A- sekä B-tytöt voittivat molemmat SM-hopeaa vuonna 2000. A-tyttöillä muutaman vuoden ajan ongelmana ollut heikko yhteishenki oli parantunut huomattavasti ja joukkueen sisällä toisia kannustettiin vilpittömästi. Juniorityössä MesTo pyrki ennen kaikkea harjoittelun laadun parantamiseen sekä lisäämiseen, ja sitä myöten hyvien tulosten tavoittamiseen. Tekniikan kehittäminen ja pelin monipuolistaminen olivat myös tavoitelistan kärkisijoilla junioreiden kehitystyössä. Nuorisotyötä tukemaan järjestettiin mm. erilaisia

leirejä eri ikäluokan edustajille. Seuraavina vuosina juniorijoukkueet valtasivat usein paikan SM-loppuotteluissa, mutta silti kirkkain mitali jäi vielä puuttumaan. Vielä tähän päivään mennessä MesTon nuorten joukkue ei ole saavuttanut ykkössijaa SM-sarjatasolla. Menestystä on kuitenkin tullut tasaiseen tahtiin, ja tulevaisuudessa kultaisen mitalin tavoitetta pidetään realistisena.

MesTo-turnaus säilytti edelleen 2000-luvun pyörteissä suosionsa ja osallistujia riitti tasaisesti viidenkymmenen joukkueen molemminpuolin. Turnauksella on jo suhteellisen pitkät perinteet, ja tarkoituksena seuralla on edelleen jatkaa sen järjestämistä. Vuonna 2007 järjestettävä MesTo-turnaus edustaa jo 24:tä vuosikertaansa. Tulevaisuudessa menestystä voidaan odottaa juniorijoukkueilta, etenkin seuran C-nuorten kohdalla odotukset ovat korkealla. Toinen tulevaisuuden potentiaalinen menestysjähdokas on MesTon A-tyttöjen joukkue. A-tyttöjen joukkueeseen tuo vahvuutta se, että monella joukkueen pelaajalla on pelipaikka myös edustusjoukkueessa. Naisten taistelu supersarjassa jatkuu ja tavoitteena on pääsy liigakarsintoihin; lentopalloyleisölle naisten joukkue on 2000-luvulla tarjonnut hyvää viihdettä sekä jännittäviä pelihetkiä.

6.4.3. Voimistelun asema kuntourheiluna säilyy

Lentopalloilun ohella MesTon kokoonpanossa on sentään pysynyt yksi vakaata suosiota kautta aikain nauttinut laji – voimistelu. Voimistelun tasainen ”suosio” jatkuu yhä; osallistujia jumppatunneilla on ollut keskimäärin 15. MesTo on tietoisesti päättänyt, että edes yhdestä kuntourheilumuodosta seurassa pidetään kiinni. On tärkeää, että seura järjestää urheilutoimintaa, johon kenellä tahansa on mahdollisuus osallistua - urheilu- sekä kilpailutaustasta riippumatta. Seuran järjestämät jumppatunnit tarjoavat hyvän vastuksen mm. kuntosalien ryhmäliikuntatunneille, sillä seuralla on käytettävissään ammattitaitoisia vetäjiä ja tuntien alhainen hinta toimii hyvänä vetonaulana. Tärkeää on huomioida myös se, että nykytrendien mukaan kuntosaliketjut edellyttävät jäsenensä sitoutumaan kuntourheiluun tietyksi, pidemmäksi ajanjaksoksi. Tällaista samanlaista sitovuutta ei vaadita seurojen tarjoamissa kuntourheilumuodoissa, ja tämä houkuttelee monia harrastajia puoleensa.

6.4.4. Virkistystoiminta ja talkootyö taaksejäänyttä elämää

Eniten 2000-luvun seuratoimintaa varjostaa virkistystoiminnan ja yhdessä tekemisen katoaminen. Näiden ohella myös talkootyön määrä on vähentynyt hurjasti. Nykyään MesTon seuratyöhön on vaikea houkutella uusia aktiiveja, jotka olisivat kiinnostuneita seuran hallinnollisista tehtävistä. Tämän vuoksi seuran hallituskin yhä muodostuu osittain siitä ”ydinporukasta”, joka on ollut toiminnassa mukana jo usean kymmenen vuoden ajan. Toinen haasteita tarjoava ulottuvuus seuratoiminnassa on talkootyöporukan innostaminen ja toimintaan mukaan saattaminen. Tämä haaste on mittaluokaltaan sen verran suuri, että lähivuosina siihen tuskin löydetään muuta ratkaisua kuin raha!

6.5. MesTon tie 1970-luvun yleisseurasta nykypäivän erikoistujaksi

Aikakautena viimeiset kolmekymmentä vuotta ovat olleet tapahtumarikasta aikaa MesTon historiassa; seuran kehitys 70-luvulta nykypäivään on mukaillut pitkälti yleistä suomalaista liikunta- ja seurakulttuurin linjaa. Harppaus 1970-luvun yleisseuratoiminnasta 2000-luvun erikoisseuraksi tapahtui kaiken kaikkiaan nopeasti ja lyhyen ajan puitteissa. Kehitys erikoisseuraksi ei suinkaan ole kestänyt kaikkia viimeisimpiä kolmeakymmentä vuotta, vaan suurin muutos tapahtui 1990-luvulla, jolloin yhteiskunnallinen kehitys muutoinkin oli vivahteikasta ja eteni suurin askelin. Osalliseksi suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen, ”uuteen suuntaan”, ovat myös päässeet urheiluseurat sekä kilpaventät. Kansainvälinen kehitys sekä liikuntakulttuurin muutokset ovat olleet viitoittamassa tietä, jota myös suomalainen urheiluelämä lähti seuraamaan. Kansainvälisen vaatimustason nousu ja kilpailun kiristyminen (Itkonen 1992) ovat pakottaneet suomalaiset seurat erikoistumaan yhteen päälajeihin sekä panostamaan sellaiseen juniorityöhön, joka tähtää huippu-urheilijoiden synnyttämiseen, ja jopa luomiseen.

MesTon toiminnassa oli havaittavissa vielä 70-luvulla eri lajien tasaväkinen suosio; voimistelu, jalkapallo ja lentopallo olivat lajeja, joiden kaikkien puitteissa oli vireää toimintaa. Laaja lajitarjonta oli seuran toiminnan kannalta tärkeää, sillä sen avulla oli mahdollista houkutella uusia jäseniä toimintaan mukaan ja tarjota urheilutoimintaa

”jokaiselle jotakin”-periaatteella. Nykypäivänä enää harvalla seuralla on mahdollisuus keskittyä usean lajin tarjontaan – laaja lajitarjonta tapahtuu usein keskittymisen ja siitä saatavan kilpailuedun kustannuksella. Seurat, jotka keskittyvät usean lajin harjoittamiseen, toimivat usein harrastukselliselta pohjalta – eivät kilpailulliselta, saatikka sitten huippu-urheilulliselta perustalta.

MesTon lajikehitys on pääosin edennyt eri urheilumuotojen suosion mukaan. Jalkapalloa voidaan pitää kautta aikain suosituimpana MesTon harjoittamana urheilumuotona. Sen kukoistuskausi kattaa pääasiassa 1980-luvun, jolloin junioritoiminta oli vilkasta ja joukkueiden määrä oli huipussaan. 1990-luvulla jalkapallo alkoi osoittaa hiipumisen merkkejä, ennen kaikkea sitä vaivasi pelaaja- ja valmentajapula. Vuosikymmenen lopulla jalkapallotoiminta loppui lähes kokonaan; ainoa kilpaileva joukkue oli ikämiesten joukkue, joka sekin lopetti toimintansa 2000-luvun alussa. Voimistelun kehitys puolestaan on ollut vakaata aina seuran perustamisvaiheista lähtien. Voimistelu on yksi ensimmäisistä lajeista, joita MesTon jäsenet ovat harjoittaneet. Voimistelun kilpailutoiminta loppui jo varhain, ja sen jälkeen se onkin toiminut seuran kuntourheilumuotona. 1990-luvun muutamana vuotena seuralla poikkeuksellisesti oli oma tyttöjen joukkuevoimisteluryhmä, joka osallistui kilpailutoimintaan. Tämän jälkeen voimistelu on ollut lähinnä erilaisten jumppien muodossa tapahtuvaa kuntourheilua ja oman kunnon ylläpitoa. Edelleen 2000-luvulla seuran järjestämät jumppatunnit ovat olleet suosittuja ja niitä järjestetään pari kertaa viikossa Messukylän alueen kouluilla.

Tällä hetkellä MesTon toiminta keskittyy lentopallotoiminnan ympärille. Vielä 1970- ja osittain 1980-luvullakin lajin suosio oli melko alhainen; lentopallojoukkueiden määrä oli vähäinen ja innostuneita pelaajia oli vaikea löytää. 1980-luvun puolivälissä aloitettiin lentopallossa tehostetun juniorityön aikakausi, jonka myötä kiinnostus lajia kohtaan heräsi ja uusia harrastajia saatiin paljon lajin pariin. 1990-luvulla tehokkaan juniorityön tuloksena lentopallon joukkuemäärä kasvoi nopeasti, ja samalla naisten sekä tyttöjen joukkueiden peliotteet alkoivat olla menestyksekkäitä. Perusta mestolaisen lentopalloilun menestykselle luotiin 1990-luvulla; oma juniorityö sekä toimiminen asetettujen tavoitteiden puolesta olivat ensisijainen menestymisen lähde. 2000-luvulla joukkueet ovat jatkaneet nousujohteisia peliesityksiään. Nuorten joukkueet ovat saalistaneet useita SM-mitaleita ja seuran historian menestyksekkäimpänä saavutuksena

naisten joukkue pelasi muutaman kauden jopa SM-liigatasolla. Lajien suosituimmuuden ohella toinen kehitykseen vaikuttanut tekijä on ollut seurojen välinen paikallinen kilpailu. Tampereella pienet joukkueet ovat monessakin lajissa jääneet suurempien jalkoihin siten, että pelaajat ovat siirtyneet nimekkäiden suurjoukkueiden listoille. MesTossa jalkapalloilun kehitys lopahti siihen, kun pelaajat siirtyivät toisiin tamperelaisiin joukkueisiin.

Nykypäivän MesTon voisi puhtaasti luokitella kilpailutoimintaa harjoittavaksi seuraksi. Tämän kategorian alla MesTo kuuluu pääosin kilpailullis-kasvatuksellisiin seuroihin, sillä sen niukat resurssit osittain estävät, tai ainakin hidastavat, kohoamisen huippuseuraksi. Kilpailullis-kasvatukselliset seurat kantavat suuren vastuun kasvatus- ja juniorityöstä, mutta eivät voi resurssiensa vähäisyyden vuoksi taistella lähes yritysten tavoin toimivia huippu-urheiluseuroja vastaan. (Itkonen 2000.) Toisaalta kilpailullisen tason ja juniorityön laajuuden puolesta MesTon voisi luokitella jopa huippu-urheiluseuraksi, sillä seuran lentopallojoukkueet ovat edustaneet seuraa korkeimmalla mahdollisella sarjatasolla. Kuitenkaan organisatoriset ja taloudelliset edellytykset eivät anna MesTolle mahdollisuutta, ainakaan vielä, nousta huippu-urheiluseurojen joukkoon. Huippu-urheiluseuroja Suomessa edustavat mm. jääkiekkoliigan joukkueet. MesTon jäsenistö koostuu erilaisista jäsenryhmistä; suurin osa MesTon seurajäsenistöstä on urheiluseuratoiminnassa mukana insaidereina, eli luomassa toimintaa (Koski 2000). Insaidereihin kuuluu etenkin MesTon ydinporukkaan kuuluvat jäsenet, joista valtaosa on ollut mukana toiminnan suuntaamisessa jo useamman vuosikymmenen ajan. Toinen suuri, ja omalla tavallaan myös tärkeä joukko, on ”muukalaisten” muodostama kannustajaryhmä, joka pysyy seuratoiminnassa taustaroolissa, mutta toimii kuitenkin seuran aktiivisena kannustajana.

Jäsenmäärän kehitys MesTossa on ollut suhteellisen tasaista. 1970-luvulla seuran jäsenmäärän kehitys oli hienoisesti nousujohteista. Vuonna 1976 MesTolla oli rekisteröityneitä jäseniä 505. Seuraavana vuosikymmenenä jäsenmäärä oli edelleen kasvussa, parhaimmillaan seuran jäsenmäärä kipusi lähes 800 henkeen. 1990- ja 2000-luvuilla seura- ja järjestötoiminnan muutosten myötä jäsenmäärä on osoittanut laskun merkkejä. Pitkäaikaisten suosikkilajien, kuten jalkapallon, loppuminen on yksi jäsenmäärän laskua selittävä tekijä. Urheilukulttuurin kehittämiseen MesTo on päässyt vaikuttamaan erilaisten seuraedustusten myötä. Edustuksia seuralla on perinteisesti ollut

SPL:n Tampereen piirin jaostoissa sekä TUL:n Tampereen piirin jaostoissa. MesTon vakioedustajina eri jaostoissa ovat olleet Sinikka Siltanen (naisjaosto), Mikko Salo (lentopallojaosto), Olli Lindroos (jalkapallojaosto), Jouko Majanen (lentopallo) sekä aiempina vuosina Raimo Selkämaa (SPL:n valiokunta). Selkämaa edusti MesToa vuonna 1980 jopa SPL:n Tampereen piirin piirihallituksessa. Tämä on MesTon historiassa merkittävä edustus, sillä se oli ensimmäinen lajiaan.

Seuran panostaminen nuorisotyöhön on kautta historian ollut voimakasta; jo vuonna 1922 perustettiin ”vekaraosasto” ja 1932 nuortenjaosto, jotka ovat keskittyneet nuorison liikunnan harrastamisen edistämiseen. Yleisurheilu oli pitkään nuorison suosiossa, mutta myöhemmin suosikkilajin paikan valtasi jalkapallo. Tehokkaan juniorityön avulla seura on pyrkinyt nuoren harrastajakunnan olojen edistämiseen. Naisten toiminta on ollut merkittävässä osassa alusta alkaen. Naisten lajina on perinteisesti ollut voimistelu. MesTossa on pyritty edistämään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, mutta siinä ei vielä 70-lukuun mennessä ollut kovinkaan hyvin onnistuttu. (Perälä 1975: 31, 34–36.)

Toisin kuin MesTon toiminnallinen rakenne, talouden perusta on pysynyt vuosien saatossa melko muuttumattomana. Talouden perustana ovat edelleen samat tulonlähteet kuin 1970-luvun lopussakin; kioskin vuokratulot, kaupungin avustus, talkootyön voimin kerätyt tulot sekä kausijulkaisun mainostuotot. Kioskin vuokratulo toimii nykypäivänäkin lähes keskeisimpänä talouden perustana. Vuonna 1980 rakennettu kioski on valmistumisestaan lähtien ollut seuralle taloudellisessa mielessä kuin kultakaivos; siitä saatava tulo on vakaata ja varmaa. Kioski itsessään on ollut hyvä sijoituskohde, eikä sen ylläpito ole vaatinut ylitsepääsemättömiä panostuksia. Kioskitoiminnan lisäksi kaupungin avustus on jo kolmenkymmenen vuoden ajan ollut seuran taloudelle tärkeä tuki, ja on sitä yhä edelleenkin. MesTon taloudellinen tilanne on ollut suhteellisen vakaa kautta vuosikymmenten. Suurimpia heilahduksia taloudessa ovat aikaansaaneet vakavat yhteiskunnalliset ilmiöt sekä naisten nousu SM-sarjaan. Sarjanousu aiheutti paineita seuran taloudelle sekä organisatoriselle rakenteelle. Talouden kehitystä tarkasteltaessa huomionarvoista on se, että talkootyöinnokkuus on laskenut huomattavan paljon 1970-luvun aktiivisista vuosista. Talkootyön alhaista osallistumishalukkuutta voidaan nykyään pitää seuratyön suurena ongelmana sekä haasteena.

Suurin muutos 1970–80-luvun tulonlähteisiin verrattuna on tanssiaisten järjestämisestä luopuminen. Tanssi- ja iltamakulttuurin merkitys urheiluseuroille on ollut suuri; niiden avulla on ollut mahdollista kerätä varoja seuran toimintaan, ja samalla myös ylläpitää seuran yhteishenkeä sekä yhteisiä aktiviteetteja. MesTon toiminnassa tanssiaisten järjestäminen oli keskeisellä sijalla vielä 1970- ja 80-luvuilla. 1990-luvulla tanssiaisia järjestettiin enää satunnaisesti, yleensä juhlapyhien yhteydessä. Sitten niiden järjestämisestä luovuttiin kokonaan. Tulonlähteenä tanssitoiminta oli merkittävä, ja seuran talouden vakaus 1970-luvulla perustuikin tanssiaisista saatuihin tuottoihin. Voidaan jopa ajatella, että MesTon taloudellinen menestys oli toisinaan suoraan yhteydessä tanssiaisten suosioon. Tanssiaiset tulonlähteenä ovat edesauttaneet talouden suunnittelua tarjoamalla tasaisen tulovirran seuran taloudelle.

Seuraskollisuus ja seuraan sitoutuminen muuttuivat radikaalisti MesTon kolmekymmenvuotisen taipaleen aikana. 1970-luvulla kiinnittyminen seuraan oli jäsenille tärkeää; tietyn, itselle rakkaan seuran edustaminen oli kaikki kaikessa. Nykyään seuraan kiinnittyminen on lähes olematonta, ja useat urheilijat vaihtavatkin seuraa jopa vuosittain. Täten voidaan ajatella, että suhde ja kiinnittyminen seuraan eivät millään tavalla kuvasta ideologia- tai arvopohjaista syvää kiinnittymisen tunnetta. Seuran sijasta jäsenet ja urheilijat sitoutuvat nykyään joukkueeseen, ja niiden muodostamiin ryhmittymiin. Seuraskollisuuden heikkeneminen ja seuran sijasta omaan joukkueeseen sitoutuminen koskee kokonaisuudessa suomalaista urheilukulttuuria. Koski (2000) on myös todennut, että nykyään urheilussa kiinnitytään seuran sijasta ryhmään, eli omaan joukkueeseen. Omaan joukkueeseen kiinnittyminen ilmenee siten, että yhteistoiminta sekä yhteishengen nostatus käsittävät vain oman ryhmän sisäisen toiminnan. Koko seuran kattava, retkien ja iltamien muodossa tapahtunut virkistys- ja yhteistoiminta olivat vilkasta vielä 1980-luvun loppuun asti, mutta 90-luvulla ilmapiiri muuttui tyystin. Keskittyminen kilpailutoimintaan verotti voimia, ja yhteistoiminta alkoi hiljalleen jäädä. Virkistystoiminta ja yhteishengen nostatus muuttivat luonnettaan seurakeskeisyydestä joukkueetasolla tapahtuvaksi toiminnaksi. 1990- sekä 2000-luvun MesTolle on ollut ominaista se, että yhteistoiminnan muodot kattavat joukkueiden omat tapahtumat, jotka rajoittuvat saunailtoihin, kauden päättäjäisiin sekä muuhun epäviralliseen toimintaan. Vaikka yhteisten retkien ja illanviettojen historiaan jääminen on harmillista, mukailee

seurakohtainen kehitys suomalaisessa liikuntakulttuurissa tapahtunutta yleismaailmallista muutosta. Tällaisen kehityksen vastustaminen sekä siihen vaikuttaminen on yksittäisen seuran voimavaroilla vähäistä.

TUL:n merkitys MesTolle on vuosien saatossa ollut ilmeisen tärkeä. Vaikka työväen urheilun ideologinen merkitys on tähän päivään mennessä menettänyt merkitystään, on MesTo 30-vuotisen taipaleensa aikana ollut aktiivisesti mukana TUL:n toiminnassa ja tapahtumissa. Työväen urheilun luonteen muuttumista ei kuitenkaan käy kiistäminen; vielä 1970-luvulla TUL:n alaisuuteen kuuluvien seurojen toiminnassa oli mahdollista hahmottaa työläisurheilusta periytyneitä piirteitä sekä vahvaa kunnioitusta kattojärjestöä kohtaan. Työväen ja porvariston varsinainen vastakkainasettelun aika oli jo 1970-luvulla ohi, mutta siitä huolimatta työläisurheilun perinteet MesTossa olivat vielä vahvat. Monelle jäsenelle oli tärkeää kuulua nimenomaan TUL:n alaisuudessa toimivaan urheiluseuraan. Tänä päivänä mm. TUL:n mestaruuskilpailut ovat kaikille avoimet, eikä osallistujaseuroilta edellytetä työläisurheilun piiriin kuulumista; nykyään yhteiskuntaluokkien erottelulle perustuva urheilutoiminta alkaa olla jo taaksejäänyttä elämää. Kuluneiden vuosien aikana TUL:n toiminta on heijastunut MesTon seuratyöhön voimakkaasti. TUL:n viitoittama tie on ohjannut myös MesTon kulkua, aiempina vuosikymmeninä vielä enemmän kuin nykyisinä. MesTon valmennusperiaatteissa ja koulutustyössä TUL:n rooli on ollut merkittävä; TUL on tarjonnut seuroilleen kouluttautumismahdollisuuksia sekä muuta ohjaavaa toimintaa. Erityisen tärkeässä asemassa ovat olleet TUL:n liittojuhlat, joihin MesTo on aktiivisesti osallistunut. Alun perin liittojuhlat toimivat työväen voimannäyteenä ja yhteishengen kohottajana. Myöhemmin ne muuttuivat lähinnä seurojen tapaamispaikaksi, jossa näytös- ja kilpailutoiminta ovat pääroolissa.

Kaiken kaikkiaan MesTon 30-vuotis taival on tarjonnut urheiluväelle vivahteikkaita ja tapahtumarikkaita käännteitä, kokemuksia sekä elämyksiä. Lisää mielenkiintoa urheiluseuratoimintaan on tuonut alati muuttuva toimintaympäristö, ammattimaistuminen sekä haasteet seuratoiminnan suuntaamisessa. Nykyisin MesTon toiminnan painopisteet ovat puhtaasti kilpailulliset – toimintaa kehitetään kilpailutyön pohjalta, jossa suunnitelmallisuus ja tavoitteiden laatiminen ovat onnistumisen kannalta eriarvoisen tärkeitä tekijöitä!

7. Sosiaalinen pääoma urheiluseuratoiminnassa – johtopäätökset ja pohdinta

7.1. Tutkimusprosessi ja sen eteneminen

Tutkimukseni perustuu laajaan aineistoon, jonka tarkka ja yksityiskohtia korostava käsittely ei tämän mittaisessa työssä ole mahdollista. Tämän vuoksi olen keskittynyt kuvaamaan niitä pääsuuntauksia, jotka mielestäni ovat keskeisessä asemassa tutkimuksen kulun ymmärtämisen kannalta. Lisäksi olen pyrkinyt muodostamaan sellaisen kuvauksen Messukylän Tovereiden historiasta, joka luo yhtenäisen sekä loogisen kertomuksen seuran historian päävaiheista. Toisinaan olisin halunnut raapaista paljon enemmän pintaa syvemmälle, sillä mahdollisuudet löytää ainutlaatuisia kokemuksia enemmissä määrin olisi ollut todennäköistä. Toisaalta on myös huomioitava se, että tutkimukseni perustuu täysin ”ulkopuolisen tarkkailijan” roolissa toimineen tutkijan kirjoituksille. Minun on ollut mahdollista päästä osalliseksi niistä mielenkiintoisista tarinoista, joita vuosikymmenten saatossa on tapahtunut, mutta ei osalliseksi niihin kokemuksiin, joita seuran aktiivijäsenet ovat keskenään jakaneet. Kokemusten ja tiedon jakamisen välillä on huomattava ero – se kumpaan on osalliseksi päässyt, vaikuttaa vääjäämättömästi siihen, kuinka tarinan viesti lukijoille välitetään. Historiikin henkeen vaikuttaa huomattavan paljon se, mistä näkökulmasta työ on rakennettu – sisäryhmään kuuluvan aktiivijäsenen vai ulkopuolisen tarkkailijan.

Urheiluseuran historiaa tutkiessa on mahdollista tarkastella sellaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä ja suuntauksia, joita jokapäiväisessä elämässämme kohdataan. Urheiluseuratoiminnassa liikutaan arkisten aiheiden ympärillä – sellaisten aiheiden, jotka liittyvät useimpien meistä jokapäiväiseen elämään. Tämän vuoksi tutkimusta on mahdollista ohjata moneen eri suuntaan – tutkimuskysymyksiä ja -näkökulmia on olemassa niin monta kuin itse tutkijoitakin. Kuten jo aiemmin olen maininnut, urheiluseuratutkimus soveltuu useammalle eri tieteenalalle. Tässä tutkimuksessa yhteiskuntapoliittista ulottuvuutta on pyritty saavuttamaan urheiluseuratoiminnassa ilmenevän sosiaalisen pääoman käsittelyn myötä. Tähän ratkaisuun olen päätenyt sen vuoksi, että tämän urheiluseuran kohdalla se on muodostunut tutkimuksen luonnolliseksi suunnaksi, *luonnollisesti tarkasteltavissa olevaksi näkökulmaksi.*

Messukylän Tovereiden historiassa korostuu vahvasti kaipuu yhteisöllisyyteen sekä sosiaalisen pääoman erilaiset luonteet. Olen pitänyt ”luonnollisesti muotoutunutta” tutkimuskysymystä tarkoituksenmukaisena, sillä se on tarjonnut mahdollisuuden aiheen käsittelemiseen ilman väkinäisiä pyrkimyksiä muuttaa aineistoa joksikin, mitä se ei ole. Sosiaalisen pääoman ilmenemiseen urheiluseuratasolla on mahdotonta antaa yksiselitteistä vastausta tai selvitystä, mutta olen kuitenkin pyrkinyt kuvaamaan niitä yleisiä ja näkyvimpiä suuntauksia, joita on ollut mahdollista seuratyössä havaita.

Tutkimusprosessi itsessään on tarjonnut haasteita, mutta toisaalta se on ollut myös motivaation lähde. Aiheen kiinnostavuus ja moniulotteisuus ovat tehneet siitä mielekkään tutkimuskohteen, toisinaan taas lähestymistapojen rajattomat vaihtoehdot ovat tehneet tutkittavasta aiheesta melko vaativan. Tutkimuksessani käytetty näkökulma, metodi sekä lähestymistavat eivät ole ne ainoat oikeat, eivätkä todennäköisesti edes parhaat tavat käsitellä tällaista aihetta; tällaiseen tarkastelunäkökulmaan olen päätenyt siksi, että se on miellyttänyt minua itseäni tutkijana ja tietyllä tavalla kuvastaa minun tyyliäni käsitellä asioita. Tämä kai tutkimustyössä tärkeintä onkin. Jälkikäteen huomaan tutkimusprosessissani montakin kohtaa, joissa olisin voinut toimia toisin. Kuitenkin juuri nämä kyseiset ”kohdat” ovat tehneet tutkimuksesta minun näköiseni ja sen lisäksi opettaneet minulle, että mahdollisuudet aiheen käsittelemiseen sekä purkamiseen ovat rajattomat! Kaiken kaikkiaan tutkimustyö on ollut mielenkiintoista, antoisaa ja jopa mielekäästä; myönnettävä kuitenkin on, että epävarmuus on kuulunut olennaisena osana tämän tutkimuksen rakentumiseen. Seuraavaksi pääsette tutustumaan siihen osioon, joka tekee työstäni akateemisen ja yhteiskuntatieteiden alalle soveltuvan tutkimuksen.

7.2. Urheilua sosiaalisen pääoman kentillä

Sosiaalisen pääoman esiintymistä seura- ja järjestötoiminnassa ei käy kiistäminen, tosin sen ilmenemismuodot ja -asteet voivat olla hyvinkin moninaisia ja tapauskohtaisia. Sosiaalisen pääoman ”mittaaminen” on vaikeaa, eikä sille ole edes mahdollista löytää luotettavaa ja yksiselitteistä mittaria, jolla sen määrää ja laatua voisi mitata. Sosiaalisen pääoman sisältämät erilaiset käsitteet ja määritelmät vaikeuttavat entisestään sen käsittelyä, mittaamista ja arviointia. Kuitenkin on todettava, että urheiluseura on mitä

todennäköisin (organisointuneiden) sosiaalisten suhteiden verkosto, jonka toiminnassa ja jäsenissä sosiaalista pääomaa on mahdollista havaita.

Tutkimani urheiluseura, Messukylän Toverit ry, sisältää selkeästi sosiaalisen pääoman erilaisia rakenteita ja muodostumia. Urheilukenttien lisäksi seuratoiminnassa liikutaan myös erilaisilla sosiaalisen pääoman kentillä. Varsinainen sosiaalinen pääoma on havaittavissa ja paikannettavissa seuran jäseniin, ei niinkään itse urheiluseuraan. Toki on myönnettävä se, että vaikka seurajäsenet ovat sosiaalista pääomaa omaavia henkilöitä, on itse seuratoiminta ollut se ratkaiseva tekijä, joka on saanut aikaan sosiaalisen pääoman syntymisen ja edesauttanut sen kasautumisessa. Keskeisessä roolissa sosiaalisen pääoman muodostumisessa voidaan siis pitää seuratoimintaa ja itse urheiluseuraa – ilman niitä ei jäsenistö omaisi nykyisenkaltaista sosiaalista pääomaa.

Bourdieuun määrittelemä sosiaalinen pääoma perustuu eri ryhmien ja yhteiskuntaluokkien välisille jännitteille sekä taisteluille (Mäkelä 1995: 251) Tämä kuvaa osuvasti myös tämän tutkimuksen perusasetelmaa; Messukylän Toverit on saanut alkunsa luokkien välisten jännitteiden pohjalta, ts. taistelusta. Bourdieuun teorian avulla on mahdollista muodostaa luonnollinen kuvaus urheiluseuran, tai lähinnä sen jäsenten, sosiaalisen pääoman kehityksestä. Urheiluseura voidaan käsittää Bourdieuun (1985) kuvaamaksi kentäksi, jolla vallitsevat tietyt pelisäännöt. Tässä tapauksessa säännöt tarkoittavat niitä toimintaperiaatteita, joiden puitteissa seuratoimintaa harjoitetaan. Kaikki jäsenet tuntevat oman seuransa toiminnan ”säännöt” ja toimivat myös itse niiden mukaan, jopa kunnioittavat vallitsevia periaatteita. Sosiaalinen pääoma, joka urheiluseuratoiminnan myötä jäsenille muodostuu, on osittain saanut alkunsa seuratyössä tapahtuneen ”kasvatustyön” kautta; jokainen seuran jäsen on oppinut arvostamaan tiettyjä yhteisiä asioita seuratoiminnan ansiosta. Osa pääomasta on muotoutunut mm. urheiluseurajäsenten perhetaustan ja perinnön kautta. Nämä sosiaalisen pääoman taustavaikuttimet ovat kuitenkin kaikilla jäsenillä jollakin tapaa samansuuntaiset, sillä muutoin he eivät olisi päätyneet tiettyyn toimintaan, ja ennen kaikkea tiettyyn seuraan mukaan. Tämä kertoo siitä, että kaikilla seurajäsenillä on yhteisiä ominaisuuksia siinä sosiaalisessa pääomassaan, joka heille on muotoutunut ennen urheiluseuraan liittymistä, esimerkiksi tiettyjä samankaltaisia elämänarvoja tai suhteiden verkostoja. Seuratyön myötä syntynyttä sosiaalista pääomaa on mahdollista käyttää hyödyksi myös muilla elämän osa-alueille – tällöin sosiaalinen pääoma saattaa

muuttaa muotoaan vaikkapa taloudelliseksi pääomaksi. Tämän vuoksi seuratyössä syntynyttä sosiaalista pääomaa ja sen merkitystä ei tulisi vähätellä; mikäli pääoman omistaja hallitsee taidon muuttaa sosiaalinen pääomansa toiseen muotoon, on sen arvo myös urheiluseuran ulkopuolisilla kentillä korkea, ja käyttömahdollisuudet lähes rajattomat.

Ajan kuluessa on ollut luonnollista, että yhteiskunnan kehityksen ominaispiirteet ovat olleet keskeisessä asemassa siinä, kuinka seura- ja järjestöaktiivisuus ovat kehittyneet, ja kuinka toiminnasta saatavaa hyötyä on osattu arvostaa sekä käyttää hyödyksi muilla elämän osa-alueilla. Urheiluseurojen toimintaympäristön muututtua murroksen alla ovat olleet myös ne rakenteet ja verkostot, jotka ovat muodostaneet järjestötoiminnan keskeisimmän peruspilarin. Urheilutoiminnan ammattimaistumisen ja elämysten tarjoamisen myötä seurasidonnaisuus on muutamassa vuosikymmenessä huomattavasti heikentynyt. Toimintaympäristön muutokset ovat luoneet sellaisen kulttuurin, jossa raha ja kilpaileminen ovat ensisijalla.

MesTon osalta konkreettinen esimerkki seurasidonnaisuuden sekä -uskollisuuden kehityksestä on se, että uusien (vähemmän aikaa seuratyössä mukana olleiden) ja pitkäaikaisten jäsenten sitoutumisen aste poikkeaa toisistaan merkittävästi. Myös sitoutumisen laatu, ts. seurauskollisuuden taustatekijät sekä syyt, ovat eri ajan seuran toiminnassa mukana olleilla jäsenillä tyystin erilaiset. Kauan aikaa toiminnassa mukana olleet, ns. vanhat jäsenet, ovat alun perin tulleet seuratoimintaan mukaan pääasiassa seuran edustamien aatteiden ja itse seuran vuoksi. Heille juuri MesToon kuuluminen on ollut eriarvoisen tärkeää; useat pitkäaikaisista jäsenistä ovat liittyneet Tovereihin myös siitä syystä, että ovat asuneet alueella, jolla MesTo on toiminut. Alueellisten urheiluseurojen merkitys on niiden perustamisen jälkeisinä vuosikymmeninä ollut suuri, ja ne ovatkin olleet osaltaan vaikuttamassa paikalliskulttuurin muotoutumiseen. Urheiluseurat, kuten MesTo, ovat olleet myös tärkeässä roolissa tietyn alueen ihmisten yhdistäjänä. Täten voisi ajatella, että alun perin seuramat ovat olleet muodostamassa alueellista sosiaalista pääomaa jäsenistönsä. Tämä tarkoittaa sitä, että seuran jäsenten keskittyminen tietylle alueelle, tai tiettyyn kaupunginosaan, on luonut alueellisia sosiaalisia verkostoja.

Nykyisin seuran jäsenistön ja tietyn alueen (esimerkiksi kaupunginosan) välillä ei ole enää samanlaista riippuvuussuhdetta kuin vielä parikymmentä vuotta sitten oli. Tämä osaltaan heikentää seuran sitoutumista sekä seurauskollisuutta; nykypäivän urheilukulttuurissa ”me vastaan muut”-asetelma on alkanut menettää merkitystään. Seuraa, johon itse kuulutaan, ei enää samassa määrin pidetä ”sisäryhmänä”, jonka yhtenäisyyttä korostavat muut, ulkopuoliset ryhmät. Oma identiteetti ei rakennu enää samalla tavalla sisä- ja ulkoryhmien vastakkainasettelusta kuin mm. työläisurheilun syntymisen aikakaudella. Tällöin sisäryhmällä (tässä tapauksessa työläiset) oli suuri ”vihollinen” (porvarit), jonka avulla omaa identiteettiä sekä yhteisöä tuotettiin ja vahvistettiin. Monelle pitkäaikaiselle jäsenelle MesTo on ollut koko elämisen keskus; se on vienyt suuren ajan järjestöaktiivien elämästä ja tuonut elämään mielekästä sekä arvokasta sisältöä. Seuran edustamiin aatteisiin ja arvoihin (mm. työväen olojen parantaminen sekä terveet elämäntavat) on ollut helppo samaistua ja seuratoiminnan kautta on ollut mahdollista ilmaista myös omia ajatuksia ja aatteita.

Seurauskollisuus ja sitoutuminen seuran parhaaksi tapahtuvaan toimintaan ovat siis aiempina vuosikymmeninä olleet vahvaa. Nykypäivänä seurauskollisuus on häviävä luonnonvara, sillä seuran uudet jäsenet eivät sinänsä koe yhteenkuuluvuutta tai mennekeä koko seuran tasolla. Nykyajan urheiluseuroilta puuttuu usein se yhteinen ideologia tai arvomaailma, jonka avulla on ollut mahdollista *erottautua* muista. Urheiluseurassa syntyvä yhteenkuuluvuuden tunne on jossakin määrin edellytys sosiaalisen pääoman olemassaololle ja kasautumiselle. Se, että samaistutaan ja luodaan yhteisiä arvoja sekä tavoitteita, on jo itsessään sosiaalista pääomaa. Kuuluminen urheiluseuraan on monelle väylä, jonka avulla on mahdollista rakentaa ja määrittää omaa identiteettiä.

Hoikkala ja Roos (2000: 26) ovat havainneet yhteisöllisyyden siteiden heikentyneen yksilöllistymisen vahvistuessa. Uusi yksilön ja yhteisön välinen side on tuonut mukanaan heikkoja ja mietoja auktoriteettirakenteita. Tämä tarkoittaa sitä, että velvoitteet sitovat ihmisiä heikosti, ainakin heikommin kuin aiemmin. Elämän yksilöllistyminen on auttanut egoismia ja itsekkyyttä saamaan jalansijaa yhteiskunnassamme. Näin voidaan nähdä käyneen myös urheiluseuratoiminnassa, kuten yleisestikin järjestömaailmassa. MesTossa yhteisöllisyyden väistyminen yksilöllistymisen tieltä näkyy lähinnä siinä, että seuran ja seuratyöhön sitoutuminen on

ollut huimassa laskussa. Uusia seura-aktiiveja on ollut vaikea, miltei jopa mahdotonta, löytää. Toiminnan ytimessä korostuvat edelleen ne samaiset henkilöt, jotka olivat osa ydinporukkaa jo lähes kolmekymmentä vuotta sitten. Osa näistä aktiivijäsenistä on jo lopettanut seuratyöuransa, mutta osa heistä toimii edelleen seuratyön kannalta keskeisissä tehtävissä. Tämä herättää huolestuneita ajatuksia siitä, että seuratoimintainnostuksen jatkuessa nykyisenkaltaisena voidaan sen olettaa jossain vaiheessa tyrehtyvän tyystin. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tulevaisuudessa – aikana, jona kaikki toiminta mitataan rahassa - pienien seurojen toimintaedellytykset käyvät vaativiksi. Mikäli talkootyön perinne kuolee kokonaan pois, pienten seurojen on rajallisten resurssiensa vuoksi miltei mahdotonta palkata työvoimaa organisaatioonsa. Talkootyöaktiivisuuden heikkenemisen näkökulmasta sosiaalisen pääoman voitaisiin ajatella vähentyneen urheiluseuroissa; talkootyön väheneminen ja seura-aktiivien katoaminen vievät pohjaa myös sosiaalisen pääoman laajemmalta kasautumiselta. Kuitenkin uskon, että urheiluseurajäsenten sosiaalinen pääoma itsessään ei ole hävinnyt, eikä ole edes häviämässä; se on vain muuttanut muotoaan, ja keskittynyt entistä pienemmälle – mutta sitäkin tiiviimmälle - seuratyöytimelle.

Sosiaalisen pääoman ilmeneminen on helpointa havaita juuri talkootyöstä, jota seuroissa tehdään. Vaikka talkootyön määrä on huomattavasti vähentynyt, on sitä kuitenkin havaittavissa edelleen. Talkootyöläisten vähäinen määrä on aiheuttanut sosiaalisen pääoman kantajajoukon kaventumista, mutta samalla se on merkinnyt sen syvempää kasautumista. Talkootyöläisten ja seura-aktiivien entistä tiiviimpi sosiaalinen verkosto korostuu ainakin MesTon toiminnassa. Ydinjoukko, joka kantaa päävastuun toiminnasta, on samalla toistensa tukiverkosto seuratoiminnassa ja mahdollisesti jopa muillakin elämän osa-alueilla. Pienen, mutta tiiviin seura-aktiivien ryhmän on mahdollista pitää enemmän ja syvempää yhteyttä toisiinsa myös seuratyön ulkopuolella. Luottamus tähän vakioporukkaan on syvää, sillä useat yhteiset vuodet ovat rakentaneet luottamuksen verkostosta vahvan. Heikon sitoutumisen kulttuuri ohjaa nykypäivänä emotionaalisia rakenteita. Se on saanut aikaan osittain vesittyneet ja puolitäydet kokemukset sekä kaupallistumisen ja rahan merkityksen räjähdysmäisen kasvun. (Hoikkala & Roos 2000.) Hoikkala ja Roos (2000: 27) korostavat seuraavaa: ”yksilöiden valinnat, jotka tuottavat sosiaalisia siteitä ja yhteisöllisyyden uusia piirteitä, ovat elämänpolitiikan ominta aluetta.” Siitähän myös urheiluseuratoiminnassa on pohjimmiltaan kyse!

Baumanin (1997) kuvaamaa habitaattia pidetään yleisesti sosiaalisuuden kotipaikkana. Sosiaalisuus syntyy vuorovaikutuksesta, joka on usein yhden asian ympärille syntynyt paikka. Yhteisten symbolien merkitys sosiaalisuudessa on keskeistä. Alapuro (2000: 103–104) on havainnut, että kaksi keskeistä modernin elämän elementtiä löytyvät habitaatiosta: vuorovaikutus sekä yhteiset symbolit. Postmodernissa sosiaalisuudessa vuorovaikutus ryhmämuodostuksen luojana on jäämässä toiseksi symbolisaatioon nähden. Tämän voi havaita myös urheiluseuratoiminnassa, jossa yhteiset symbolit ja niille luodut selitykset ovat keskeisessä roolissa. Ensimmäinen ja näkyvin symboli on seuran peliasu sekä logo, joilla tunnustetaan ryhmään kuuluvuutta sekä yhteisiä päämääriä ja tavoitteita. Seuran asua kantavat jäsenet ovat sitoutuneet yhteisiin päämääriin ja tekevät parhaansa niiden saavuttamiseksi. Urheiluasun, eli yhteisen symbolin, avulla voidaan kuulumisen lisäksi viestittää tiettyjen arvojen edustamista – arvojen, jotka vaikuttavat sosiaalisen pääoman laatuun ja muotoon. Seuralle symbolit merkitsevät tai edustavat jotakin tiettyä asiaa, ulkopuolisille se kertoo ainoastaan symbolien kantajien kuulumisesta johonkin tiettyyn ryhmään, ts. yhteenkuuluvuudesta. Pienillä asioilla, kuten juuri seuran omalla urheiluasulla ja logolla, voi yhteenlaskettuna olla suuri merkitys yhteenkuuluvuuden, yhteisöllisyyden sekä oman kulttuurin rakentamisessa. Tällaisen kulttuurin rakentamisessa on vain urheiluseuran jäsenillä ollut mahdollisuus olla mukana, ja muodostaa oma sisäpiiri ulkopuolisiin nähden. Nämä toimet ovat selkeästi myös lisänneet sellaista sosiaalista ja kulttuurista pääomaa, jota vain urheilun avulla on mahdollista luoda.

Haastattellessani seura-aktiiveja ihmettelin useasti, mikä heidät on saanut pysymään seuratoiminnassa mukana monen vuosikymmenen ajan. Usein sain vastaukseksi seuraa kohtaan tunnetavan *velvollisuudentunnon*. Osittain tämä varmasti pitääkin paikkansa. Se, että urheiluseura on saanut jäsenensä kokemaan itseään sekä sen ympärille muodostunutta yhteisöä kohtaan velvollisuudentuntoa, kertoo varmasti jotakin tunnesiteen syvyydestä ja ainutlaatuisuudesta. Velvollisuus, joka jäsenten ajatuksissa sekä toiminnassa korostuu, ei suinkaan ole taakka vaan muistuttaa lähinnä positiivista velvollisuutta ja huolenpidon tunnetta. Toisaalta jäsenet odottavat saavansa jotakin, esimerkiksi *kokemuksia*, vastavuoroisesti MesTolta sekä sen ympärille muotoutuneelta yhteisöltä. Tämä erityinen velvollisuus kuuluu mielestäni yhtenä osatekijänä järjestökentän sosiaaliseen pääomaan. Seuraa kohtaan koettava velvollisuudentunto

vastaa omalla tavallaan yhtä sosiaalisen pääoman tärkeää ilmenemismuotoa, *luottamusta*. Kantamalla oman vastuunsa sekä velvollisuutensa seuratyötä kohtaan, jäsen odottaa saavansa siitä itselleen elämyksiä ja ennen kaikkea sitä, että muut jäsenet toimivat samalla tavoin, *täyttäen omat velvollisuutensa*. Pidempiaikaisille jäsenille MesTo on ollut heidän omien sanojensa mukaan kuin ”toinen koti”. Urheiluseura on toiminut monelle paikkakuntalaiselle elämisen keskuksena, jonka lisäksi muita ”harrastuksia” tai aktiviteetteja ei ole edes kaivattu. Tämä auttaa ymmärtämään entistä paremmin jäsenten ja seuran välille syntyneen vahvan siteen.

Sosiaalisena verkostona MesTo edustaa epämuodollisia ja vapaaehtoisia verkostoja. Nämä verkostot muodostuvat arkipäivän kanssakäymisten myötä sekä yhteiskunnallisten ja kulttuuristen syiden perusteella. Epämuodolliset verkostot perustuvat samankaltaisuudelle ja yhteiselle identiteetille, jotka osaltaan edistävät luottamusta. (Kaunismaa 2000) Nämä kaikki tekijät ilmenevät hyvin vahvasti MesTon toiminnassa. Urheiluseura itsessään on jo sosiaalinen verkosto, joka edelleen sisältää suppeampia sosiaalisia verkostoja. Tämän vuoksi on ilmeistä, että urheiluseuratoiminnassa esiintyy luottamuksen muotoista sosiaalista pääomaa, jota yhteinen identiteetti ja kokemukset vahvistavat. Urheiluseurassa vallitseva sosiaalinen pääoma saa jäsenet työskentelemään yhteisten, seuralle tärkeiden, tavoitteiden eteen. Sosiaalinen pääoma ilmenee mm. yhteisten arvojen myötä, joita yksilöllä ei välttämättä seuratyön ulkopuolella olisi. Epämuodollisten verkostojen sisältämän sosiaalisen pääoman sanotaan olevan vähäistä. Vaikka määrä ei korvaakaan laatua, uskon epämuodollisen ja laajan sosiaalisen verkoston tarjoavan kattavan pohjan sosiaalisen pääoman kasautumiselle sekä sen kehittämiseksi. On muistettava, että sosiaalisen pääomavarannon ylläpitäminen on avain sen käyttömahdollisuuksiin.

Lopuksi voidaan todeta, että urheiluseuratoiminta on tarjonnut jäsenilleen mahdollisuuden oppia monimuotoisia kansalaistaitoja, opettanut vastavuoroisuuden periaatteen sekä kohentanut luottamusta muihin ihmisiin. Urheiluseuratoiminnan myötä jäsenille muotoutunut sosiaalinen pääoma ilmenee sosiaalisen pääoman kaikkien eri ulottuvuuksien myötä: luottamuksen, vastavuoroisuuden, normatiivisten sääntöjen ja sosiaalisten verkostojen sekä niiden organisoitumisen kautta. On tärkeää huomioida se, että sosiaalisen pääoman omaaminen ei itsessään ole arvokasta – taito osata käyttää sitä puolestaan on arvokasta!

LÄHTEET

Haastattelut:

Harri Auvinen
Markku Auvinen
Sirkka Jokisalo
Marja-Liisa Järvelä
Lauri Lepistö
Olli Lindroos
Jouko Majanen
Raimo Nurmi
Mikko Salo
Risto Salonen
Sinikka Siltanen
Irja Vilenius

Arkistolähteet:

Messukylän Toverit ry:n pöytäkirjat, toimintakertomukset, toimintasuunnitelmat sekä talousarviot vuosilta 1975–2006. Tovereiden kausijulkaisut, seuralehti ja muut lehtileikkeet 2000–2006.

Kirjallisuus:

Alapuro, Risto 2000. Kuinka neuvoteltavissa sosiaaliset suhteet ovat? Teoksessa Tommi Hoikkala & J.P. Roos (toim.) 2000-luvun elämä: Sosiologisia teorioita vuosituhanen vaihteesta. Tampere: Tammer-Paino Oy, 102–111.

Alasuutari, Pertti 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Bauman, Zygmunt 1997. Sosiologinen ajattelu. Tampere: Vastapaino.

Bourdieu, Pierre 1993. The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature. Cambridge: Polity Press.

Bourdieu, Pierre 1986. The forms of capital. Teoksessa John G. Richardson (toim.) Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Westport: Greenwood Press, 241-258.

Bourdieu, Pierre 1985. Sosiologian kysymyksiä. Jyväskylä: Kirjapaino Gummerus.

Ginzburg, Carlo 1996. Johtolankoja – kirjoituksia mikrohistoriasta ja historiallisesta metodista. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hall, Stuart 2002. Identiteetti. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hautamäki, Antti, Lehtonen, Tommi, Sihvola, Juha, Tuomi, Ilkka, Vaaranen, Heli & Veijola, Soile 2005. Yhteisöllisyyden paluu. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Heikkala, Juha, Ilmanen, Kalervo, Itkonen, Juha & Koski, Pasi 2000. Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Heikkala, Juha & Koski, Pasi 2000. Järjestöt kolmen merkitysulottuvuuden leikkauspisteessä. Teoksessa Juha Heikkala, Kalervo Ilmanen, Juha Itkonen & Pasi Koski (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Tampere: Tammer-Paino Oy, 108–124).

Hentilä, Seppo 1987. Suomen työläisurheilun historia III. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Hentilä, Seppo, Jussila, Osmo & Nevakivi, Jukka 2006. Suomen poliittinen historia 1809–2006. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hoikkala, Tommi & Roos, J.P. 2000. Onko 2000-luku elämänpolitiikan vuosituhat? Teoksessa Tommi Hoikkala & J.P. Roos (toim.) 2000-luvun elämä: Sosiologisia teorioita vuosituhannen vaihteesta. Tampere: Tammer-Paino Oy, 9-31.

Ilmanen, Kalervo 1998. Liikunnan kansalaistoiminnan varhaista paikantamista Helsingissä. Jyväskylän Yliopisto: Tutkimuksia No 62/1998.

Ilmonen, Kaj 2000. Sosiaalinen pääoma: käsite ja sen ongelmallisuus. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 9-38.

Itkonen, Hannu, Olin, Kalevi & Ranto, Esko 1992 (toim.). Liikunnan muutos, murros vai kaaos? Helsinki: Kaivopuiston kirjapaino.

Itkonen, Hannu 1991. Liikuntakulttuurien kohtaustapaikkana. Teoksessa Hannu Itkonen & Arto Nevala (toim.) Liikunnan vuoksi – näkökulmia liikuntakulttuurin muutokseen. Kannus: Lestijokilaakson Kirjapaino Oy, 60–69.

Itkonen, Hannu & Nevala, Arto 1991. Eriytyvä urheiluseura – paluu monimuotoisuuteen. Teoksessa Hannu Itkonen & Arto Nevala (toim.) Liikunnan vuoksi – näkökulmia liikuntakulttuurin muutokseen. Kannus: Lestijokilaakson Kirjapaino Oy, 15–23.

Itkonen, Hannu & Nevala, Arto 1991. Näkökulmia tulevaisuuteen. Teoksessa Hannu Itkonen & Arto Nevala (toim.) Liikunnan vuoksi – näkökulmia liikuntakulttuurin muutokseen. Kannus: Lestijokilaakson Kirjapaino Oy, 105–107.

Laine, Leena 2002. Työväen urheiluliikkeen naiset. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Kaunistmaa, Pekka 2000. Yhdistyselämä ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 119–143.

Kempas, Martti 1986. Pyhä urheilu. Senttejä, sekunteja, kamppailua ja ristiriitoja – vaihtoehtoisen kehityksen tie liikuntakulttuurissa. Vaasa: Polyprint Oy.

Koivisto, Juha & Uusitupa, Timo 1989. Antonio Gramsci. Teoksessa Jukka Kanerva 1989 (toim.) Poliitiikan teorian moderneja klassikkoja. Helsinki: Painokaari Oy, 59–82.

Koski, Pasi 2000. Liikunnan kansalaistoiminta kulttuurina – toiminnan merkityksellisyys ja merkitysrakenteet. Teoksessa Juha Heikkala, Kalervo Imanen, Juha Itkonen & Pasi Koski (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Tampere: Tammer-Paino Oy, 136-148.

Kovalainen, Anne & Österberg, Johanna 2000. Sosiaalinen pääoma, luottamus ja julkisen sektorin restrukturaatio. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 69–92.

Mertaniemi, Maarit & Miettinen, Mari 1998. Suuntana hyvinvointi – Mitkä ovat liikunnan mahdollisuudet? Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 113. Jyväskylä: Painoporras Oy.

Metsämuuronen, Jari 2005 (toim.). Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mäkelä, Johanna 1999. Pierre Bourdieu – Erottautumisen teoreetikko. Teoksessa Risto Heikkala (toim.) Sosiologisen teorian nykysuuntauksia. Tampere: Tammer-Paino Oy, s. 243–269.

Perälä, Kari 1975. Voimistelu- ja urheiluseura Messukylän Toverit ry 1915–1975. Tampere: Tampereen Keskuspaino.

Rahkonen, Keijo 1999. Not Class but Struggle –Critical overtures to Pierre Bourdieus Sociology. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Siisiäinen, Martti 2000. Järjestöllinen pääoma Suomessa. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 144–169.

Skeggs, Beverley 2004. Class, Self, Culture. London: Routledge.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Uutela, Sakari & Vesa, Antero 1989. Seitsemän vuosikymmentä järjestäytyntä työläisurheilua Pohjois-Hämeessä – Tampereen piiri 1919–1989. Tampere: Tampereen Keskuspaino Oy.

Warsell, Leena 1984 (toim.). Liikuntakulttuuri tänään ja huomenna. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu no 100. Lappeenranta: Etelä-Saimaan Kustannus Oy.